

คู่มือประชาชน เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม

ศูนย์ช่วยเหลือลูกหนี้และประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม

กรมสอบสวนคดีพิเศษ

พิมพ์ครั้งที่ 7

คู่มือประชาชน

เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม

ศูนย์ช่วยเหลือลูกหนี้และประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม

กรมสอบสวนคดีพิเศษ

คู่มือประชาชนเพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม

- ISBN** : 978-616-7187-28-0
- พิมพ์และเผยแพร่** : ศูนย์ช่วยเหลือลูกหนี้และประชาชน
ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม
กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ส.บ.ค.)
- ออกแบบปก** : พันตำรวจเอกฉลองเกียรติ โรจน์ปัญญาคุปต์
- วาดการ์ตูน** : นายสุรพล พิทยาสกุล
- พิมพ์ครั้งที่ 7** : กันยายน 2561
- จำนวน** : 9,500 เล่ม
- พิมพ์ที่** : บริษัท เอกพิมพ์ไทย จำกัด

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

ห้ามจำหน่าย

คำนิยาม

อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

จากการดำเนินงานตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาพบว่าปัญหานี้นอกกระบวนการความซับซ้อนเพิ่มขึ้นทั้งรูปแบบการปล่อยเงินกู้ที่เอารัดเอาเปรียบผิดกฎหมาย พฤติการณ์การติดตามทวงหนี้ด้วยวิธีการรุนแรง ช่มชู้ ทำร้ายร่างกายโดยใช้อำนาจอิทธิพล สาเหตุเกิดจากเจ้าหนี้มีฐานะทางเศรษฐกิจและโอกาสทางสังคมที่สูงกว่าลูกหนี้ จึงมีอำนาจต่อรองและทำการเอารัดเอาเปรียบ เช่น ทำสัญญากู้สูงกว่ายอดเงินที่ลูกหนี้รับจริง การให้เซ็นชื่อในสัญญาเปล่าแล้วกรอกจำนวนเงินที่สูงกว่าภายหลังเพื่อใช้สิทธิทางศาล สาเหตุที่เกิดจากลูกหนี้เอง เช่น ขาดศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งทุน การไม่รู้กฎหมายเป็นเหตุให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกฟ้องร้องคดีอย่างไม่เป็นธรรม และการไม่สามารถเข้าถึงการช่วยเหลือของภาครัฐได้อย่างทั่วถึงที่ ส่งผลให้ต้องแพ้คดี ถูกบังคับคดียึดบ้านที่ดินทำกินทำให้คนเหล่านี้กลักลับกลายเป็นปัญหาของสังคม

กรมสอบสวนคดีพิเศษตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานี้นอกกระบวนการ จึงได้จัดทำหนังสือคู่มือประชาชนเพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมขึ้น เพื่อให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหานี้นอกกระบวนการทวงถามหนี้ กรณีศึกษาจากตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริง รวมทั้งคำแนะนำในการวางแผนการออมเงิน การดำรงชีวิตบนความพอเพียง และช่องทางในการติดต่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเมื่อประสบปัญหา เพื่อให้ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดทำหนังสือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้ในการดำเนินชีวิตและเป็นภูมิคุ้มกันให้กับลูกหนี้ต่อไป

พันตำรวจเอก ไผ่สีฐ วรค์เมือง

อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

มิถุนายน ๒๕๖๒

คำนำ (พิมพ์ครั้งที่ 7)

ศูนย์ช่วยเหลือลูกหนี้และประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม กรมสอบสวนคดีพิเศษ “ศนธ.” ได้ทำการปรับปรุงและจัดพิมพ์หนังสือคู่มือประชาชนเพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมครั้งล่าสุด (ครั้งที่ ๖) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จำนวน ๔๐,๐๐๐ เล่ม เพื่อเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มศักยภาพประชาชนด้านกฎหมายและการเข้าถึงความเป็นธรรม รวมทั้งเผยแพร่แก่สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป

ปัจจุบันได้มีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ได้แก่ พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๖๐ พระราชบัญญัติคุ้มครองประชาชนในการทำสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากการทำสัญญาขายฝาก จึงได้ทำการปรับปรุงเนื้อหาให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเพิ่มเติมตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับหนี้นอกระบบที่ออกมาใหม่ เพื่อจัดพิมพ์เป็นครั้งที่ ๗ สำหรับใช้ประโยชน์ในการเผยแพร่ต่อไป

คณะกรรมการปรับปรุงคู่มือฯ

สารบัญ

หน้า

คำนิยม / คำนำ	๗-๘
บทที่ 1 : บทนำ	1
บทที่ 2 : ห้หนี้ในระบบ	5
พฤติกรรมทางหนี้ในระบบ	6
บทที่ 3 : ความไม่เป็นธรรมในการกู้ยืมเงิน	11
- กรณีทำสัญญากู้	12
- กรณีทำสัญญาขายฝาก	21
- กรณีทำสัญญาอื่นอำพรางการกู้ยืมเงิน	27
บทที่ 4 : ทำอย่างไรเมื่อถูกฟ้องคดี	29
คำแนะนำในการต่อสู้คดี	37
บทที่ 5 : ทำอย่างไรเมื่อถูกบังคับคดี	43
บทที่ 6 : กฎหมายที่ลูกหนี้ต้องรู้	53
- การกู้ยืมเงิน	54
- การขายฝาก	65
- จำนอง	83
- จำนำ	93
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.	105
ภาคผนวก ข.	110
ภาคผนวก ค.	115
ภาคผนวก ง.	123
ภาคผนวก จ.	128
สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศ	130
ที่ปรึกษา - วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ	134
คณะทำงานปรับปรุงคู่มือ ครั้งที่ 7	135

บทนำ

1

1

บทนำ

พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๓ บัญญัติไว้ห้ามมิให้บุคคลอื่นยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ (ร้อยละ ๑๕ ต่อปี) เหตุผลในการตรากฎหมายฉบับดังกล่าว เพื่อหวังจะบำรุงการกู้ยืมให้เป็นไปในทางที่ควร แม้อัตราดอกเบี้ยในขณะนั้นค่อนข้างสูง (ซึ่งละ ๑ บาท ต่อเดือน หรือร้อยละ ๑๕ ต่อปี) ถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญารบแรกทีลงโทษผู้ให้กู้ยืมเงินที่คิดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด กฎหมายฉบับนี้ได้ใช้บังคับมาอย่างยาวนาน จนถูกยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๖๐ เจตนารมณ์และเนื้อหาของกฎหมายเมื่อปี ๒๔๗๕ ได้สะท้อนสภาพปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในอดีตได้เป็นอย่างดี ถึงการให้กู้ยืมเงินกันโดยคิดอัตราดอกเบี้ยที่สูง และเจ้าหนี้กับลูกหนี้ต่างร่วมมือร่วมใจกันหลีกเลี่ยงกฎหมาย เพราะฝ่ายหนึ่งอยากได้ อีกฝ่ายหนึ่งมีความจำเป็นบังคับ ในขณะเดียวกันก็มีรูปแบบและพฤติการณ์ในการเอารัดเอาเปรียบที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

การกู้หนี้ยืมสิน ถือเป็นเรื่องปกติของระบบเศรษฐกิจการให้กู้ยืมนั้น ผู้ให้กู้หรือเจ้าหนี้ย่อมหวังผลกำไรจากค่าตอบแทนต่อต้นทุนของเงินที่ได้นำมาให้กู้และค่าตอบแทนความเสี่ยงของผู้ให้กู้ ซึ่งก็คือ “ดอกเบี้ย” นั่นเอง หากผู้กู้หรือลูกหนี้ที่มีความเสี่ยงน้อย เช่น ผู้ที่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน มีความสามารถในการชำระหนี้ ต้นทุนที่เจ้าหนี้จะคิดประกันความเสี่ยงก็จะน้อยตาม ส่วนลูกหนี้ที่มีความเสี่ยงสูง เจ้าหนี้ก็จะคิดค่าตอบแทนประกันความเสี่ยงในอัตราที่สูงโดยคิดเพื่อความคุ้มครองและผลกำไรที่จะได้รับในอนาคต ส่วนลูกหนี้ที่ “ความจำเป็น” เป็นเหตุผลสำคัญที่ลูกหนี้ก่อภาระหนี้สินขึ้น ทั้งที่รู้ว่าเป็นฝ่ายเสียเปรียบ

ในความเป็นจริงฝ่ายเจ้าหนี้จะมีฐานะทางสังคมเศรษฐกิจสูงกว่าลูกหนี้ มีอำนาจต่อรองที่เหนือกว่า ดังนั้นจึงมีโอกาสดังกล่าวเปรียบในการทำสัญญาด้วยการคิดดอกเบี้ยล่วงหน้าโดยหักออกจากเงินต้น การกรอกตัวเลขในสัญญาสูงกว่าความจริง หรือให้ลูกหนี้เซ็นลอยในสัญญาเปล่าที่ยังไม่ได้กรอกข้อความ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมาย จึงเป็นบทบาทหน้าที่ของภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามากำกับ ดูแล เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรมในสังคม ด้วยการดำเนินมาตรการทางกฎหมายกับเจ้าหนี้ การช่วยเหลือลูกหนี้เพื่อให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น หรือการอำนวยความสะดวก ซึ่งเป็นบทบาทด้านการ “ลดความเหลื่อมล้ำ” นั่นเอง

แล้วบทบาทกระทรวงยุติธรรมอยู่ตรงไหน ความไม่รู้กฎหมายเป็นบ่อเกิดของปัญหา การถูกเอารัดเอาเปรียบในการทำสัญญาถูกทวงหนี้ในรูปแบบต่างๆ การถูกฟ้องร้องดำเนินคดี การถูกบังคับคดี การถูกยึดที่ดินทำกินที่อยู่อาศัย ปฏิเสธไม่ได้ว่าล้วนอยู่ในบทบาทภารกิจของกระทรวงยุติธรรม

การแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน ไม่ใช่แค่การปราบปรามเจ้าหน้าที่เงินกู้ยืมระบบเพียงอย่างเดียว แต่ควรเน้นการแก้ปัญหาด้วยการพัฒนาศักยภาพทางปัญญา สร้างความรู้ตระหนักรู้ และความเข้าใจ ให้แก่ประชาชนในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ทางไกลและรู้เท่าทันกลโกงในรูปแบบต่างๆ และเมื่อถูกฟ้องแล้วจะมีช่องทางในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในขณะเดียวกันรัฐต้องสนับสนุนส่งเสริม การสร้างงาน สร้างรายได้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตควบคู่ไปด้วย

หนังสือคู่มือฉบับนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างศักยภาพของลูกหนี้ เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้านกฎหมาย ให้พึงระมัดระวังในการทำสัญญาไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบและแนวทางการต่อสู้คดีรวมทั้งการขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ทึนนอกกระบบ

2

2 คำนับนอกระบบ

“**ให้นันนอกระบบ**” หมายถึงหนี้เงินกู้ที่คิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด (เกินร้อยละ 15 ต่อปี หรือร้อยละ 1.25 ต่อเดือน) โดยเจ้าหนี้ไม่ใช่สถาบันการเงิน¹

พฤติกรรมกำทวนหนี้นันนอกระบบ

เจ้าหนี้นันนอกระบบบางรายอาจใช้วิธีการต่างๆ ในการติดตามทวงหนี้เพื่อให้ลูกหนี้เกิดความอับอาย เสื่อมเสียชื่อเสียง เกิดความกลัว ช่มชู้รุกรำชอกมีการประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตัวอย่าง เช่น

- ใช้ผู้มีอิทธิพล กลุ่มหรือแก๊งอันธพาลนอกกฎหมาย หรือบุคคลไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ใช้ชื่อเล่น ชื่อปลอม หรือผู้มีประวัติอาชญากรรม ติดตามทวงหนี้ กดดันให้ลูกหนี้ทวาดกลัว จนไม่สามารถทำมาหากินได้ตามปกติ
- กำทวนหนี้ในที่สาธารณะหรือต่อหน้าผู้อื่นในลักษณะประจานหรือทวงกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับลูกหนี้ เช่น เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน ญาติ ผู้บังคับบัญชา เป็นต้น

¹ หนี้นันนอกระบบ ยังหมายความว่ารวมถึงหนี้ที่เกิดจากมูลหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และหนี้ที่กฎหมายบัญญัติไว้เกี่ยวกับสิ่งของหรือวัตถุว่าผู้ใดมิไว้เป็นความคิด เช่น หนี้ที่เกิดจากการพนันหรือหนี้ที่เกิดจากยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น หนี้นันนอกระบบลักษณะนี้ไม่ได้นำมากล่าวในคู่มือนี้

- การทวงหนี้ด้วยการข่มขู่ กรรโชก หรือใช้อาวุธ เช่น ยิงปืนขึ้นฟ้า ปาระเบิด หน้าบ้านเพื่อข่มขู่ให้เกิดความเกรงกลัว
- จ้างทีมงานทวงหนี้เป็นเยาวชนว่างงานไม่เรียนหนังสือ หรือเป็นบุคคลที่ติดยาเสพติด ใช้จักรยานยนต์หรือพาหนะอื่นติดตามก่อกวน ให้เกิดความหวาดกลัว
- โทศัพท์ทวงหนี้ในเวลาดึก เข้ามีด หรือโทรท้วงวัน ใช้ถ้อยคำหยาบคาย คุกคาม ตำทอ
- เจ้านั้นหรือระบบที่พฤติกรรมเป็นองค์กรอาชญากรรม ในการติดตามทวงหนี้ กับลูกหนี้ จะแสดงอำนาจด้วยการข่มขู่หวังผลให้ลูกหนี้รายอื่นหวาดกลัว มีการใช้กำลังประทุษร้ายลูกหนี้หรือผู้เกี่ยวข้องที่ไม่ยอมชำระหนี้ เช่น ฆ่า ทุบตี ทำร้ายร่างกาย เพื่อข่มขู่ให้ลูกหนี้คนอื่นเกิดความหวาดกลัว
- บังคับชำระหนี้ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี เช่น บังคับให้ลูกหนี้หรือบุคคลในครอบครัวร่วมหลับนอน หรือให้ลูกหนี้ชดใช้หนี้ด้วยอวัยวะ แทน เช่น ให้ลูกหนี้สละไตเปลี่ยนถ่ายทางการแพทย์ให้ผู้ป่วยฝ่ายเจ้าหนี้แทน การชำระหนี้ หรือบังคับให้กระทำความผิดกฎหมาย เช่น ค้ายาเสพติด หรือไปประกอบอาชญากรรมอื่น
- ใช้อิทธิพลเข้าตรวจค้นยึดทรัพย์สิน เช่น รถยนต์ ข้าวของเครื่องใช้ของลูกหนี้ เพื่อชำระหนี้ หรือบังคับให้ลูกหนี้โอนกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือทรัพย์สินอย่างอื่น เพื่อชำระหนี้
- แอบอ้างทหารหรือตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนแต่งกายเลียนแบบ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น แต่งชุดทหาร ตำรวจ หรือบางครั้งใช้ จ้าง วาน เจ้าหน้าที่รัฐ (พวกประพฤตินอกกรีต) ติดตามทวงหนี้
- ประจานให้ลูกหนี้เสื่อมเสียชื่อเสียงด้วยการเปิดเผยความลับ หรือจะนำเรื่องส่วนตัวมาเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อสร้างความอับอายให้กับลูกหนี้

- หลอกลวงลูกหนี้ โดยอ้างข้อความอันเป็นเท็จ หรือแอบอ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลในกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนจัดทำเอกสารเท็จ ปลอมแปลงเอกสาร เช่น หมายศาล หมายจับ คำฟ้อง คำพิพากษา หมายบังคับคดี หรือสัญญาปลอม ใช้ในการติดตามทวงหนี้เพื่อให้ลูกหนี้หลงเชื่อและหวาดกลัว
- เจ้าหนี้หลอกลวงให้ลูกหนี้ทำสัญญาลงวันที่ย้อนหลัง แล้วไปทำประนีประนอมยอมความในศาลจนศาลมีคำพิพากษายอม เจ้าหนี้จึงมอบเงินกู้ให้ลูกหนี้ น้อยกว่าที่ระบุไว้ในคำพิพากษา เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้ก็จะนำคำพิพากษามาบังคับคดีกับลูกหนี้และผู้ค้ำประกัน เป็นเหตุให้ลูกหนี้ถูกบังคับคดียึดหรืออายัดทรัพย์สิน
- การดำเนินคดีกับเจ้าหนี้นอกระบบกระทำไต่ยาก เพราะขาดหลักฐานในการพิสูจน์ความผิด เนื่องจากมีพฤติกรรมปกปิด อำพราง วางแผนเอาัดเอาเปรียบ มีการจัดเตรียมพยานหลักฐานไว้เพื่อฟ้องร้องดำเนินคดีกับลูกหนี้ ตลอดจนใช้จ้างวาน ให้ผู้อื่นกระทำความผิด รวมทั้งลูกหนี้จะหวาดกลัว ไม่กล้าแจ้งความร้องทุกข์
- เมื่อมีการแจ้งความร้องทุกข์ ต่อเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยส่วนใหญ่จะเพิกเฉยเนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องทางแพ่ง² ไม่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการบางกรณี เมื่อเห็นข้อมูลหลักฐานที่เจ้าหนี้นำมาแสดงจะรีบเชื่อว่าเจ้าหนี้เป็นฝ่ายถูก จึงไม่ให้การช่วยเหลือหรือไม่สนใจทุกข์ร้อนของลูกหนี้ เป็นการสร้างความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรมให้ลูกหนี้เพิ่มขึ้น

² กรณีแม้แต่จะเป็นคดีแพ่งก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติให้รัฐต้องช่วยเหลือตามมาตรา 40(8) “ในคดีแพ่งบุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ”

ข้อแนะนำสำหรับลูกหนี้

■ **ดำเนินคดีทางอาญา** โดยไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนท้องที่เกิดเหตุ หรือกองปราบปราม หรือหน่วยงานที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติมอบหมายภารกิจเฉพาะในการดำเนินการกับเจ้าหนี้นอกระบบ ซึ่งลูกหนี้ต้องมีความกล้าที่จะลุกขึ้นต่อสู้กับความไม่เป็นธรรม

ความผิดหลัก คือ ผิดฐานให้กู้ยืมเงินโดยเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด หรืออาจเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท กระชกทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ บุกรุก ทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ ฉ้อโกงประชาชน อั้งยี่ และความผิดอาญาอื่นตามข้อเท็จจริงและพฤติการณ์

■ **ดำเนินคดีทางแพ่ง (ปรึกษาทนายความ)** เพื่อฟ้องเรียกให้เจ้าหนี้หรือผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนฐานละเมิด

■ **ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ** ได้ทั้งตำรวจฝ่ายปกครอง กรมสอบสวนคดีพิเศษกระทรวงยุติธรรมรวมถึงสำนักงานยุติธรรมจังหวัดซึ่งหน่วยงานดังกล่าวจะให้ความช่วยเหลือและมีมาตรการดำเนินการกับเจ้าหนี้นอกระบบ ได้แก่

- **ใช้มาตรการทางภาษี** โดยทั่วไปเจ้าหนี้นอกระบบจะหลีกเลี่ยงไม่จ่ายเงินได้ที่ได้รับจากการให้กู้ยืมเงินไปเสียภาษีเงินได้และภาษีธุรกิจเฉพาะสำหรับดอกเบี้ยเงินกู้ที่ได้รับ ดังนั้น ลูกหนี้หรือหน่วยงานของรัฐ ควรแจ้งข้อมูลให้กรมสรรพากรดำเนินมาตรการทางภาษี หลักฐานสำคัญชิ้นหนึ่งคือคำพิพากษาศาลที่ตัดสินให้เจ้าหนี้ชนะคดีถือเป็นหลักฐานแสดงแหล่งที่มาของเงินได้ จากข้อมูลพบว่ามีเจ้าหนี้บางรายได้นำคำพิพากษาไปบังคับคดีแก่ลูกหนี้บังคับคดี ดังนั้น กรมสรรพากรควรนำข้อมูลดังกล่าวไปเป็นมาตรการในการจัดเก็บภาษี และดำเนินคดีอาญาฐานหลีกเลี่ยงภาษีตามมาตรา 37 แห่ง

ประมวลกฎหมาย ซึ่งมื่อตราโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองแสนบาท เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามเจ้าหนี้ที่กระทำความผิดด้วย

- **ใช้มาตรการกฎหมายฟอกเงิน** ในกรณีที่เจ้าหนี้มีพฤติกรรมเป็นสมาชิกคณะบุคคลที่ปกปิดวิธีดำเนินการเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย หรืออั้งยี่ เพื่อกระชกทรัพย์ หรือเป็นการกระทำที่มีลักษณะฉ้อโกงประชาชน ให้ส่งเรื่องให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดำเนินการกับเจ้าหนี้ที่นอกระบบว่ากระทำความผิดฐานฟอกเงินอีกฐานหนึ่งด้วย

■ **ขอความช่วยเหลือเครือข่าย หรืออาสาสมัคร หรือองค์กรที่รวมตัวเพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนและไม่ได้รับความเป็นธรรม** ที่มีทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งจะนำแนวทางการไกล่เกลี่ยตามแนวทางยุติธรรมสมานฉันท์หรือยุติธรรมชุมชนหรือยุติธรรมทางเลือก ด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ยระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้ให้ตกลงกันด้วยความเป็นธรรมและความสมัครใจ เป็นการระงับข้อพิพาทไม่ให้เป็นปัญหาเข้าสู่การฟ้องร้องดำเนินคดี ในกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก (ตำรวจ อัยการ ศาลราชทัณฑ์) เพราะเห็นว่าถ้าเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจะไม่เป็นผลดี ลูกหนี้จะต้องเสียเวลาเสียค่าใช้จ่าย เช่น ค่าทนายความ ค่าเดินทาง และยังอยู่ในสภาวะเสียเปรียบเจ้าหนี้โดยทั่วไปเครือข่ายหรืออาสาสมัครหรือองค์กรช่วยเหลือลูกหนี้จะม้องค์ความรู้ ประสบการณ์แนวทางการช่วยเหลือลูกหนี้ และสามารถเป็นผู้แทนของลูกหนี้ในการประสานหน่วยงานของรัฐเพื่อคุ้มครองความปลอดภัย และช่วยเหลือลูกหนี้ให้ได้รับความเป็นธรรมได้

กรณีลูกหนี้ได้เคยร้องขอความช่วยเหลือไว้กับหลายหน่วยงาน ให้ลูกหนี้รวบรวมเอกสารที่ร้องขอความช่วยเหลือกับหน่วยงานนั้นๆ ให้ครบถ้วน และให้ระบุด้วยว่า มีผลการดำเนินงานอย่างไร

ความไม่เป็นธรรมในการกักขังเงิน

3

3

ความไม่เป็นธรรม ในการกู้ยืมเงิน

ตามปกติเจ้าหนี้หรือระบบจะเป็นผู้ที่มีฐานะทางการเงินและทางสังคมสูงกว่าลูกหนี้ เจ้าหนี้หลายรายจึงอาศัยความได้เปรียบและมีอิทธิพลมากกว่า เอาเปรียบลูกหนี้ที่มีความเดือดร้อนต้องการกู้ยืมเงินด้วยวิธีการต่างๆ ให้อยู่ในภาวะต้องจำยอม ซึ่งในที่นี่จะขอยกตัวอย่างนิติกรรมที่ไม่เป็นธรรม 3 กรณี คือ 1. สัญญากู้ยืม 2. สัญญาขายฝาก 3. ทำสัญญาอื่นอำพรางการกู้เงิน

กรณีคำสัญญา

(1) เจ้าหนี้ให้ลูกหนี้กู้ยืมเงินโดยระบุจำนวนเงินในสัญญาสูงกว่าจำนวนเงินที่ได้รับจริง โดย

- เจ้าหนี้ตกลงกับลูกหนี้ลงจำนวนเงินที่สูงกว่าความเป็นจริง เช่น ให้กู้เงิน 10,000 บาท แต่ระบุในสัญญาว่ากู้เงิน 20,000 บาท โดยบอกลูกหนี้ว่าป้องกันไว้เพื่อต้องฟ้องคดี จะต้องมีการใช้จ่าย
- เจ้าหนี้กับลูกหนี้ตกลงกันลงจำนวนเงินที่ถูกรวมดอกเบี้ยล่วงหน้าไว้ด้วย เช่น กู้เงิน 20,000 บาท คิดดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อเดือน กำหนดชำระหนี้ 1 ปี เป็นดอกเบี้ย 12,000 บาท ระบุจำนวนเงินในสัญญาว่ากู้ยืมเงินกัน 32,000 บาท (ต้นเงิน 20,000 บาท บวกดอกเบี้ย 12,000 บาท)

- กรณีหนี้เงินกู้แปลงมาจากหนี้อื่น เช่น เจ้าหนี้ส่งลูกหนี้ไปทำงานต่างประเทศ ซึ่งลูกหนี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายและค่าตอบแทน แต่ลูกหนี้ไม่มีเงิน เจ้าหนี้จึงให้ลูกหนี้ทำสัญญากู้ไว้ให้ โดยลงจำนวนเงินที่สูงกว่าค่าใช้จ่ายที่แท้จริงบวกค่าตอบแทน
- ให้ลูกหนี้ลงลายมือชื่อในแบบพิมพ์สัญญาที่ผู้กู้ยังไม่ได้กรอกข้อความ แล้วเจ้าหนี้นำมากรอกข้อความระบุจำนวนเงินที่สูงกว่าความเป็นจริง โดยลูกหนี้ไม่ได้ยินยอม กรณีเช่นนี้หากลูกหนี้พิสูจน์ได้ สัญญากู้นั้นจะเป็นเอกสารปลอม ใช้บังคับไม่ได้ ลูกหนี้ไม่ต้องชำระหนี้เลย เพราะเท่ากับไม่มีเอกสารที่แท้จริงที่จะเป็นหลักฐานในการกู้ยืมเงิน
- เจ้าหนี้กับลูกหนี้ทำสัญญากู้ยืมเงินกันโดยถูกต้องแต่เจ้าหนี้แก้ไขเปลี่ยนแปลงจำนวนเงินที่ระบุในสัญญาให้สูงขึ้นภายหลัง ในกรณีเช่นนี้หากลูกหนี้พิสูจน์ได้หนี้จำนวนที่เจ้าหนี้แก้ไขเพิ่มขึ้นไม่มีมูลหนี้ที่แท้จริง ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบชำระหนี้เพียงเท่าจำนวนเงินที่ระบุไว้เดิม เช่น

ก กู้เงิน ข 50,000 บาท ทำสัญญากู้กันถูกต้อง ต่อมา ข เดิมเลข 1 ลงข้างหน้าจำนวนเงินเดิม กลายเป็นจำนวนเงิน 150,000 บาท
กรณีนี้ ก ต้องรับผิดชอบเพียง 50,000 บาท

(2) ลูกหนี้ได้รับเงินที่น้อยกว่าที่ตกลงกู้กัน โดยเจ้าหนี้หักดอกเบี้ยล่วงหน้าไว้ หรือหักค่าใช้จ่ายซึ่งเจ้าหนี้มักเรียกว่า “เงินปากลูก” เช่น

- ก กู้เงิน ข 20,000 บาท ดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อเดือน กำหนดใช้หนี้ 1 ปี รวมเป็นดอกเบี้ย 12,000 บาท เจ้าหนี้หักดอกเบี้ยล่วงหน้าไว้แล้วมอบเงินที่กู้ให้ลูกหนี้เพียง 8,000 บาท สัญญากู้สมบูรณ์เพียง 8,000 บาท เท่าที่ลูกหนี้ได้รับจริง (สัญญากู้สมบูรณ์เมื่อส่งมอบเงินที่กู้) ส่วนดอกเบี้ย 12,000 บาท เป็นดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ลูกหนี้ไม่ต้องชำระ

ข้อแนะนำสำหรับลูกหนี้

- สัญญากู้ยืมเงินสมบูรณ์ต่อเมื่อผู้ให้กู้ส่งมอบเงินที่กู้ให้ผู้กู้ ดังนั้น **ลูกหนี้ได้รับเงินที่กู้จากเจ้าหนี้เท่าใด ลูกหนี้ก็ต้องรับผิดชอบเท่านั้น** ผู้ตกอยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้มักต่อสู้ว่าไม่มีการส่งมอบเงินกู้ยืมกันไม่เคยได้รับเงินกู้ยืมอย่างนี้อ้างได้ และสามารถนำสืบพยานได้ ถ้าฟังได้ตามที่ลูกหนี้ต่อสู้ ลูกหนี้ก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญาที่เจ้าหนี้นำมาอ้าง
- กรณีแปลงหนี้มาจากหนี้อื่น เช่น หนี้ค่าใช้จ่ายในการที่เจ้าหนี้ส่งลูกหนี้ไปทำงานต่างประเทศบวกค่าตอบแทน เมื่อแปลงหนี้มาเป็นสัญญากู้ สัญญากู้ก็สมบูรณ์เท่าที่เจ้าหนี้เสียค่าใช้จ่ายไป บวกค่าตอบแทนที่เจ้าหนี้กับลูกหนี้ตกลงกัน
- กรณีนำเอาสัญญาเปล่าที่ลูกหนี้ลงลายมือชื่อไว้ไปกรอกข้อความระบุจำนวนเงินสูงกว่าความเป็นจริง หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาภายหลัง การกระทำของเจ้าหนี้เป็นความผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิและใช้เอกสารสิทธิปลอม มีโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาท ถึงหนึ่งหมื่นบาท (ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 265, 268)
- เมื่อจำเป็นต้องกู้ยืมเงินจากเจ้าหนี้นอกระบบ **มีข้อพึงปฏิบัติดังนี้**

3 อย่า

1. อย่าลงชื่อในสัญญากู้หรือกระดาษเปล่าที่ยังไม่ได้กรอกข้อความ
2. อย่ายอมให้เจ้าหนี้เขียนจำนวนเงินในสัญญาสูงกว่าความเป็นจริง
3. อย่าเชื่อว่าเจ้าหนี้จะไม่นำสัญญาภูันั้นมาฟ้อง

5 ต้อง

1. ต้องเขียนตัวหนังสือกำกับตัวเลขจำนวนเงินที่กู้ด้วยเสมอ และระวังไม่ให้มีช่องว่างที่ผู้ให้กู้จะแก้ไขตัวเลขภายหลังได้

2. ต้องมีพยานรู้เห็นการกู้ยืมเงินและลงลายมือชื่อเป็นพยานในสัญญากู้ยืมเงินในฝ่ายของผู้กู้อย่างน้อยหนึ่งคน พยานควรเป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะน่าเชื่อถือ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ไม่ควรมีเฉพาะญาติเป็นพยาน เพราะศาลอาจไม่เชื่อถือ
3. ต้องทำคู่ฉบับสัญญาไว้เป็น 2 ชุด เก็บไว้ที่ลูกหนี้หนึ่งชุด เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหนี้แก้ไขเพิ่มเติมสัญญาตัวเอง
4. ต้องเก็บหลักฐานในการรับเงินที่กู้และการชำระหนี้เงินกู้แก่เจ้าหนี้ไว้ทุกครั้ง เช่น เช็ค หลักฐานการโอนเงินเข้าบัญชี
5. ต้องขอสัญญากู้คืนจากเจ้าหนี้ (กรณีชำระหนี้เงินต้นด้วยเงินสด) หากเจ้าหนี้อ้างว่าสัญญาสูญหายหรือกรณีชำระหนี้ยังไม่ครบถ้วน ต้องให้เจ้าหนี้บันทึกในสัญญาว่าเจ้าหนี้ได้รับชำระเงินและจำนวนเท่าใด หรือออกใบเสร็จโดยลายมือชื่อเจ้าหนี้ ถ้าอ่านเขียนไม่ได้ต้องลงลายพิมพ์นิ้วมือแทนและมีพยานสองคนลงลายมือชื่อรับรองลายพิมพ์นิ้วมือ มิฉะนั้น กฎหมายห้ามนำสืบการชำระหนี้ (ไม่สามารถอ้างว่าได้ชำระหนี้แล้ว) ซึ่งลูกหนี้มักจะต้องแพ้คดี ส่วนการชำระดอกเบี้ยหรือหนี้อื่นๆ เช่น หนี้ขายฝาก แม้กฎหมายไม่ห้ามนำสืบพยานก็ควรให้มีหลักฐานดังกล่าวเช่นกัน เพื่อประโยชน์ในการต่อสู้คดี

หากลูกหนี้ชำระหนี้ครบถ้วนแล้ว เจ้าหนี้ไม่ยอมออกหลักฐานการชำระหนี้ หรือไม่คืนโฉนดที่ดินหรือหลักประกันการกู้ยืม ให้ลูกหนี้นำข้อเท็จจริงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่เกิดเหตุเพื่อบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

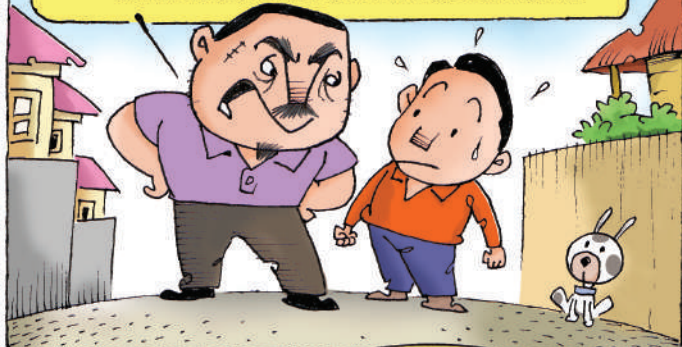

คู่มือประชาชน
เพื่อช่วยเหลือ
ลูกหนี้ในระบบ

ตอน

ลายเซ็น

คุณไม่มีทางชนะหรอก ถึงผมจะทำหนังสือให้คุณ
ไว้ว่าได้รับชำระหนี้แล้ว แต่ผมไม่ได้เซ็นชื่อ จำได้
มั๊ยตอนนั้นผมแขนหักต้องแปะเฝือกแทน

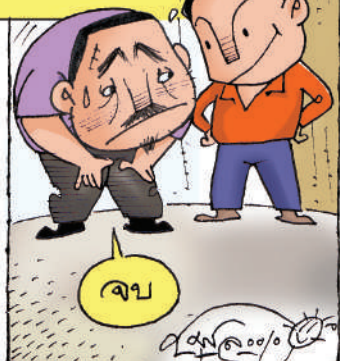
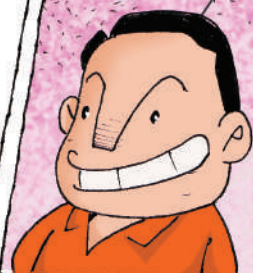

นายสมิต
ได้ระบุด้วยว่า
เงินที่เจ้าหนาย้าง
นำมามีนายหนวด
จับแล้ว
พยาน คน

การพิมพ์ลายนิ้วมือ แทน
การเซ็นชื่อ กฎหมายบังคับ
ต้องมีพยานลงชื่อ
รับรองสองคน ถึงจะใช้ได้

แต่คุณเคยไปให้การที่ศาลในคดี
ที่คุณหาว่าผมทำร้ายคุณไหมละ
คุณบอกว่าผมเอาเงินไปใช้หนี้
ที่ยืม คุณไปรับเงินให้ผม
ผมก็ขย้าสัญญาด้วยว่าหน้าคุณ

คุณเซ็นชื่อใน
คำให้การด้วย อยู่ใน
สำนวนของศาล ทนายบอก
ผมอ้างเป็นพยานได้

หากผู้ให้กู้เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปีนั้น เป็นการเรียกดอกเบี้ยเกินต้องห้ามตามกฎหมาย ดังนั้น ข้อตกลงในส่วนดอกเบี้ยจึงเป็นโมฆะ เท่ากับสัญญากู้ยืมมิได้มีการตกลงเรื่องดอกเบี้ยกันไว้ ผู้ให้กู้ไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยก่อนผิดนัด และไม่อาจนำเงินที่ผู้กู้ชำระแก่ผู้ให้มาหักมาแล้วไปหักออกจากดอกเบี้ยที่ผู้ให้กู้ไม่มีสิทธิคิดได้แต่นำเงินผู้กู้ ชำระหนี้ไปหักชำระเงินต้นได้

- ในการต่อสู้คดีที่จะกล่าวในหัวข้อต่อไป ซึ่งลูกหนี้ต้องมีพยานหลักฐานพิสูจน์ หากไม่มีพยานหลักฐาน ศาลต้องรับฟังตามที่ระบุไว้ในสัญญาเงินกู้ กรณีเจ้าหนี้กรอกข้อความในสัญญาเปล่าที่ลูกหนี้ลงลายมือชื่อไว้ไม่ตรงกับข้อความจริงและแก้ไขเปลี่ยนแปลงจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญา ควรดำเนินคดีอาญาแก่เจ้าหนี้โดยแจ้งความที่สถานีตำรวจ

(3) เจ้าหนี้กับลูกหนี้ทำสัญญากู้โดยระบุจำนวนเงินสูงกว่าที่ได้รับจริง โดยลงวันที่กู้ยืมหลัง แล้วเจ้าหนี้นำสัญญาไปฟ้องต่อศาล โดยให้ลูกหนี้ไปทำสัญญาประนีประนอมยอมความก่อน เมื่อศาลมีคำพิพากษาตามยอมแล้ว จึงค่อยมอบเงินให้ลูกหนี้

พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่นั้นกระบบที่ใช้คำพิพากษตามยอมเป็นเครื่องมือได้มีมานานแล้ว เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ลูกหนี้ไม่อาจต่อสู้เจ้าหน้าที่ได้เลย และเมื่อลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ เจ้าหน้าที่จะนำคำพิพากษตามยอมไปบังคับคดีเพื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกัน เป็นเหตุให้เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่มีทางเลือก ต้องบังคับคดีด้วยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินให้เป็นไปตามคำพิพากษา ปกติในคดีแพ่งการเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาจะกระทำได้โดยคำพิพากษาของศาลสูงเท่านั้น แต่ในกรณีนี้เป็นคำพิพากษาที่ไม่มีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นจริง จึงเป็นปัญหาสำคัญที่กระทบต่อความเชื่อมั่นกระบวนการยุติธรรม และคำพิพากษาของศาลที่มีความมุ่งหมายจะยังให้เป็นไปด้วยความยุติธรรมหรือเกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนในการพิจารณาคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 27³ คณะผู้จัดทำคู่มือเห็นว่า หากลูกหนี้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมรวมกลุ่มยื่นคำร้องเพื่อนำคดีขึ้นสู่ศาลมีความเชื่อว่าศาลฎีกาจะต้องมีแนวทางที่ดีเพื่อเป็นบรรทัดฐาน ดังนั้น การทำสัญญาประนีประนอมโดยไม่มีการกู้ยืมเงินกันจริงและหลอกลวงศาล เพื่อให้คำพิพากษตามยอม จึงเป็นเรื่องไม่เป็นไปอย่างถูกต้องและไม่เป็นธรรม จึงขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วย

³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7627/2539 ได้วางแนวในคดีถึงที่สุดแต่กระบวนการพิจารณาไม่ชอบด้วยกฎหมายมาแต่ต้นว่า กระบวนการพิจารณาไม่ชอบยอมส่งผลให้พิพากษาคดีและการอ่านคำพิพากษาไม่ชอบไปด้วย มีสิทธิร้องให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ โดยไม่ต้องไปฟ้องขอให้เพิกถอนคำพิพากษา

ผู้พิพากษาช่อฟ้า เกิดศิริ วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ยังได้แนะนำให้ลูกหนี้รวมกลุ่มยื่นคำร้องให้ศาลลงดบังคับคดี ศาลอาจเห็นใจและให้งดบังคับคดี

ข้อแนะนำสำหรับลูกหนี้

- อย่ายอมร่วมมือกับเจ้าหนี้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความหลอกศาล เพราะเมื่อศาลมีคำพิพากษาตามยอมแล้ว คำพิพากษานั้นก็ผูกพันเจ้าหนี้และลูกหนี้ ต้องบังคับไปตามนั้น แม้แต่ศาลเองก็ไม่อาจแก้ไขได้ ถึงแม้จะมีการอุทธรณ์ ฎีกา ก็ยากที่จะชนะคดีได้
- หากจำยอมทำสัญญาประนีประนอมยอมความและเมื่อศาลมีคำพิพากษาตามยอมแล้ว แต่ยังไม่พ้น 1 เดือน ลูกหนี้ควรอุทธรณ์ว่าคำพิพากษานั้นขัดต่อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยแสดงหลักฐานที่พิสูจน์ความจริงในชั้นศาลอุทธรณ์
- หากพ้นกำหนดอุทธรณ์แล้ว ไม่มีทางแก้ไข อาจใช้มาตรการทางคดีอาญา โดยดำเนินคดีแก่เจ้าหนี้ข้อหาเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราเพื่อต่อรองกับเจ้าหนี้ในชั้นบังคับคดี และแจ้งกรมสรรพากร เพราะโดยทั่วไปเจ้าหนี้ในระบบไม่ได้เสียภาษีเงินได้และภาษีธุรกิจเฉพาะสำหรับดอกเบี้ยเงินกู้ที่ได้รับ
- การกระทำของเจ้าหนี้และลูกหนี้ อาจเป็นการละเมิดอำนาจศาล (เจ้าหนี้ไม่ต้องเบิกความต่อศาล จึงไม่มีความผิดฐานเบิกความเท็จ) แต่ลูกหนี้อยู่ในภาวะที่น่าเห็นใจ ลูกหนี้อาจรวมกลุ่มกับลูกหนี้รายอื่นที่เจ้าหนี้ใช้วิธีเดียวกันนี้ร้องเรียนต่อศาลเพื่อโทษเจ้าหนี้ **ฐานละเมิดอำนาจศาล**

(4) เจ้าหนี้ให้ลูกหนี้กู้ยืมเงิน โดยให้ลูกหนี้เปิดบัญชีเงินฝากและทำบัตรเอทีเอ็มมอบให้เจ้าหนี้ไว้

เช่น เจ้าหนี้ให้ลูกหนี้กู้เงิน 10,000 บาท ดอกเบี้ยร้อยละ 10 ต่อเดือน เท่ากับเดือนละ 1,000 บาท เมื่อลูกหนี้ได้รับเงินเดือน เดือนละ 10,000 บาท เจ้าหนี้ก็ใช้บัตรเอทีเอ็มของลูกหนี้เบิกเงินจากบัญชีเงินเดือน ของลูกหนี้ทุกเดือน เดือนละ 10,000 บาท ทักชำระดอกเบี้ย 1,000 บาท แล้วคืน เงิน 9,000 บาทให้ลูกหนี้ วิธีนี้ลูกหนี้ต้องเสี่ยงต่อการหาหลักฐานมาพิสูจน์ว่าเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้แล้ว เนื่องจากไม่มีหลักฐานว่าผู้ใดเป็นผู้ใช้บัตรเอทีเอ็มถอนเงินไป

ข้อแนะนำสำหรับลูกหนี้

- หากจำเป็นต้องมอบบัตรเอทีเอ็มให้เจ้าหนี้ ต้องระบุในสัญญาว่าได้มอบบัตรเอทีเอ็มไว้ให้เจ้าหนี้ถอนเงินจากบัญชีของลูกหนี้
- ในการกู้ยืมเงินที่มีหลักฐานเป็นหนังสือ การชำระเงินกู้ยืมจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือเจ้าหนี้หรือหลักฐานอื่นตามที่กฎหมายกำหนด แต่ถ้าลูกหนี้ชำระหนี้ด้วยวิธีการอย่างอื่นเช่นมอบบัตรเอทีเอ็มให้แก่เจ้าหนี้ไปถอนเงินเมื่อเจ้าหนี้ฟ้องคดี ลูกหนี้สามารถต่อสู้คดีและสามารถนำสืบพยานบุคคลทักล้างว่าลูกหนี้ได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้แล้ว (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 653 วรรคสอง ประกอบมาตรา 321)
- การที่ลูกหนี้ตกลงมอบเอกสารสิทธิ เช่น โฉนดที่ดิน, น.ส.3 ไว้แก่เจ้าหนี้ แม้จะไม่ใช่การจำนองตามกฎหมายเพราะมิได้จดทะเบียนที่สำนักงานที่ดินแต่เมื่อลูกหนี้ยังไม่ได้ชำระหนี้ เจ้าหนี้ก็ยึดโฉนดที่ดิน น.ส.3 ไว้ได้ เป็นบุคคลสิทธิตามสัญญา แต่ถ้าหนี้นั้นขาดอายุความหรือไม่ใช่หลักฐาน ในการนี้กู้ยืมเงินกว่าสองพันบาทไม่อาจฟ้องร้องได้ เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิยึดโฉนดที่ดิน น.ส.3 ไว้ ต้องคืนแก่ลูกหนี้ หากเจ้าหนี้ไม่ยอมคืน ลูกหนี้ฟ้องร้องเรียกคืนได้

กรณีคำสัญญาขายฝาก

- เจ้าหนี้กำหนดระยะเวลาได้เป็นระยะเวลาสั้นๆ โดยอ้างว่าสินได้ (ค่าไถ่) จะได้น้อยลง หากกำหนดเวลาได้ไวยาว ดอกเบี้ยก็เพิ่มมากขึ้น และรับปากว่าเมื่อครบกำหนดแล้วจะขยายเวลาได้ให้ แต่เมื่อครบกำหนดได้ เจ้าหนี้กลับไม่ขยายเวลาได้ให้
- เจ้าหนี้รับปากจะขยายเวลาได้ให้ แต่ไม่ได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อ เจ้าหนี้ทำให้ข้อตกลงขยายเวลาได้ใช้บังคับไม่ได้ เมื่อลูกหนี้ไปขอไถ่ภายในกำหนดเวลาที่ขยายออกไป เจ้าหนี้ก็ไม่ยอมให้ไถ่ จะฟ้องบังคับเจ้าหนี้ก็ไม่ได้
- เมื่อลูกหนี้ขอไถ่ภายในกำหนดเวลาได้ เจ้าหนี้หลบหน้าไม่ยอมให้ลูกหนี้พบหรือ บ้ายเบี่ยงว่ายังไม่สะดวกที่จะไปจดทะเบียนไถ่ จนพ้นกำหนดเวลาได้ก็อ้างว่าลูกหนี้ไม่ได้ไถ่ภายในเวลาที่กำหนด

ข้อแนะนำสำหรับลูกหนี้

- ไม่ควรทำสัญญาขายฝาก ควรตกลงกับเจ้าหนี้ทำสัญญาจำนองแทน เพราะเมื่อครบกำหนดแล้วยังไม่ไถ่ถอน เจ้าหนี้ต้องฟ้องต่อศาล ลูกหนี้จึงยังมีเวลาหาเงินมาชำระหนี้ แต่สัญญาขายฝากนั้น หากลูกหนี้ไม่ไถ่ภายในกำหนดเวลา ก็หมดสิทธิไถ่

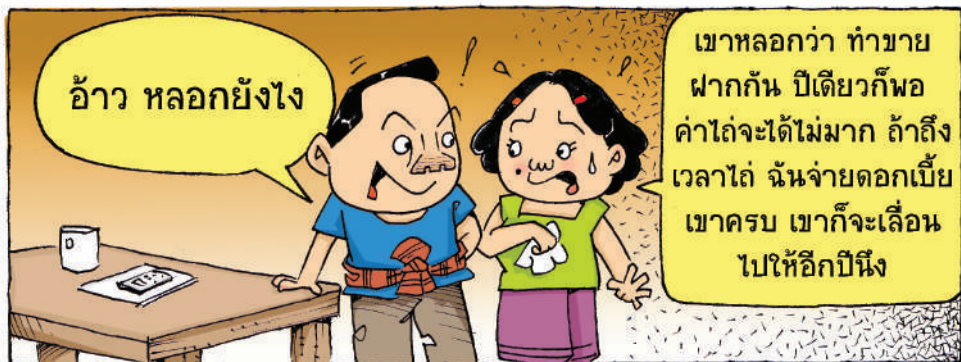
- หากจำเป็นต้องทำสัญญาขายฝาก ควรกำหนดเวลาไถ่ไว้เป็นระยะเวลายาวพอที่จะหาเงินมาไถ่ได้ อย่าหลงเชื่อว่าเจ้าหนี้จะขยายเวลาไถ่ให้ ไม่ต้องห่วงว่าหากกำหนดเวลาไถ่ไว้เป็นระยะเวลายาวจะต้องเสียค่าไถ่มากขึ้น เพราะผู้ซื้อฝากมีสิทธิได้รับผลประโยชน์ไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี โดยคำนวณตามกำหนดเวลาไถ่ที่แท้จริงที่ผู้ขายฝากไปขอไถ่ ไม่ใช่ตามกำหนดเวลาที่ตกลงกันไว้
- หากผู้ซื้อฝาก (เจ้าหนี้) ขยายเวลาไถ่ให้ ต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ซื้อฝาก มิฉะนั้นใช้บังคับไม่ได้
- หากทรัพย์ที่ขายฝากเป็นทรัพย์ที่จดทะเบียนต้องทำหนังสือสัญญาขยายเวลาไถ่ไปจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ซื้อฝากนำทรัพย์นั้นไปขายผู้อื่น
- หากผู้ซื้อฝากหลบหน้าไม่ยอมให้พบ หรือบ่ายเบี่ยงไม่ยอมให้ไถ่ ผู้ขายฝากต้องนำเงินค่าไถ่ไปวางต่อสำนักงานวางทรัพย์กรมบังคับคดีหรือสำนักงานบังคับคดีจังหวัดภายในกำหนดเวลาไถ่ โดยสละสิทธิที่จะถอนเงินที่วางนั้นจะมีผลทำให้ทรัพย์ที่ขายฝาก กลับมาเป็นกรรมสิทธิของผู้ขายฝากทันที

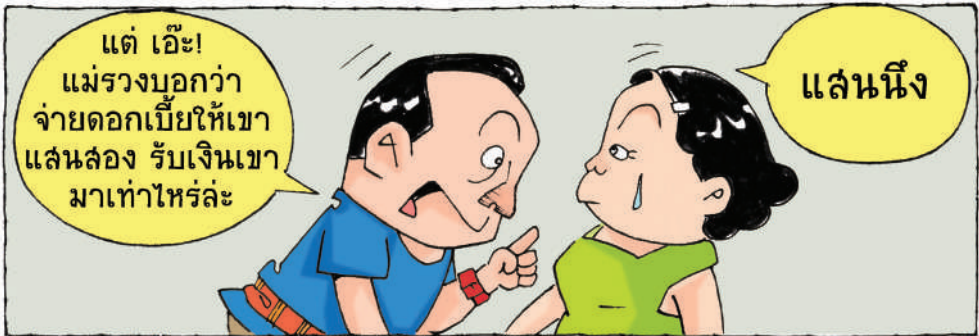
คู่มือประชาชน
เพื่อช่วยเหลือ
ลูกหนี้ในระบบ

ตอน

ขายฝาก
ดอกเบี้ยยไม่เกิน
ร้อยละ 15 ต่อปี

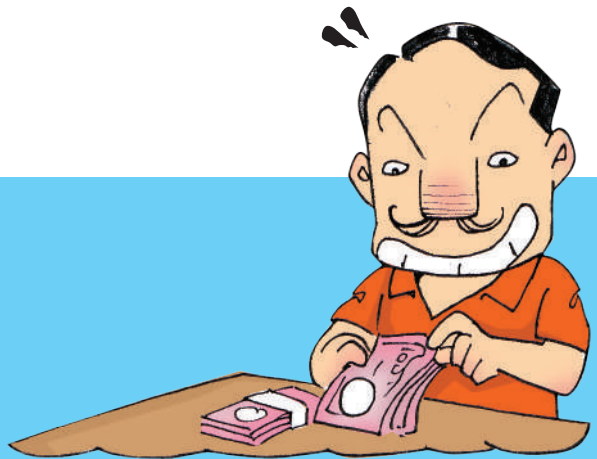

กรณีทำสัญญาอื่นอำพรางการกู้ยืมเงิน

ในการกู้ยืมเงินเจ้าหนี้อาจให้ลูกหนี้ทำสัญญาอย่างอื่นเพื่ออำพรางการกู้ยืมเงิน ทำให้เจ้าหนี้ได้เปรียบและเป็นการหลีกเลี่ยงข้อห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา เช่น ทำสัญญาขายฝากอำพรางการกู้ยืมเงิน ทำสัญญาซื้อขายทองอำพรางการกู้ยืมเงิน ทำสัญญาเช่าซื้อ โดยไม่มีการส่งมอบสินค้าที่เช่าซื้อเพื่ออำพรางการกู้ยืมเงิน หรือทำสัญญาซื้อขายที่ดิน โดยตกลงกันด้วยวาจาว่าลูกหนี้มีสิทธิซื้อที่ดินคืนได้ แทนการทำสัญญาขายฝาก เป็นต้น

สัญญาที่ทำขึ้นเพื่ออำพรางนิติกรรมการกู้ยืมเงิน เป็นโมฆะใช้บังคับไม่ได้

ข้อแนะนำสำหรับลูกหนี้

- สัญญาที่เป็นนิติกรรมอำพราง (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653) คือการทำนิติกรรมฉบับหนึ่งด้วยการแสดงเจตนาลงโดยสมรู้กับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเพื่ออำพรางนิติกรรมอีกฉบับหนึ่ง เช่น กรณีทำสัญญาขายฝากแต่ความจริงเป็นการกู้ยืมเงิน ถือว่าสัญญาขายฝากย่อมตกเป็นโมฆะ ส่วนการกู้ยืมเงินเป็นนิติกรรมที่ถูกอำพราง ถ้ากู้ยืมเงินเกินกว่า 2,000 บาท กฎหมายกำหนดให้ทำสัญญากู้ยืมกันเป็นหนังสือ หากไม่ทำก็ตกเป็นโมฆะเช่นกัน
- ไม่ควรทำสัญญาเช่นนี้ เพราะทำให้ต้องเสียดอกเบี้ยสูงกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดมาก และกรณีทำสัญญาซื้อขายแทนขายฝาก เมื่อครบกำหนดที่ตกลงกันได้ เจ้าหนี้อาจไม่ยอมให้ซื้อคืนก็ได้ และยากต่อการพิสูจน์ว่าสัญญาเป็นโมฆะ หากจำเป็นต้องทำสัญญาเช่นนี้ ก็ต้องให้มีพยานรู้เห็น

ข้อแนะนำสำหรับลูกหนี้ที่ต้องการชำระหนี้ก่อนถูกฟ้อง

- ถ้าเจ้าหนี้ปฏิเสธไม่ยอมรับชำระหนี้ไม่ว่ากรณีใดๆ แนะนำให้ลูกหนี้นำเงินต้นที่กู้ยืมพร้อมดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดที่กฎหมายกำหนด (ร้อยละ 15 ต่อปี) ไปวางทรัพย์ ณ กรมบังคับคดีหรือสำนักงานบังคับคดีจังหวัดนั้นๆ

หากเจ้าหนี้ยึดโฉนดที่ดิน บัตรเอทีเอ็ม หรือเอกสารสิทธิไว้ด้วย ควรแจ้งให้เจ้าพนักงานวางทรัพย์ทราบด้วยว่า หากเจ้าหนี้จะรับเงินที่วางทั้งหมดก็ให้นำโฉนดที่ดิน หรือเอกสารสิทธิบัตรเอทีเอ็มมาคืนแก่ลูกหนี้ หากเจ้าหนี้ไม่ยอมรับข้อเท็จจริงนี้ก็นำไปพิสูจน์ในชั้นศาลได้

ทำอย่างไรเมื่อถูกฟ้องคดี

4

ทำอย่างไร เมื่อถูกฟ้องคดี

เมื่อลูกหนี้ติดนัดชำระหนี้ กฎหมายกำหนดให้เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้ชำระหนี้ภายในกำหนดอายุความ 10 ปี นับแต่วันที่หนี้ถึงกำหนดชำระ

แต่ในส่วนของกรฟ้องเรียกดอกเบี้ยค้างชำระ กฎหมายให้มีอายุความเพียง 5 ปี ดังนั้นหากผู้ให้กู้นำคดีตามสัญญากู้ยืมเงินมาฟ้องเกินกว่า 5 ปี นับแต่วันที่มีสถานีเรียกกรองให้ผู้กู้ชำระเงินคืน และผู้กู้ยกข้อต่อสู้ในประเด็นอายุความดอกเบี้ยค้างชำระไว้ ผู้ให้กู้ก็จะมีสิทธิคิดดอกเบี้ยที่ผู้กู้ค้างชำระอยู่ได้เป็นเวลาเพียง 5 ปี เท่านั้น ส่วนที่เกินกว่านั้นเจ้าหนี้ไม่อาจเรียกได้

เมื่อได้รับหมายศาลว่าถูกฟ้อง

(1) ลูกหนี้จะต้องตรวจสอบจากหมายศาลว่าถูกฟ้องคดีแพ่งเป็นคดีประเภทใด

(1.1) คดีแพ่งสามัญ

(1.1.1) กรณีรับหมาย ลูกหนี้ต้องยื่นคำให้การต่อสู้คดีภายใน 15 วัน นับแต่ได้รับหมาย

(1.1.2) กรณีปิดหมาย ลูกหนี้ต้องยื่นคำให้การต่อสู้คดีภายใน 30 วัน นับแต่วันปิดหมาย

(1.2) คดีมโนสาเร่หรือคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ลูกหนี้ต้องยื่นคำให้การก่อนหรือในวันนัดพิจารณาคดี

(1.3) คดีผู้บริโภค (คดี ผบ.) ลูกหนี้ต้องยื่นคำให้การก่อนหรือในวันนัดพิจารณาคดี

(2) ลูกหนี้จะต้องรีบปรึกษาทนายความหรือผู้รู้กฎหมาย และต้องบอกทนายความด้วยว่าสัญญากู้ยืมเงินที่เจ้าหนี้นำมาฟ้องนั้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาระสำคัญ ดังนี้

- จำนวนเงินตรงตามที่ตกลงกันหรือไม่
- ลูกหนี้ได้รับเงินจากเจ้าหนี้ครบตามสัญญาหรือไม่
- อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงร้อยละ 15 ต่อปี หรือไม่
- ลูกหนี้ชำระหนี้แล้วเท่าใด

นอกจากนี้ ลูกหนี้ต้องรวบรวมหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการกู้และการชำระหนี้ให้ทนายความเพื่อประโยชน์แห่งคดี

(3) ลูกหนี้ต้องไปศาลและต่อสู้คดี มิฉะนั้น ถือว่าลูกหนี้ขาดนัด และศาลจะพิจารณาคดีโดยฟังเจ้าหนี้ฝ่ายเดียว ซึ่งเจ้าหนี้ย่อมมีโอกาสชนะคดีเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ จากการสำรวจพบว่า ลูกหนี้ส่วนใหญ่ถูกฟ้องแล้วจะไม่ไปต่อสู้คดีจึงถูกตัดสินให้แพ้คดี เหตุที่ลูกหนี้ไม่ไปศาลมีหลายสาเหตุ เช่น ไม่รู้กฎหมาย ไม่มีเงินจ้างทนายความกลัว อับอายผู้อื่น หรือเห็นว่าคำพิพากษาเป็นคดีแพ่งไม่มีความสำคัญ เป็นต้น แต่ในความเป็นจริง ผลของคำพิพากษาเจ้าหนี้จะนำไปบังคับคดีแก่ลูกหนี้และผู้ค้ำประกัน หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ก็จะถูกยึด หรืออายัดทรัพย์สิน หรืออายัดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้เพื่อนำเงิน ชำระหนี้ตามคำพิพากษา

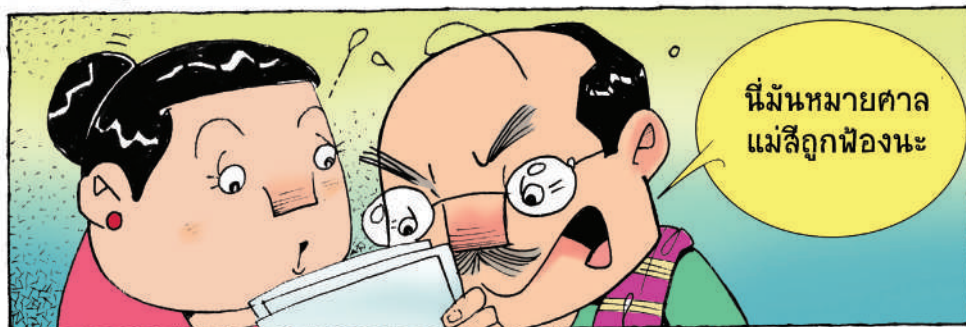
มีพนักงานรัฐวิสาหกิจจำนวนมากได้รับความเดือดร้อนซึ่งนอกจากถูกอายัดเงินเดือนเพื่อชำระหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 286) ยังถูกหักเงินเดือนจากหน่วยงานในหนี้อีก เช่นหนี้สหกรณ์หนี้เงินกู้ธนาคาร พนักงานรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่จะถูกหักเงินเดือนเหลือเงินเดือนสุทธิไม่ถึงพินบาท เป็นปัญหาสังคมที่ยากต่อการแก้ไข

คู่มือประชาชน
เพื่อช่วยเหลือ
ลูกหนี้ในระบบ

ตอน

ถูกฟ้อง
ต้องไป
ศาล

(4) การขอพิจารณาใหม่ กรณีลูกหนี้แพ้คดีเพราะลูกหนี้ไม่ได้ไปศาลเพื่อต่อสู้คดี ลูกหนี้อาจยื่นคำร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่ โดยมีหลักดังนี้

ระยะเวลาที่ยื่น

- 1) ภายใน 15 วัน นับจากวันที่ได้ส่งคำบังคับให้ลูกหนี้
- 2) กรณีมีพฤติการณ์นอกเหนือไม่อาจบังคับคดีได้ อาจยื่นคำขอให้พิจารณาใหม่ได้ ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่พฤติการณ์นั้นได้สิ้นสุดลง เช่น ขอตระงับสำนวน แต่เจ้าพนักงานศาลยังหาสำนวนไม่พบ ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบสำนวนกับคัดหรือถ่ายคำฟ้องและคำพิพากษาของศาลได้⁴ แต่พฤติการณ์นอกเหนือไม่อาจบังคับได้จะต้องไม่สิ้นสุดลงก่อนพ้นกำหนดเวลา 15 วัน นับจากวันส่งคำบังคับ⁵
- 3) แต่กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม ห้ามมิให้ยื่นคำขอเมื่อพ้น 6 เดือน นับแต่วันที่ไต่คดีพิพาท หรือได้มีการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยวิธีอื่น กรณีดังกล่าว จะนำมาใช้ได้ต่อเมื่อพฤติการณ์นอกเหนือไม่อาจบังคับได้คงมีอยู่ตลอดมา และยังไม่สิ้นสุดลง จึงทำให้ไม่อาจเริ่มนับ 15 วัน⁶
- 4) หากมีการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยโดยมิชอบ จำเลยมีสิทธิร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่เมื่อใดก็ได้⁷ กรณีอยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 27⁸ แม้ทราบเหตุภายหลังมีคำพิพากษา⁹ แต่ต้องยื่นคำร้องไม่ช้ากว่า 8 วัน นับแต่วันที่จำเลยได้ทราบข้อความหรือพฤติการณ์อันเป็นมูลแห่งข้ออ้างนั้นตามมาตรา 27 วรรคสอง¹⁰

⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 1633/2532

⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 6382/2539

⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 3526/2532

⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 6911/2539

⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 280/2530

⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 3476/2538, 7991/2534

¹⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 5612/2540, 613/2543

การบรรยายคำร้องขอให้พิจารณาใหม่

- 1) กล่าวโดยชัดแจ้งซึ่งเหตุที่จำเลยได้ขาคัดยื่นคำให้การ เพื่อให้ศาลเห็นว่า มีเหตุอันสมควรเชื่อว่าการขาคัดมีได้เป็นไปโดยจงใจ
- 2) กล่าวโดยชัดแจ้งซึ่งข้อคัดค้านคำตัดสินชี้ขาดของศาลที่แสดงให้เห็นว่า หากศาลให้พิจารณาคดีใหม่ตนเองเป็นฝ่ายชนะคดี
- 3) ในกรณียื่นคำขอล่าช้าให้กล่าวโดยชัดแจ้งซึ่งเหตุแห่งการล่าช้า

ผลของการพิจารณาคำขอให้พิจารณาคดีใหม่

- 1) เมื่อศาลได้รับคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ หากเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้งดการบังคับคดีไว้ก่อน¹¹
- 2) ถ้าศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลและวิธีการบังคับคดีที่ได้ดำเนินไปแล้ว ให้ถือว่าเป็นอันเพิกถอนไปในตัว¹²
- 3) คำสั่งศาลที่อนุญาตให้พิจารณาคดีใหม่ เป็นที่สุด แต่คำสั่งศาลที่ไม่อนุญาตจำเลยอาจอุทธรณ์ได้ คำสั่งของศาลอุทธรณ์ เป็นที่สุด

(5) หากลูกหนี้ไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือมีฐานะยากจน จะขอรับความช่วยเหลือจาก “กองทุนยุติธรรม” ของกระทรวงยุติธรรมได้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือในด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดี หรือการบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรม โดยขอรับความช่วยเหลือผ่านกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศ

¹¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 199 เบญจ วรศกหนึ่ง

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 199 เบญจ วรศกสาม

นอกจากนี้ จะขอรับการช่วยเหลือด้านกฎหมายได้จากหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด หรืออัยการจังหวัด สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือประชาชน (สคช.) ที่ตั้งอยู่ทุกจังหวัด สำนักงานช่วยเหลือทางกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือสมาคมทนายความแห่งประเทศไทย เป็นต้น

หากคดีที่ถูกฟ้องนั้นเป็นคดีโมฆะ (ทุนทรัพย์ไม่เกินสามแสนบาทและในหมายศาลจะระบุไว้ที่มุมบนด้านซ้ายมือว่าหมายเรียกคดีโมฆะ) คดีผู้บริโภคมหาไม่มีทนายความจะมีเจ้าหน้าที่ของศาลเขียนคำฟ้องและคำให้การให้โดยศาลจะดูแลการดำเนินกระบวนการพิจารณา

คำแนะนำในการต่อสู้คดี

(1) เมื่อลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้ฟ้อง ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งสามัญหรือคดีคุ้มครองผู้บริโภค ลูกหนี้สามารถนำสืบพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่า ลูกหนี้ได้รับเงินกู้จากเจ้าหนี้มาแท้จริงเป็นจำนวนเท่าใด ไม่ใช่ตามจำนวนที่ระบุในสัญญา ซึ่งหากลูกหนี้นำสืบพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า ความจริงลูกหนี้ได้รับเงินกู้มาจากเจ้าหนี้เป็นจำนวนเท่าใด ลูกหนี้ก็มีหน้าที่ชำระเงินกู้คืนเจ้าหนี้เพียงเท่าจำนวนที่ได้รับมา เพราะหากจำนวนเงินกู้ที่ระบุในสัญญาเป็นการคิดผลประโยชน์ที่เกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี รวมอยู่ด้วย จำนวนเงินดังกล่าวก็ตกเป็นโมฆะ ซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ และในกรณีลูกหนี้สามารถนำพยานบุคคลมาสืบประกอบข้ออ้างว่าหนี้ที่ระบุในสัญญาถูกต้องกล่าวไม่สมบูรณ์ ดังนั้น หากในขณะที่ทำสัญญากู้ ลูกหนี้มีพยานรู้เห็นหลายคน ก็จะเป็นประโยชน์ต่อตัวลูกหนี้ที่จะนำมาเบิกความเป็นพยานต่อศาลได้

โดยผู้ที่พยานควรจะเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ไม่ควรมีเฉพาะญาติเป็นพยาน เพราะศาลอาจไม่เชื่อถือ

(2) พยายาม**รวบรวมจัดทำบัญชีรายชื่อ**พร้อมที่อยู่เบอร์โทรศัพท์พยานบุคคล ที่รู้เห็นได้ยินได้ฟังขณะทำสัญญากู้ยืม เช่น ผู้ที่ลูกหนี้ไว้วางใจให้ไปด้วย ผู้ค้ำประกัน หรือพยานแวดล้อมอื่นที่แนะนำให้ลูกหนี้ไปกู้ยืมเงินจากเจ้าหนี้ รวมถึงรายชื่อลูกหนี้ที่เคย ทำสัญญาเงินกู้กับเจ้าหนี้รายเดียวหรือกลุ่มเดียวกัน มีลักษณะพฤติกรรมทำนองเดียวกันให้มากที่สุดเท่าที่จะรวบรวมได้

(3) บุคคลจำนวนมากตามข้อ (2) บางครั้งอาจมีมากถึง 50 ปาก เป็น**สิ่งที่**
แสดงถึงปริมาณและน้ำหนักในการชั่งพยานหลักฐาน มีประโยชน์ในการสนับสนุน ข้อเท็จจริงที่ลูกหนี้กล่าวอ้างในกระบวนการยุติธรรมทุกระดับ จนถึงชั้นพิจารณาของ ศาล ทั้งคดีแพ่งและอาญา เพื่อแสดงถึงพฤติกรรมของเจ้าหนี้ในการให้กู้ยืมว่ามีขั้นตอน **เหตุผลใดชักจูงให้ลูกหนี้ทำสัญญา**ระบุจำนวนเงินเกินจำนวนหนี้ต้นเงินอันแท้จริง **แสดงให้เห็นถึงรายได้ของลูกหนี้ความสามารถในการชำระหนี้ว่าไม่สอดคล้องกับ จำนวนต้นเงินที่ระบุในสัญญา** ข้อเท็จจริงที่เจ้าหนี้อ้างนั้นมีพิรุธไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นไปตามที่อ้าง หากฟัง ข้อเท็จจริงยุติว่า ไม่มีการส่งมอบเงินกู้กันตามจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญา จะมีผลให้ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบตามจำนวนเงินที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง เมื่อทางแพ่งลูกหนี้ไม่ต้องชำระหนี้ตามจำนวนที่ระบุในสัญญากู้ยืมเงินแล้ว ทางอาญาในส่วนดอกเบี้ยที่มีการเรียกดอกเบี้ยร้อยละสิบต่อเดือนหรือมากกว่านั้นเกิน อัตราที่กฎหมายกำหนดเข้าลักษณะความผิดตามพระราชบัญญัติห้าม**เรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา** พ.ศ. 2475 มาตรา 3 กรณีเจ้าหนี้เคยเบิกความในคดีแพ่งที่ฟ้องลูกหนี้ ว่าได้ส่งมอบลูกหนี้ว่าได้ส่งมอบเงินกู้ยืมตามจำนวนที่ระบุในสัญญากู้ยืมอันเป็นความเท็จ เป็นการเบิกความในข้อความที่มีผลต่อการแพ้หรือชนะกันทางคดีจึงเป็นการ**เบิกความเท็จ** ในสาระสำคัญครบองค์ประกอบความผิดฐานเบิกความเท็จอีกด้วย

ลูกหนี้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมยังมีช่องทางในการต่อสู้คดีกับเจ้าหนี้ในระบบ

ดังนี้

อาศัย พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งมีบทบัญญัติที่คุ้มครองลูกหนี้ผู้สุจริตหลายประการ เช่น

- ผู้กู้/ลูกหนี้ดำเนินคดีโดยไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาล ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่น ผู้ขายฝาก จะฟ้องเรียกที่ดินคืนจากผู้ซื้อฝาก เนื่องจากผู้ซื้อฝากบ่ายเบี่ยงไม่ยอมให้ไถ่ ผู้ขายฝากไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาล แต่หากผู้ให้กู้หรือผู้ซื้อฝากเป็นฝ่ายฟ้องต้องเสียค่าขึ้นศาล
- เจ้าหนี้ต้องฟ้องต่อศาลที่ลูกหนี้มีภูมิลำเนาอยู่ ทำให้สะดวกแก่ลูกหนี้ในการต่อสู้คดี
- มีเจ้าพนักงานคดีร่างคำฟ้องและคำให้การ ลูกหนี้ที่ยากจน ไม่มีเงินจ้างทนายความ ก็สามารถฟ้องหรือต่อสู้คดีเองได้โดยขอให้เจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือ
- กรณีที่ลูกหนี้ชำระหนี้แล้วแต่ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อเจ้าหนี้หรือหลักฐานอื่นตามที่กฎหมายกำหนด ในคดีแพ่งปกติ ลูกหนี้ต้องแพ้คดี เพราะไม่มีสิทธินำสืบพยานว่าชำระหนี้แล้ว แต่ในคดีผู้บริโภคลูกหนี้มีสิทธินำสืบพยานบุคคลเพื่อหักล้างพยานเอกสารว่ามีข้อความเพิ่มเติม ตัดทอน หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารตาม พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 10 วรรคสาม หรือฟ้องแย้งได้โดยไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาล
- แม้เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ในคดีแพ่งสามัญ แต่ถ้าหากลูกหนี้เห็นว่า เป็นคดีผู้บริโภค ก็สามารถยื่นคำขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นคดีผู้บริโภคได้ แต่ต้องยื่นก่อนวันชี้ฟ้องสถานหรือวันสืบพยาน ตามมาตรา 8 การกู้ยืมเงินที่ผู้ให้กู้ทำเป็นธุรกิจ มุ่งแสวงหาประโยชน์ในรูปดอกเบี้ย ไม่ได้ให้กู้ยืมเพื่อช่วยเหลือกันในทางสังคม หรือทางธรรมจรรยา โดยวินิจฉัยจากพฤติการณ์ของเจ้าหนี้ที่ปล่อยเงินกู้หลายราย หรือปล่อยเงินกู้โดยเรียกดอกเบี้ยในอัตราสูงกว่าที่กฎหมาย

กำหนด ถือว่าให้กู้ยืมเงินเป็นธุรกิจ ดังนั้น คดีระหว่างผู้ให้กู้ที่เป็นเจ้าหนีนอกระบบกับลูกหนี้ จึงเป็นคดีคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งกรณีดังกล่าว ประธานศาลอุทธรณ์ได้มีแนววินิจฉัยไว้แล้วว่าเป็นคดีคุ้มครองผู้บริโภค ลูกหนี้จึงได้รับประโยชน์จากกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ตาม พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และ พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

- **ลูกหนี้จึงควรรักษาประโยชน์ของตน** โดยตรวจสอบว่าเจ้าหนี้ฟ้องเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ (หากเป็นคดีผู้บริโภคจะมีตัวอักษร ผบ. ที่หน้าเลขคดี ตรงมุมบนด้านขวามือ ในช่องคดีคำที่.....) หากเจ้าหนี้ไม่ได้ฟ้องเป็นคดีผู้บริโภค ลูกหนี้ต้องยื่นคัดค้านต่อศาลว่าคดีนั้น เป็นคดีผู้บริโภค โดยแจ้งว่าเจ้าหนี้ปล่อยเงินกู้หลายราย หรือเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด
- กรณีที่เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้เงินกู้หลายราย ลูกหนี้ต้องแจ้งให้ศาลทราบหากเป็นคดีในศาลเดียวกัน ศาลสามารถตรวจสอบข้อมูลได้

อาศัย พ.ร.บ.ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และ พ.ร.บ.

คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พฤติการณ์ของเจ้าหนีนอกระบบที่ฟ้องลูกหนี้จำนวนเงินสูงกว่าเงินกู้ที่ได้รับหรืออำพรางการกู้เงิน เช่น การขายฝาก หรือทำสัญญาซื้อขาย หรือการทำสัญญาว่าจ้างแรงงานไปต่างประเทศ เป็นต้น เป็นการกู้ยืมเงินที่คิดดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ข้อตกลงที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเป็นโมฆะ และเข้าข่ายเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 4 และมาตรา 8 ซึ่งมีผลทำให้ข้อตกลงมีผลบังคับใช้เท่าที่เป็นธรรม และพอสมควรแก่กรณีเท่านั้นอีกทั้งผู้กู้ถือเป็นผู้บริโภคตามความหมายที่บัญญัติไว้ในมาตรา 3 แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 การที่ผู้ให้กู้นำสัญญากู้ยืมเงินดังกล่าวมาฟ้องให้ผู้กู้รับผิดชอบ ถือว่าผู้ให้กู้ได้ละเมิดสิทธิของผู้บริโภค¹³ ซึ่งได้รับการคุ้มครองผู้บริโภค

¹³ ข้อเสนอแนะของผู้พิพากษารินทร์ ตั้งศรีโพธิ์จันทร์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

ในด้านสัญญา ตามมาตรา 35 ทวิ ถึง 35 นว ซึ่งมีความผิดตามมาตรา 57-57 ทวิ, 58-59 โดยผู้บริโภครายหนึ่งสามารถยื่นคำร้องขอต่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อแต่งตั้งพนักงานอัยการโดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการ หรือเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาลได้ มีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สิน หรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าค่าธรรมเนียมทั้งปวง

รวมตัวกันฟ้องหรือต่อสู้คดี หากเจ้าหนี้ปล่อยเงินกู้หลายราย ลูกหนี้ควรรวมกันต่อสู้กับเจ้าหนี้ โดยเป็นพยานให้กัน เพื่อให้ศาลเห็นพฤติการณ์เจ้าหนี้ได้ชัดแจ้ง และควรขอให้ศาลรวมการพิจารณาที่ลูกหนี้ทั้งหลายฟ้องหรือถูกฟ้องเข้าด้วยกันเพื่อความสะดวกและประหยัด เพราะพยานไม่ต้องไปศาลหลายครั้ง ทนายความก็ไม่ต้องว่าความทีละคดี

ดำเนินคดีอาญาแก่เจ้าหนี้¹⁴ เพราะการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราเป็นความผิดอาญา กรณีที่เจ้าหนี้ปลอมสัญญากู้โดยนำเอาสัญญาเปล่าที่ลูกหนี้ลงลายมือชื่อไว้ไปกรอกข้อความระบุจำนวนเงินสูงกว่าความเป็นจริง หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาภายหลัง ลูกหนี้ควรดำเนินคดีอาญาแก่เจ้าหนี้ขอหาปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมด้วย โดยแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน หรือหาทนายความฟ้อง

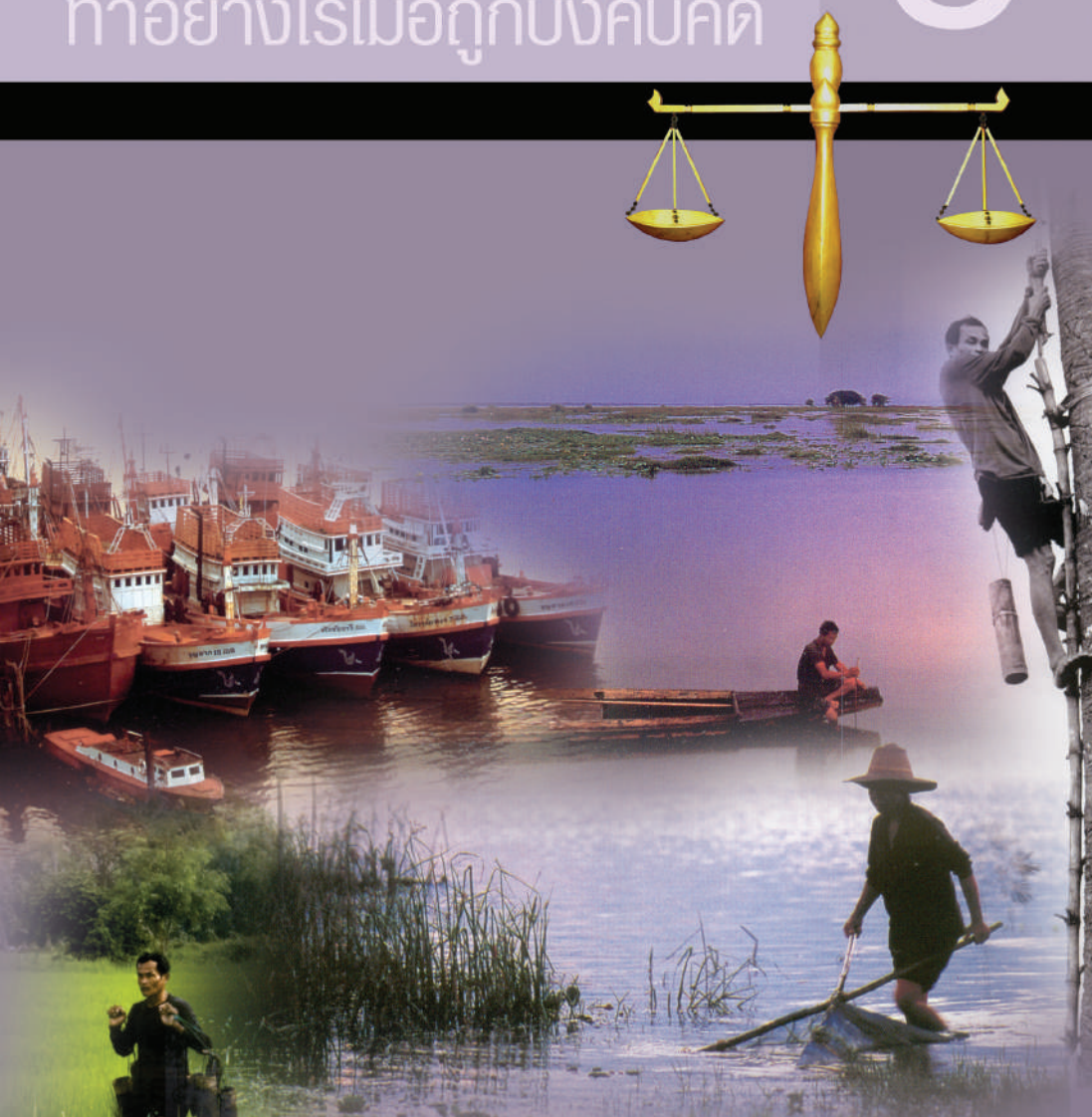
ใช้มาตรการทางภาษีและกฎหมายฟอกเงิน ลูกหนี้นำเรื่องแจ้งต่อกรมสรรพากร สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้ดำเนินการตามที่ได้กล่าวแนะนำแก่ลูกหนี้มาแล้วข้างต้น

¹⁴ คดีตัวอย่างกลุ่มพิทักษ์ธรรม ที่นายปวีณ บุตรดี กับพวก รวมตัวกันและนำให้ลูกหนี้ฟ้องเจ้าหนี้เงินกู้ต่อศาลอาญา ในข้อหาเบิกความเท็จ ตาม ป.อาญา บ.177 เป็นมูลคดีมาจากคดีแพ่งที่เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้ที่มูลหนี้ในสัญญากู้ยืมเงินที่สูงกว่าจำนวนเงินที่กู้จริง แม้เจ้าหนี้มีความรอบคอบจัดทำพยานหลักฐานไว้ล่วงหน้าด้วยการถ่ายภาพลูกหนี้ขณะเขียนสัญญากู้ยืมเงิน ศาลอาญาลงโทษเจ้าหนี้จำคุก 3 ปี และศาลอุทธรณ์ลงโทษจำคุก 2 ปี คดีสิ้นสุดศาลไม่รับฎีกา

ทำอย่างไรเมื่อถูกบังคับคดี

5

ทำอย่างไร เมื่อถูกบังคับคดี

ทำอย่างไรเมื่อถูกบังคับคดี

เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่เป็นฝ่ายชนะคดี ต้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษา หรือคำสั่งนั้นได้ภายใน 10 ปี แต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้าเจ้าหนี้ดำเนินการ บังคับคดีแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเมื่อขายทอดตลาดแล้วได้เงินไม่ เพียงพอชำระหนี้ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะให้ยึดทรัพย์สินอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เมื่อพ้นกำหนด 10 ปี¹⁵ ไม่ได้ ดังนั้นลูกหนี้ต้องตรวจสอบว่าพ้นกำหนด 10 ปีหรือไม่ ถ้าพ้นก็ไม่สามารถบังคับคดีกับลูกหนี้ได้

¹⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1818/2543, 224/2538, 942/2538 (ประชุมใหญ่)

ค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดี

ค่าธรรมเนียม	จำนวน	หมายเหตุ
1. ขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัด	ร้อยละ 3 ของจำนวนเงินที่ขายหรือจำหน่ายได้	ทั้งนี้ ต้องเสียค่าประกาศและค่าใช้จ่ายต่างหาก
2. ค่าธรรมเนียมการจ่ายเงินที่ยึดหรืออายัดแก่เจ้าหนี้	ร้อยละ 2 ของจำนวนเงินที่ยึดหรืออายัด	
3. เมื่อยึดทรัพย์สินซึ่งไม่ใช่ตัวเงินแล้วไม่มีการขายหรือจำหน่าย	ร้อยละ 2 ของราคาทรัพย์สินที่ยึด	ส่วนการคำนวณราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดเพื่อเสียค่าธรรมเนียมตามหมายเลข 3 และ 4 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้กำหนด ถ้าไม่ตกลงกันให้คู่ความที่เกี่ยวข้องเสนอเรื่องต่อศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 296
4. เมื่อยึดหรืออายัดเงินหรืออัยตทรัพย์สินแล้วไม่มีการขายหรือจำหน่าย	ร้อยละ 1 ของจำนวนเงินหรือราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัด	
5. ขายโดยวิธีประมูลระหว่างคู่ความ	ร้อยละ 2 ของราคาประมูลสูงสุด	

ค่าธรรมเนียมดังกล่าวจะหักจากทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งถูกยึดหรืออายัด หรือขายทอดตลาดเสร็จ ทำให้จำนวนเงินที่ชำระหนี้ของลูกหนี้น้อยลงไปอีก ดังนั้นการไกล่เกลี่ยในชั้นบังคับคดี ถ้าตกลงกันได้จะไม่เสียค่าธรรมเนียมตามตารางข้างต้น กระทรวงยุติธรรมมีนโยบายยุติธรรมทางเลือกหรือยุติธรรมชุมชนที่เน้นไม่นำเรื่องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม การไกล่เกลี่ยชั้นก่อนฟ้องร้อง อันเป็นแนวทางสร้างสังคมสันติสุข และลูกหนี้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ เช่น ค่าทนายความหรืออื่นๆ ด้วย นอกจากนี้ ยังมีการไกล่เกลี่ยในชั้นพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาที่คู่ความไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเช่นกัน

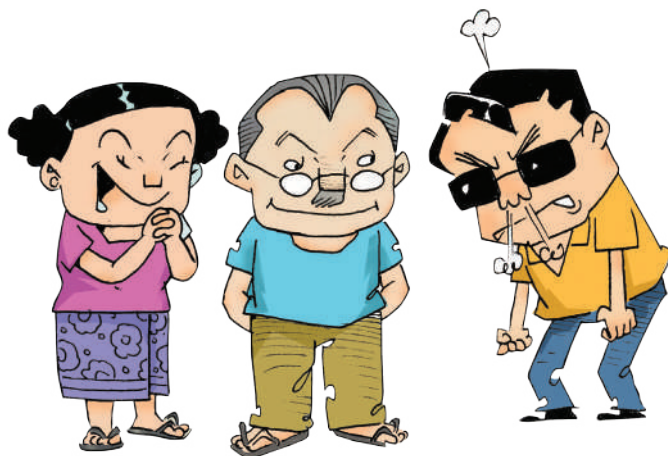

ถ้าหากลูกหนี้ประสงค์จะชำระหนี้ ก็สามารถชำระหนี้ได้ด้วยวิธีดังต่อไปนี้

1. นำเงินมาวางชำระแก่เจ้าพนักงานบังคับคดีที่กรมบังคับคดี หรือเจ้าพนักงานบังคับคดีสำนักงานบังคับคดีจังหวัดแล้วแต่กรณี
2. นำเงินไปวางศาลเพื่อชำระหนี้โดยคำนวณดอกเบี้ยถึงวันที่วางเงิน หากไม่ทราบจำนวนดอกเบี้ย ควรขอให้เจ้าหน้าที่ศาลคำนวณให้

ในกรณีที่ลูกหนี้ประสงค์จะทราบบยอดหนี้ที่จะต้องชำระตามหมายบังคับคดี ลูกหนี้สามารถติดต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี ณ สำนักงานที่ทำการบังคับคดี เพื่อคำนวณยอดหนี้ที่จะต้องชำระให้

หากการไกล่เกลี่ยไม่เป็นผลสำเร็จหรือลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ครบถ้วน และเจ้าหนี้ไม่ยอมผ่อนผันให้ เจ้าหนี้อาจขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการโดยยึดทรัพย์หรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้

กรณีลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์

เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินของลูกหนี้แล้วจะมีหมายแจ้งการยึดทรัพย์ให้ลูกหนี้ทราบ ลูกหนี้ควรดำเนินการ ดังนี้

- ตรวจสอบจำนวนหนี้ตามหมายบังคับคดีและหมายระบุให้ยึดทรัพย์จำเลยคนใด
- ตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์ที่ยึดที่ระบุไว้ในหมายแจ้งของเจ้าพนักงานบังคับคดีว่าถูกต้องหรือไม่
- หากเห็นว่าไม่ถูกต้อง เช่น กรณียึดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างอาจมีการระบุเลขที่สิ่งปลูกสร้างผิด ให้ติดต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อตรวจสอบต่อไป
- หากลูกหนี้เห็นว่าราคาทรัพย์สินที่ยึด เจ้าพนักงานบังคับคดีประเมินไว้ต่ำเกินไป โดยมีหลักฐานสนับสนุนที่ชัดเจน ให้ยื่นคำร้องคัดค้านต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี พร้อมหลักฐานเพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาอีกครั้ง

เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งการยึดทรัพย์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบครบถ้วนแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์ที่ยึดไว้

- เจ้าพนักงานบังคับคดีจะจัดทำประกาศขายทอดตลาดและส่งให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียรวมทั้งลูกหนี้ก่อนวันขาย
- ในประกาศขายจะต้องระบุรายละเอียดของทรัพย์ที่จะขาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะขายทอดตลาด
- ลูกหนี้ควรติดต่อหาผู้สนใจมาเข้าสู่อราตามที่ลูกหนี้ต้องการไว้แต่เนิ่นๆ เพื่อให้ขายทรัพย์ได้ในราคาที่ลูกหนี้พอใจ

คู่มือประชาชนเพื่อช่วยเหลือลูกคนที่ไปได้รับความเป็นธรรม

- บุคคลผู้มีเสียในการบังคับคดีมีสิทธิในการเข้าสู่ราคาเอง หรือหาบุคคลอื่นเข้าสู่ราคา เพื่อให้ได้ราคาตามที่ตนต้องการ (ปัจจุบันได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หากลูกหนี้เห็นว่าราคาที่มีผู้เสนอสูงที่สุดนั้นต่ำเกินไป ลูกหนี้ไม่สามารถคัดค้านราคาได้)
- เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเคาะไม่ขายให้แก่ผู้ให้ราคาสูงสุดแล้ว ห้ามมิให้มีการร้องเพิกถอนการขายทอดตลาดด้วยเหตุราคาต่ำเกินสมควรอีก
- หากลูกหนี้เห็นว่าเจ้าพนักงานบังคับคดีขายทอดตลาดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย อาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้เพิกถอนการขายได้ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ลูกหนี้ทราบ แต่ต้องก่อนที่เจ้าพนักงานจะทำบัญชีจ่ายเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดนั้นให้แก่เจ้าหนี้ ซึ่งศาลอาจพิจารณาเพิกถอนการขายหรือไม่ก็ได้

ทรัพย์สินที่ยึดไม่ได้

ทรัพย์สินบางอย่างของลูกหนี้ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดียึดไม่ได้ เช่น

- เครื่องนุ่งห่มหลับนอนหรือเครื่องใช้ในครัวเรือนหรือเครื่องใช้สอยส่วนตัว โดยประมาณราคารวมกันไม่เกินประเภทละสองหมื่นบาท
- สัตว์, สิ่งของ, เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการเลี้ยงชีพหรือประกอบวิชาชีพ รวมกันไม่เกินหนึ่งแสนบาท

กรณีลูกหนี้ถูกอายัดทรัพย์

เงินหรือสิทธิบางอย่างของลูกหนี้ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี หรือไม่อาจอายัดได้ เช่น

- เบี้ยเลี้ยงชีพซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ และเงินรายได้ที่บุคคลภายนอกยกให้เป็นคราวๆ เพื่อเลี้ยงชีพ เป็นจำนวนรวมกันไม่เกินเดือนละสองหมื่นบาท
- เงินเดือนข้าราชการ-เงินเดือนค่าจ้างบำนาญบำเหน็จเบี้ยหวัดหรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างในหน่วยราชการ และเงินสงเคราะห์ บำนาญ หรือบำเหน็จที่หน่วยราชการได้จ่ายให้แก่คู่สมรส หรือญาติที่ยังมีชีวิตอยู่ของบุคคลเหล่านั้น (ยกเว้นกรณีที่มีกฎหมายกำหนดให้เงินดังกล่าวอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี เจ้าพนักงานจึงจะอายัดได้)
- เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ค่าชดเชย เงินสงเคราะห์ หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของพนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน ที่นายจ้างจ่ายให้แก่บุคคลเหล่านั้น หรือคู่สมรส หรือญาติที่ยังมีชีวิตอยู่ของบุคคลเหล่านั้นเป็นจำนวนรวมกันไม่เกินเดือนละสองหมื่นบาท
- บำเหน็จหรือค่าชดเชย หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของ พนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน ที่นายจ้างจ่ายให้แก่บุคคลเหล่านี้ หรือคู่สมรส หรือญาติที่ยังมีชีวิตอยู่ของบุคคลเหล่านั้น เป็นจำนวนไม่เกินสามแสนบาท ม.302(4)
- เงินฌาปนกิจสงเคราะห์ ที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ได้รับอันเนื่องมาแต่ความตายของบุคคลอื่นเป็นจำนวนตามที่จำเป็นในการดำเนินการฌาปนกิจตามกฎหมายของผู้นาย ตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร ม.302(5)

กรณีลูกหนี้ถูกอายัดเงินเดือน

หลักเกณฑ์การอายัด

- เงินเดือน ค่าจ้าง หรือรายได้อื่นที่มีลักษณะจ่ายเพื่อค่าตอบแทนการทำงาน เป็นรายเดือน อายัดได้ไม่เกินร้อยละ 30 ของจำนวนเงินเดือนที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิได้รับก่อนหักรายจ่ายอื่น แต่จะต้องเหลือเงินให้ลูกหนี้ไว้ใช้ไม่น้อยกว่าเดือนละ 20,000 บาท
- เงินเบี้ยขยัน ค่าล่วงเวลา หรือรายได้อื่นที่มีลักษณะจ่ายเพื่อค่าตอบแทนการทำงานเป็นครั้งคราว อายัดได้ไม่เกินร้อยละ 30 ของจำนวนที่มีสิทธิได้รับ
- เงินโบนัส อายัดให้ตามที่ขอ แต่ไม่เกินร้อยละ 50 ของจำนวนที่มีสิทธิได้รับ
- เงินปันผล เงินเฉลี่ยคืน อายัดให้ตามขอ
- หากลูกหนี้ถูกหักเงินจนเหลือไม่ถึง 20,000 บาท หรือถูกหักเงินเดือนแล้ว ส่วนที่เหลือไม่พอใช้จ่าย ลูกหนี้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีพร้อมส่งเอกสารเกี่ยวกับรายได้และรายจ่ายต่างๆ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาลดจำนวนเงินที่อายัดได้ไม่เกินครึ่งหนึ่งของที่แจ้งอายัด
- หากเจ้าพนักงานมีคำสั่งอย่างใดแล้วยังไม่เป็นที่พอใจ ลูกหนี้ยังสามารถยื่นคำร้องต่อศาลขอให้มีการเปลี่ยนแปลงคำสั่งของเจ้าพนักงานได้
- จะทำการอายัดซ้ำไม่ได้ บทกฎหมาย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 326) ได้บัญญัติการห้ามเด็ดขาดไม่ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษายึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ถูกเจ้าหนี้อื่นยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ก่อนแล้ว จะทำได้ให้ใช้ขอเข้าวิธีเฉลี่ยทรัพย์นั้นแทน

การบดการบังคับคดี

ในระหว่างบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะงดการบังคับคดีได้ใน 4 กรณี ดังต่อไปนี้

1. ลูกหนี้ขอให้ศาลพิจารณาคดีใหม่

ถ้าในกรณีที่ลูกหนี้ถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น ลูกหนี้ขาดนัดพิจารณา หากลูกหนี้ได้ยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอให้ศาลพิจารณาคดีใหม่ เมื่อศาลได้แจ้งคำสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องงดการบังคับคดี

2. เจ้าหนี้ตกลงให้งดการบังคับคดี

ระหว่างการบังคับคดียังไม่เสร็จสิ้น หากลูกหนี้ประสงค์จะให้งดการบังคับคดี ลูกหนี้ต้องเจรจาตกลงกับเจ้าหนี้ หากเจ้าหนี้ยินยอมก็สามารถงดการบังคับคดีได้โดยทำเป็นหนังสือหรือคำร้องลงชื่อทั้งสองฝ่ายนำมายื่นต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี และต้องให้บุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีให้ความยินยอมเป็นหนังสือด้วย คำว่าผู้มีส่วนได้เสียสุดแล้วแต่ข้อเท็จจริงแต่ละกรณี จึงควรปรึกษาเจ้าพนักงานบังคับคดี

3. กรณีศาลสั่งให้งดการบังคับคดี

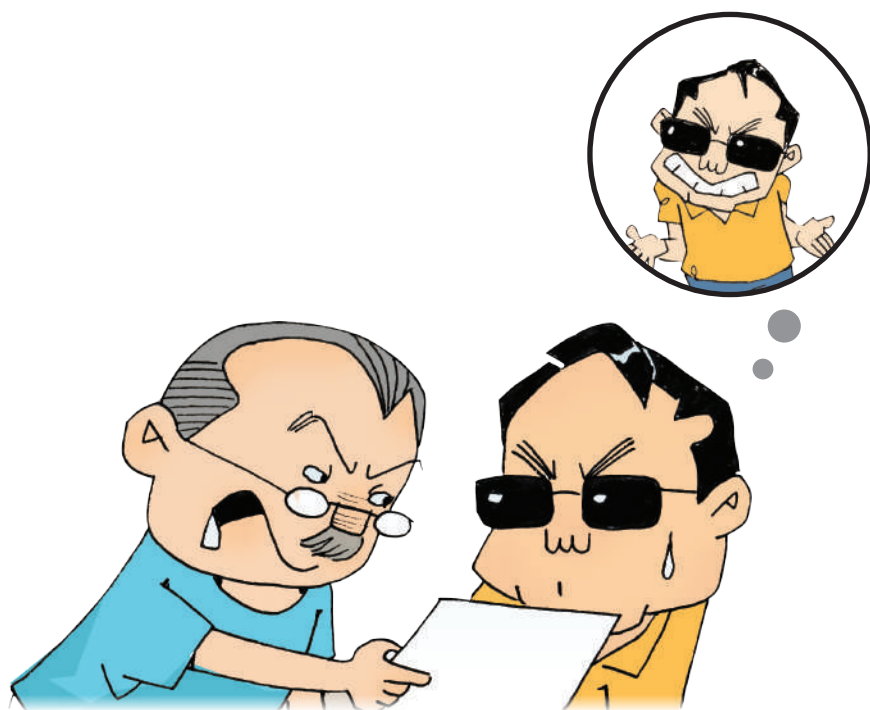
หากเจ้าหนี้ไม่ยินยอมงดการบังคับคดีและฝ่ายลูกหนี้มีเหตุอันควรที่จะให้งดการบังคับคดีได้ ลูกหนี้อาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้งดการบังคับคดี ซึ่งศาลจะมีคำสั่งงดการบังคับคดีไว้หรือไม่ก็ได้ คำว่าเหตุอันควรนั้นหมายถึงเหตุที่หากไม่งดการบังคับคดีไว้ก่อนจะเกิดความเสียหายหรือไม่เป็นธรรม ข้ออ้างว่ากำลังหาเงินมาชำระหนี้ ไม่ใช่เหตุอันควรที่จะให้งดการบังคับคดี

4. เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่วางเงินค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี

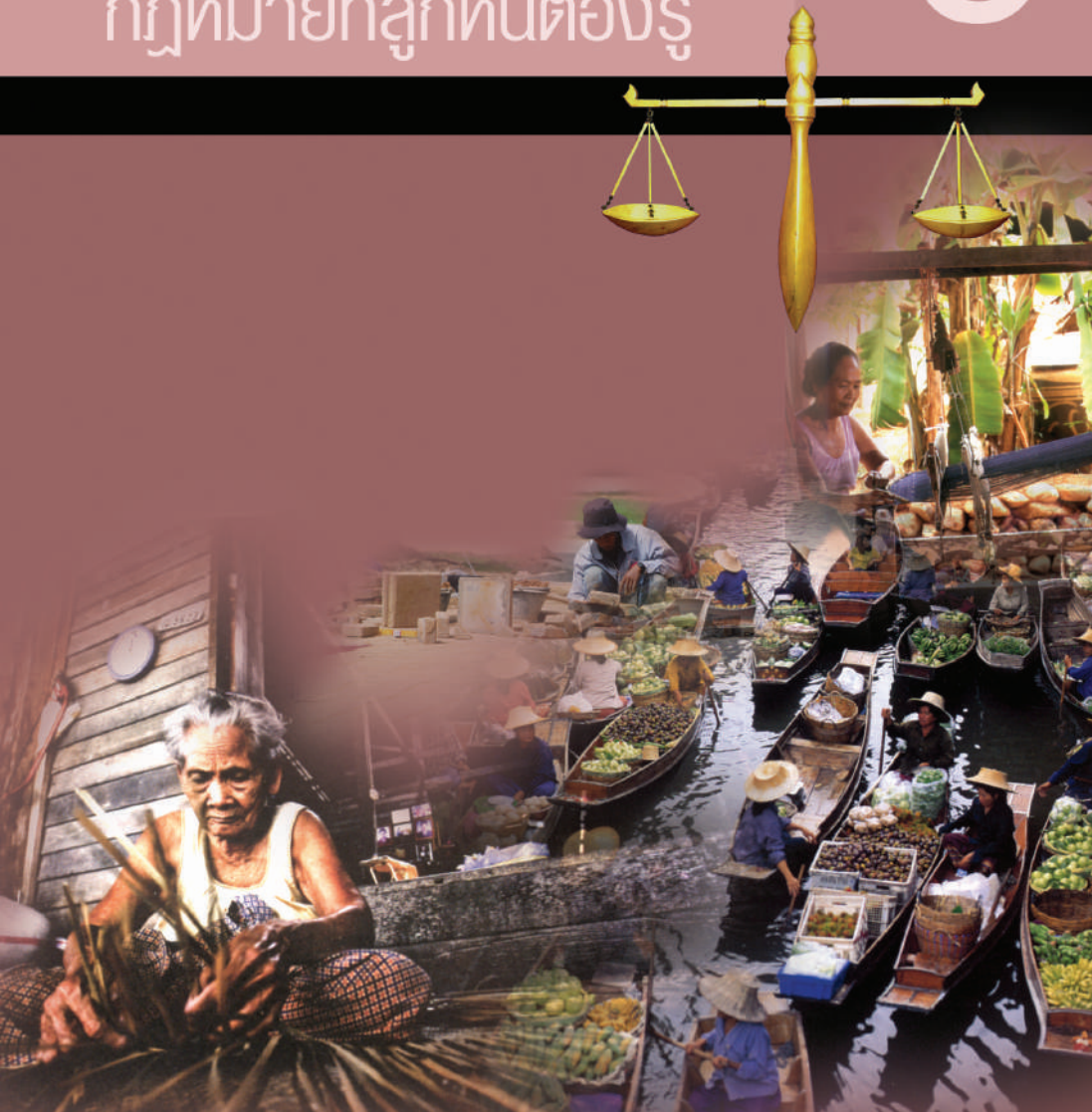
กรณีที่คุณหนี้เปลี่ยนแปลงที่อยู่

แจ้งเจ้าพนักงานบังคับคดีทราบทุกครั้งที่ย้ายเปลี่ยนแปลงที่อยู่ ทั้งนี้เจ้าพนักงานจะได้ติดต่อกับลูกหนี้ได้ถูกต้อง เพื่อประโยชน์ของคุณหนี้เอง

6

กฎหมายที่ลูกหนี้ต้องรู้

6

กฎหมาย ที่ลูกหนี้ต้องรู้

กฎหมายที่ลูกหนี้ต้องรู้

ปัญหาสำคัญของประชาชนผู้ด้อยโอกาสที่ต้องตกเป็นหนี้นอกระบบและ
เป็นเหยื่อ ได้รับความเดือดร้อนและไม่ได้รับความเป็นธรรม เนื่องจากขาดความรู้
ความเข้าใจด้านกฎหมายการทำสัญญา เมื่อเกิดปัญหาจึงเกิดความกลัวทำให้ไม่สามารถ
เข้าถึงความยุติธรรมอย่างเป็นธรรม จำเป็นที่ต้องเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมาย
และขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม จึงขอนำหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ประชาชนโดยเฉพาะ
ลูกหนี้นอกระบบควรรู้ สรุปพอสังเขปดังนี้

การกู้ยืมเงิน

หลักฐานที่กฎหมายต้องการ

กฎหมายกำหนดว่าการกู้ยืมเงินเกิน 2,000 บาท¹⁶ ถ้าไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ
อย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้กู้ **จะฟ้องไม่ได้ หลักฐานเป็นหนังสือนี้หมายถึงเอกสาร
อะไรก็ได้ ทำเป็นรูปแบบใดๆ ก็ได้ ทำขึ้นเมื่อใดก็ได้ ทำให้แก่ใครก็ได้ ขอเพียงมี
ข้อความพอเข้าใจได้ว่าการกู้ยืมเงินกันเป็นจำนวนเงินเท่าใด**

¹⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2548

การกู้ยืมเงินต้องส่งมอบเงินให้แก่ผู้กู้ ถ้าไม่มีการส่งมอบเงินที่กู้ การกู้ยืมเงินก็จะยังไม่สมบูรณ์ จะบังคับให้ผู้กู้ชำระหนี้ไม่ได้แม้จะเขียนสัญญากันไว้แล้วก็ตาม

ในทางกลับกัน เมื่อมีการกู้ยืมเงินกันโดยมีหลักฐานเป็นหนังสือ การจะนำสืบต่อ訴ว่าใช้หนี้แล้ว **หากใช้หนี้ด้วยเงินสด** จะต้องมียหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้จึงจะมีสิทธินำสืบพยานว่าใช้หนี้แล้ว คือ

- หนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งมีข้อความสรุปได้ว่าผู้ให้กู้ได้รับชำระหนี้แล้วและมีลายมือชื่อผู้ให้กู้ด้วย
- ผู้ให้กู้คืนสัญญาให้ผู้กู้แล้ว
- แพงเพิกถอนเอกสาร คือ ชิตฆ่า หรือเขียนลงในเอกสารหลักฐานการกู้ว่า ผู้ให้กู้ได้รับชำระหนี้แล้ว ถ้าเขียนลงในสัญญาฉบับที่ลูกหนี้เป็นผู้เก็บไว้ ควรให้เจ้าหนี้เป็นผู้เขียน หากเป็นเพียงชิตฆ่าต้องให้เจ้าหนี้ลงชื่อกำกับ ไม่เช่นนั้นเจ้าหนี้อาจโต้แย้งว่าลูกหนี้เป็นผู้เขียน หรือชิตฆ่าเองโดยเจ้าหนี้ไม่รับรู้ด้วย

คู่มือประชาชน
เพื่อช่วยเหลือ
ลูกหนี้ในระบบ

ตอน

จดหมาย
ลายเซ็น

ข้อสังเกต

การลงลายมือชื่อ มีข้อสังเกตดังนี้

- อาจเป็นลายเซ็นหรือตัวอักษรธรรมดา และเซ็นชื่อเล่นหรือชื่อจริง ก็ได้
- ถ้าอ่านเขียนไม่ได้ และลงลายพิมพ์นิ้วมือแทน ต้องมีพยานสองคนลงลายมือชื่อรับรองลายพิมพ์นิ้วมือ
- ถ้ามีการแก้ไขจำนวนเงินภายหลังในหลักฐานการกู้ ผู้กู้ต้องลงชื่อกำกับ ถ้าแก้ไขในหลักฐานการชำระเงินผู้ให้กู้ต้องลงชื่อกำกับ

หมายเหตุ การใช้หนี้เงินกู้ที่ต้องมีหลักฐานดังกล่าวข้างต้น บังคับเฉพาะกรณีใช้หนี้**ต้นเงิน**ด้วยเงินสดเท่านั้น ถ้าชำระด้วยวิธีอื่นเช่น โอนที่ดินที่ใช้หนี้ยกทรัพย์สินที่ใช้หนี้ หรือชำระหนี้ด้วยเช็ค โอนเงินเข้าธนาคาร มอบบัตรเอทีเอ็มให้เจ้าหนี้ไปถอนเงิน กรณีชำระ**ดอกเบี้ย** ไม่ต้องมีหลักฐานดังกล่าว สามารถนำพยานบุคคลมาสืบหรือนำสืบพยานเอกสารอื่นได้ เช่น การรับเงินตามเช็ค ไปโอนเงิน เป็นต้น

การชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินอื่น กฎหมายกำหนดว่าถ้าทำสัญญากู้ยืมเงินแล้วผู้กู้ยอมรับเอาสิ่งของอื่นแทนจำนวนเงินที่กู้ ให้ถือว่าผู้กู้เป็นหนี้ผู้ให้กู้เท่ากับราคาสິงของนั้นในเวลาและสถานที่ส่งมอบ

ตัวอย่าง ไก่ไข่ยืมเงินห้าพันบาท ทำสัญญากู้เรียบร้อยแล้วแต่ไก่ยังไม่มีเวลาไปเบิกเงินจึงตกลงกันให้ไข่เอาข้าวสารในยุ้งซึ่งมีเหลืออยู่ 10 กระสอบไปแทนเงินที่กู้ ไข่จำเป็นต้องใช้เงินจึงยอมตกลง ปรากฏว่าขณะนั้นข้าวมีราคาซื้อขายในหมู่บ้านแห่งนั้นเพียงกระสอบละ 400 บาท ต้องถือว่าไข่เป็นหนี้ไก่เพียง 4,000 บาท เท่านั้น

ในทางกลับกันถ้าทำสัญญากู้ยืมเงิน และผู้ให้กู้ยอมรับทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นการชำระหนี้แทนเงิน ต้องตีราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาท้องตลาดในเวลาและสถานที่ส่งมอบทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้

ดอกเบี้ย

อัตราดอกเบี้ย

กฎหมายห้ามผู้ให้กู้ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเรียกดอกเบี้ยเกินร้อยละ 15 ต่อปี หากฝ่าฝืนมีความผิดตาม พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.2560 มาตรา 4 มีโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสน บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และข้อตกลงในส่วนดอกเบี้ยเป็นโมฆะเสมือนหนึ่งไม่มีการตกลงเรียกดอกเบี้ย ผู้กู้จึงไม่ต้องชำระดอกเบี้ย ต้องชำระเพียงต้นเงินเท่านั้น

หากตกลงกันว่าจะต้องเสียดอกเบี้ยแต่ไม่กำหนดอัตราดอกเบี้ย ผู้ให้กู้คิดดอกเบี้ยได้เพียงร้อยละ 7.5 ต่อปี แม้ตามหนังสือสัญญากู้ยืมเงินจะระบุว่า ให้คิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 1.25 บาทต่อเดือน หรือเท่ากับร้อยละ 15 ต่อปี ถูกต้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 แต่ข้อเท็จจริงที่คู่ความร่วมกันฟังได้ว่า โจทก์และจำเลยตกลงเรียกดอกเบี้ยสัญญากู้ยืมเงินอัตราร้อยละ 3 บาทต่อเดือนหรือร้อยละ 36 ต่อปี อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.2475 มาตรา 3 ประกอบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ข้อตกลงเกี่ยวกับดอกเบี้ย จึงเป็นการไม่ชอบและตกเป็นโมฆะ เสียเปล่ามาตั้งแต่ต้น ผลเท่ากับไม่เคยมีข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยอยู่ในสัญญา แต่กรณีเป็นหนี้เงินโจทก์คงมีสิทธิคิดดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดร้อยละ 7.5 ต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 ได้”

สำหรับสถาบันการเงินมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยตามอัตราที่สถาบันการเงินนั้นประกาศ โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งอาจสูงหรือต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี

วิธีคิดดอกเบี้ย

กฎหมายห้ามคิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ยที่ค้างชำระ (ดอกเบี้ยทบต้น)

ตัวอย่าง ก กู้เงิน ข 10,000 บาท ตกลงดอกเบี้ยร้อยละ 10 ต่อปี กำหนดชำระหนี้ภายใน 5 ปี ถ้า ก ไม่ชำระดอกเบี้ยเลย ปีแรกจะคิดดอกเบี้ยจากต้นเงิน 10,000 บาท ซึ่งเท่ากับ 1,000 บาท ปีที่ 2-5 ก็คิดดอกเบี้ยจากต้นเงิน 10,000 บาท ไม่ให้นำดอกเบี้ยที่ค้างชำระมารวมกับต้นเงิน 10,000 บาท แล้วถือว่ายอดเงินรวมนั้นเป็นต้นเงินที่จะคิดดอกเบี้ยในปีต่อไป ก จึงต้องเสียดอกเบี้ยปีละ 1,000 บาท ดอกเบี้ย 5 ปี เป็นเงิน 5,000 บาท

แต่ถ้าผู้ค้างชำระดอกเบี้ยตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ผู้ให้กู้สามารถคิดดอกเบี้ยทบเข้ากับต้นเงินแล้วคิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้นได้ **แต่ต้องมีการตกลงกันเป็นหนังสือระหว่างกัน** ตามมาตรา 655 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ตัวอย่าง ก กู้เงิน ข 10,000 บาท ตกลงดอกเบี้ยร้อยละ 10 ต่อปี กำหนดชำระหนี้ภายใน 5 ปี มีข้อตกลงด้วยว่าหาก ก ไม่ชำระดอกเบี้ยถึงหนึ่งปี ให้เอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระทบเข้ากับต้นเงิน แล้วคิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้น (ดอกเบี้ยทบต้น) หาก ก ค้างชำระดอกเบี้ย 1 ปี เป็นเงิน 1,000 บาท ข มีสิทธินำเงินดอกเบี้ย 1,000 บาทนั้น ทบเข้ากับต้นเงิน 10,000 บาท รวมเป็น 11,000 บาท ถือว่าเป็นต้นเงินใหม่ แล้วคิดดอกเบี้ยปีที่ 2 จากต้นเงิน 11,000 บาทนี้ หากค้างชำระอีก 1 ปี ก็เป็นดอกเบี้ย 1,100 บาท เอาไปทบกับ 11,000 บาท กลายเป็นต้นเงินปีที่ 3 เท่ากับ 12,100 บาท การตกลงกันนี้จะตกลงกันตั้งแต่ตอนทำสัญญากู้หรือหลังจากนั้นก็ได้

การส่งมอบเงินให้ผู้กู้

กฎหมายกำหนดว่าสัญญากู้ยืมเงินบริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินที่กู้ ดังนั้นแม้จะทำสัญญากู้กันไว้แล้วก็ตาม ถ้ายังไม่ส่งมอบเงินที่กู้ สัญญากู้ก็ยังไม่สมบูรณ์ ส่งมอบเงินที่กู้เท่าใด สัญญากู้ก็สมบูรณ์เท่านั้น

ตัวอย่าง ก ยืมเงิน ข 10,000 บาท เขียนสัญญากัน ลงลายมือชื่อครบถ้วน แต่ ข ยังไม่ได้ส่งมอบเงิน 10,000 บาท ให้ ก หรือส่งมอบให้เพียง 8,000 บาท สัญญากู้ก็ยังไม่สมบูรณ์ หรือ ข ส่งมอบเงินให้ ก เพียง 8,000 บาท สัญญากู้ก็สมบูรณ์เพียง 8,000 บาท ข ฟ้องให้ ก ชำระหนี้ได้เพียง 8,000 บาท

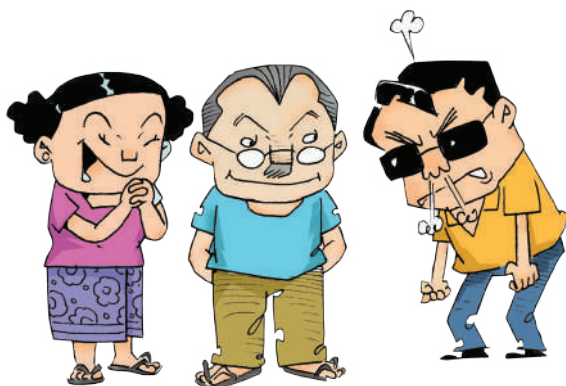
ในกรณีที่หนี้กู้ยืมแปลงมาจากหนี้ชนิดอื่น ไม่จำเป็นต้องมีการส่งมอบเงินกันก็สมบูรณ์

ตัวอย่าง ก เป็นหนี้ค่าโรงสี ข อยู่ 3,000 บาท ข จึงให้ ก ทำสัญญากู้ไว้ลงจำนวนเงินที่กู้ 3,000 บาท กรณีนี้ สัญญากู้สมบูรณ์โดย ข ไม่ต้องส่งมอบเงิน 3,000 บาท ให้ ก อีก หาก ก ไม่ยอมชำระเงินคืน ข สามารถฟ้องเรียกให้ ก คืนเงินได้

กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้

- ถ้าไม่ได้กำหนดไว้ ผู้ให้กู้จะเรียกเงินกู้คืนเมื่อไรก็ได้
- ถ้ากำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ ผู้ให้กู้จะเรียกให้ชำระหนี้ก่อนกำหนดไม่ได้ เว้นแต่
 - ผู้กู้ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย
 - ผู้กู้ไม่ให้ประกันในเมื่อจำต้องให้ เช่น ตกลงกันว่าจะนำวิทยุมาจำนำ แล้วไม่ทำตามที่ได้ตกลง
 - ลูกหนี้ทำลายหรือทำให้หลักประกันที่ให้ไว้ลดน้อยถอยลง เช่น จำนองที่ดินพร้อมบ้านเป็นประกัน แล้วลูกหนี้ทำให้เกิดไฟไหม้บ้านเสียหายไปส่วนหนึ่ง เจ้าหนี้เรียกให้ชำระหนี้ก่อนกำหนดได้
 - ลูกหนี้นำทรัพย์สินของบุคคลอื่นมาให้เป็นประกัน โดยเจ้าของทรัพย์สินนั้นไม่ได้ยินยอมด้วย
- ลูกหนี้จะชำระหนี้ก่อนกำหนดก็ได้ เว้นแต่มีข้อตกลงห้ามชำระหนี้ก่อนกำหนด

การขายฝาก

ขายฝากคืออะไร

- การขายฝากตามกฎหมายคือการซื้อขายชนิดหนึ่ง แต่เป็นการซื้อขายที่มีข้อตกลงพิเศษเพิ่มเติมว่า ผู้ขายฝากสามารถไถ่ทรัพย์สินนั้นคืนจากผู้ซื้อฝากได้ภายในกำหนดระยะเวลาที่ตกลงกัน
- แต่ในความเป็นจริงการขายฝากเป็นรูปแบบหนึ่งของการกู้ยืมเงิน เจตนที่แท้จริงของผู้ขายฝากต้องการกู้เงิน แต่เจ้าหนี้ไม่ต้องการผูกพันในรูปสัญญากู้เพราะมีอัตราเสี่ยงสูง จึงให้ลูกหนี้ทำสัญญาในรูปขายฝาก ซึ่งทำให้เจ้าหนี้มีหลักประกันที่มั่นคงและไม่ยุ่งยากเหมือนการจำนองหรือจำนำ เพราะกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตกเป็นของผู้ซื้อฝากทันทีที่ทำสัญญาขายฝาก หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ไถ่ถอนภายในกำหนดก็หมดสิทธิไถ่ ผู้รับซื้อฝากไม่ต้องเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการฟ้องร้องดำเนินคดี

ตัวอย่าง ก กู้เงิน ข 1,000,000 บาท ข เกรงว่า ก จะไม่มีเงินมาชำระคืนตน จึงให้ ก ขายฝากที่ดินไว้กับ ข เมื่อขายฝากแล้วที่ดินนั้นก็ตกเป็นของ ข ดังนั้น ข มีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์รวมทั้งได้ดอกผลในที่ดินนั้น แต่ ข ต้องยอมให้ ก ไถ่ที่ดินนั้นคืน หาก ก ขอไถ่ภายในกำหนดที่ตกลงกันไว้ (ต่างจากการจำนอง ถ้าเป็นการจำนองที่ดินไม่ตกเป็นของ ข ก ยังเป็นเจ้าของ สามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินได้ตามปกติ)

ทรัพย์สินที่ขายฝากได้

ทรัพย์สินทุกชนิดสามารถนำมาขายฝากได้ ไม่ว่าจะเป็น “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้” หรือ “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้”

วิธีขายฝาก

- ถ้าเป็นการขายฝากทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ (เช่น บ้าน ที่ดิน) หรือ “ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ชนิดพิเศษ” (เรือมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป แพ สัตว์พาหนะ) จะต้องทำสัญญากันเป็นหนังสือและนำไปจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มิฉะนั้นสัญญาขายฝากเป็นโมฆะเสียเปล่า เสมือนไม่มีการขายฝาก
- ถ้าเป็นการขายฝากทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ ต้องดูว่าขายฝากกันในราคาเท่าไร ถ้าราคาต่ำกว่า 20,000 บาท¹⁷ ก็ตกลงกันด้วยวาจาได้ แต่ถ้าขายฝากในราคาตั้งแต่ 20,000 บาท ขึ้นไป ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิด หรือมีการวางมัดจำ หรือมีการชำระหนี้กันแล้วบางส่วน มิฉะนั้นจะฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีไม่ได้
- คำว่าหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งมีความหมายเหมือนที่กล่าวไว้แล้วในเรื่องการกู้ยืมเงิน
- คำว่าลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดหมายความว่า จะบังคับกับฝ่ายไหนต้องมีลายมือชื่อของฝ่ายนั้นในหนังสือ

ตัวอย่าง คำว่ามีการชำระหนี้กันแล้วบางส่วน เช่น ก ขายฝากแหวนทองคำราคา 20,000 บาท ไว้แก่ ข ไม่ได้ทำหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดเลย แต่ ก ส่งมอบแหวนให้ ข แล้ว หรือ ข จ่ายเงินค่าแหวนให้ ก แล้ว หากถึงกำหนดไถ่ ก ขอไถ่ ข ไม่ยอมให้ไถ่ ก ฟ้องบังคับได้

¹⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 วรรค 3 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2548

กำหนดเวลาไถ่คืนทรัพย์สินที่ขายฝาก

- ทรัพย์สินประเภทเคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น ที่ดิน บ้านเรือน กำหนดเวลาไถ่ครั้งเดียว หรือหลายครั้งรวมกันต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันขายฝาก แต่หากเป็นทรัพย์สินเคลื่อนที่ได้กำหนดเวลาไถ่ต้องไม่เกิน 3 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญาขายฝาก คู่สัญญาจะตกลงกันขยายเวลาไถ่กี่ครั้งก็ได้ แต่ระยะเวลาที่ขยายรวมกับเวลาเดิมแล้วต้องไม่เกินกำหนดเวลาดังกล่าว
- การขยายกำหนดเวลาไถ่ อย่างน้อยต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อ **ผู้รับไถ่ (เจ้าหนี้)** และหากเป็นทรัพย์สินที่จดทะเบียนขายฝากไว้ การมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้รับไถ่ใช้บังคับในระหว่างคู่สัญญาได้เท่านั้น แต่จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกที่ได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขายฝากไปโดยเสียค่าตอบแทนและโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่จะได้นำหลักฐานเป็นหนังสือดังกล่าวไปจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

ตัวอย่าง ก ขายฝากที่ดินไว้กับ ข กำหนดเวลาไถ่ทรัพย์สินวันที่ 10 มีนาคม 2553 ก่อนจะครบกำหนดเวลาไถ่ ก ทราบว่าตนไม่สามารถหาเงินมาไถ่ที่ดินได้ทัน จึงขอขยายเวลาไถ่ ข ตกลงและทำสัญญากันเป็นหนังสือไว้ขยายเวลาไถ่เป็น 10 เมษายน 2553 แต่ไม่ได้ไปจดทะเบียนต่อพนักงานสำนักงานที่ดิน ต่อมา ข ขายที่ดินดังกล่าวให้ ง เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2553 ก ไปขอไถ่ที่ดินคืนจาก ง เช่นนี้ ง มีสิทธิที่จะไม่ให้ไถ่ได้ เนื่องจากการขยายกำหนดเวลาไถ่ไม่ได้จดทะเบียน

ไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝากจากใครได้บ้าง

โดยปกติ ผู้ขายฝากต้องขอไถ่จากผู้ซื้อฝาก แต่เมื่อขายฝากไปแล้ว ผู้ซื้อฝากอาจขายทรัพย์สินต่อไปหรือมีการกระทำใดๆ ที่ทำให้ทรัพย์สินมีการเปลี่ยนมือไปเป็นของผู้อื่น ในกรณีเช่นนี้ ผู้ขายฝากก็ยังสามารถไถ่ทรัพย์สินได้จากบุคคลต่อไปนี้

- ทายาทของผู้ซื้อเดิม
- ผู้ที่รับโอนทรัพย์สินที่ขายฝากนั้น

ตัวอย่าง ก ขายฝากที่ดินไว้กับ ข ต่อมา ข ตาย ที่ดินก็กลายเป็นมรดกของ ข ตกทอดสู่ ง ลูกชาย เมื่อครบกำหนดไถ่ ก สามารถไปไถ่คืนที่ดินจาก ง ได้ และ ง ต้องยอมให้ ก ไถ่ที่ดินคืน หรือ หาก ข ขายที่ดินต่อให้ จ ก ก็มีสิทธิไถ่ที่ดินนั้นคืนจาก จ ได้

สินไถ่ (เงินที่ใช้ในการไถ่ทรัพย์สินคืน)

ถ้าไม่ได้กำหนดไว้ว่า เมื่อไถ่คืนทรัพย์สินจะต้องไถ่คืนในราคาเท่าใด ก็ต้องคิดราคาเท่ากับราคาที่ขายฝากไว้

ตัวอย่าง ก ขายฝากที่ดินไว้กับ ข ราคา 1,000,000 บาท มีกำหนดเวลาไถ่ 3 ปี แต่ไม่ได้กำหนดราคาสินไถ่ไว้ เมื่อ ก มาขอไถ่ทรัพย์สินคืน ก็ต้องไถ่ในราคาขายฝาก คือ 1,000,000 บาท

- ถ้ากำหนดไว้ว่าจะต้องไถ่ในราคาเท่าใด ก็ให้เป็นไปตามนั้น แต่ถ้ากำหนดราคาสินไถ่ไว้เกินกว่าราคาขายฝากที่แท้จริงบวกดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี ให้ไถ่ในราคาขายฝากที่แท้จริงบวกกับอีกร้อยละ 15 ต่อปี

ตัวอย่าง ก ขายฝากที่ดินไว้กับ ข ในราคา 1,000,000 บาท กำหนดไถ่ 1 ปี โดยกำหนดสินไถ่ 1,200,000 บาท ซึ่งสูงกว่าราคาขายฝากที่แท้จริงเกินร้อยละ 15 ต่อปี ก มีสิทธิไถ่ที่ดินคืนในราคาขายฝากที่แท้จริง (1,000,000 บาท) บวกประโยชน์ตอบแทนอีกร้อยละ 15 ต่อปี คือ 1,150,000 บาท หาก ก ขอไถ่หลังจากขายฝากเพียง 6 เดือน สินไถ่ก็เท่ากับราคาขายฝากบวกประโยชน์ตอบแทนร้อยละ 15 ต่อปี ในกำหนด 6 เดือนเท่ากับ 75,000 บาท สินไถ่หรือค่าไถ่จึงเท่ากับ 1,075,000 บาท

- ถ้าครบกำหนดไถ่แล้วผู้ขายฝากขอไถ่ทรัพย์สิน แต่ผู้ซื้อฝากไม่ยอมให้ไถ่ หากผู้ขายฝากนำเงินไปวางที่สำนักงานวางทรัพย์โดยต้องสละสิทธิที่จะถอนเงินที่วางไว้คืน กรรมสิทธิในทรัพย์นั้นจะตกกลับคืนมาเป็นของผู้ไถ่โดยอัตโนมัติ

ข้อสังเกต กรรมสิทธิในทรัพย์ที่ขายฝากโอนไปยังผู้ซื้อฝากทันที ผู้ขายฝากไม่มีสิทธิครอบครองหรือเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ เว้นแต่จะตกลงกันไว้เป็นพิเศษให้ผู้ขายฝาก ยังคงมีสิทธิครอบครองเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ในทรัพย์ที่ขายฝาก

การขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย

■ บทบัญญัติว่าด้วยการขายฝากตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่บังคับใช้อยู่ในขณะนี้ อยู่ภายใต้หลักของความศักดิ์สิทธิ์และเสรีภาพในการแสดงเจตนาระหว่างคู่สัญญาซึ่งเป็นเอกชนที่มีสถานะเท่าเทียมกัน

■ แต่ในการขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชนจำนวนมาก ได้ปรากฏว่าผู้ขายฝากมีอำนาจต่อรองน้อยกว่าผู้ซื้อฝาก อันเนื่องมาจากสถานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน และผู้ขายฝากอาจได้รับความเดือดร้อนจากการสูญเสียที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัย

■ ปัจจุบันได้มี**พระราชบัญญัติคุ้มครองประชาชนในการทำสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2562** เพื่อคุ้มครองผู้ขายฝากจากการทำสัญญาขายฝากที่ดินเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัยจากนายทุน ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2562 เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างเสริมความเป็นธรรมในสังคม

บุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

ตามพระราชบัญญัติ มาตรา 4 ให้ความหมายคำว่า “ผู้ขายฝาก” หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งเป็นผู้ขายตามสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัยหรือผู้รับโอนสิทธิในการไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝาก ดังนั้น ผู้ขายฝากต้องเป็น**บุคคลธรรมดา**เท่านั้น ที่ดินที่จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

กฎหมายฉบับนี้ให้สำหรับที่ดินเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัยเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับที่ดินประเภทอื่น เช่น ที่ดินเพื่อธุรกิจ ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรม เป็นต้น จะไม่ได้รับความคุ้มครองจากพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติ มาตรา 4 ให้ความหมายคำว่า “เกษตรกรรม” และ “ที่อยู่อาศัย” ดังนี้

“เกษตรกรรม” หมายความว่า เกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการเช่าที่ดิน

เพื่อเกษตรกรกรม

ดังนั้น ตามพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2524 ให้ความหมายคำว่า เกษตรกรรม หมายความว่า การทำนา ทำสวน ทำไร่ ทำนาเกลือ เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงถือว่าที่ดินประเภทนี้เป็นที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้

“ที่อยู่อาศัย” หมายความว่า อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างและหรือที่ดินที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการอยู่อาศัยหรือเพื่อประโยชน์ในการอยู่อาศัย ไม่ว่าจะได้ใช้เป็นสถานที่ประกอบกิจการงานด้วยหรือไม่ก็ตาม

กรณีที่มีการกำหนดข้อตกลงหลีกเลี่ยงในสัญญาขายฝาก หรือระบุว่าเป็นที่ดินประเภทอื่น กฎหมายให้ดูข้อเท็จจริงในขณะที่ทำสัญญาขายฝากด้วย ถ้าปรากฏว่าที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ทำการขายฝากเป็นที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยก็จะได้รับความคุ้มครองจากพระราชบัญญัตินี้เช่นกัน

แบบ กำหนดเวลา และดอกเบี้ยของสัญญาขายฝาก

สัญญาขายฝากต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มิฉะนั้นเป็นโมฆะ ทั้งนี้ กำหนดให้หนังสือสัญญาขายฝากต้องมีรายการอย่างน้อย ดังนี้

1. ชื่อและที่อยู่ของผู้สัญญา
2. รายการและลักษณะแห่งทรัพย์สินที่ขายฝาก
3. ราคาที่ขายฝาก
4. จำนวนเงินได้ (จำนวนเงินได้จากกำหนดไว้สูงกว่าราคาขายฝากก็ได้แต่เมื่อคำนวณเป็นดอกเบี้ยแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี คำนวณนับแต่วันที่ขายฝากจนถึงวันครบกำหนดเวลาได้)

5. วันที่ขายฝากและกำหนดวันที่ครบกำหนดได้ โดยกำหนดเวลาได้ต้องไม่ต่ำกว่า 1 ปีและไม่เกิน 10 ปี และถ้าต่ำหรือเกินให้ถือว่ามีกำหนด 1 ปี หรือ 10 ปี)

ข้อสังเกต สัญญาซื้อขายที่ดินที่มีเงื่อนไขจะขายคืน มีค่านั่นว่าจะขาย หรือมีสัญญาจะขายคืน หรือเงื่อนไขบางอย่างร่วมกันให้ถือว่าสัญญาขายฝากตามพระราชบัญญัตินี้

สิทธิและหน้าที่ของผู้ขายฝาก

1. ผู้ขายฝากมีสิทธิใช้ประโยชน์ในที่ดินที่ขายฝากจนถึงวันหมดสิทธิในการไถ่ แต่ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบเกษตรกรรมหรือใช้เป็นที่อยู่อาศัยเท่านั้น ทั้งนี้ ในกรณีซื้อตกลงให้บุคคลอื่นเข้ามาใช้ประโยชน์เพื่อประกอบเกษตรกรรมหรือใช้เป็นที่อยู่อาศัยโดยมีค่าตอบแทน จะกำหนดให้ค่าตอบแทนนั้นเป็นของผู้ขายฝากหรือผู้ซื้อฝากก็ได้ แต่ถ้าไม่มีการตกลงกันค่าตอบแทนจะเป็นของผู้ซื้อฝากและให้ถือว่าค่าตอบแทนเป็นส่วนหนึ่งของสินไถ่ที่ได้ชำระแล้ว

2. สิทธิการไถ่ทรัพย์สินสามารถโอนทางนิติกรรมหรือตกทอดแก่ทายาทได้

3. สิทธิการไถ่ทรัพย์สินใช้ได้ต่อผู้ซื้อฝากเดิม ทายาทของผู้ซื้อฝากเดิม หรือผู้รับโอนทรัพย์สินที่ขายฝาก

4. ผู้ขายฝากมีสิทธิไถ่ทรัพย์สินก่อนครบกำหนดเวลาไถ่หรือภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ และกรณีผู้ขายฝากไม่อาจใช้สิทธิไถ่ถอนได้โดยไม่ใช้ความผิดของผู้ขายฝากให้ผู้ขายฝากมีสิทธิวางทรัพย์สินได้ภายใน 30 วันนับแต่วันถึงกำหนดเวลาไถ่หรือนับแต่วันที่เหตุที่ทำให้ไม่อาจใช้สิทธิไถ่ได้สิ้นสุดลง และถือว่าผู้ขายฝากได้ไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝากตามกำหนดระยะเวลาแล้ว

ผู้ซื้อฝากมีใครบ้าง?

ตามพระราชบัญญัติ มาตรา 4 ให้ความหมายคำว่า “ผู้ซื้อฝาก” ได้แก่

1. ผู้ซื้อตามสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย
2. ทายาทของผู้ซื้อฝากเดิม
3. ผู้รับโอนทรัพย์สินที่ขายฝาก

สิทธิและหน้าที่ของผู้ซื้อฝาก

1. ถ้าผู้ซื้อฝากได้รับเงินทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่คำนวณเป็นเงินได้จากผู้ขายฝากอันเนื่องมาจากการซื้อฝาก รวมทั้งค่าตอบแทนที่จากการให้บุคคลอื่นเช่าประโยชน์ในทรัพย์สินที่ขายฝากให้ถือว่าทรัพย์สินนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสินไถ่ที่ได้ชำระแล้ว

2. ผู้ซื้อฝากต้องแจ้งให้ผู้ขายฝากมาใช้สิทธิไถ่ทรัพย์สินก่อนครบกำหนดเวลา ไม่น้อยกว่า 3 เดือนแต่ไม่มากกว่า 6 เดือน โดยแจ้งเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ ลงทะเบียนตอบรับพร้อมทั้งแนบสำเนาสัญญาขายฝากไปด้วย และหากฝ่าฝืนให้ขายย กำหนดเวลาออกไถ่ออกไปอีก 6 เดือนโดยผู้ขายฝากไม่ต้องชำระค่าสินไถ่เพิ่ม

สถานที่วางทรัพย์

เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน พระราชบัญญัตินี้จึงได้กำหนดให้ผู้ขาย ฝากสามารถดำเนินการวางทรัพย์ที่เป็นสินไถ่ตามสถานที่ ดังต่อไปนี้

1. สำนักงานวางทรัพย์ กรมบังคับคดี
2. สำนักงานที่ดินจังหวัด
3. สำนักงานที่ดินที่รับจดทะเบียนการขายฝากทรัพย์สินนั้น

การนำคดีขึ้นสู่ศาล

คดีที่มีข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการขายฝากเป็นคดีผู้บริโภคร่วมตามกฎหมายว่า ด้วยวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคโดยให้ถือว่าผู้ขายฝากเป็นผู้บริโภค

พระราชบัญญัติ

คุ้มครองประชาชนในการทำสัญญาขายฝากที่ดิน
เพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย

พ.ศ. ๒๕๖๒

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๒

เป็นปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองประชาชนในการทำสัญญาขายฝากที่ดิน เพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อคุ้มครองผู้ขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัยให้ได้รับความเป็นธรรมจากการทำธุรกรรม ดังกล่าว ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าทีรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองประชาชนในการทำสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย พ.ศ. ๒๕๖๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป เว้นแต่บทบัญญัติในมาตรา ๑๘ ในส่วนที่กำหนดให้วางทรัพย์อันเป็นสินไถ่ต่อสำนักงานที่ดิน จังหวัดหรือสำนักงานที่ดินที่รับจดทะเบียนการขายฝาก ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘ และให้โอนหน้าที่และอำนาจของหัวหน้าเขต นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ซึ่งมีอยู่ตามประมวลกฎหมายที่ดินก่อนวันที่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๘ ใช้บังคับ ไปเป็นหน้าที่และอำนาจของข้าราชการสังกัดกรมที่ดินที่ปฏิบัติหน้าที่ที่อำเภอตามที่อธิบดีกรมที่ดินกำหนด

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ขายฝาก” หมายความว่า ขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย

“ผู้ขายฝาก” หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งเป็นผู้ขายตามสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัยหรือผู้รับโอนสิทธิในการไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝาก

“ผู้ซื้อฝาก” หมายความว่า ผู้ซื้อตามสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัย หรือทายาทของผู้ซื้อฝากเดิม หรือผู้รับโอนทรัพย์สินที่ขายฝาก แล้วแต่กรณี

“เกษตรกรรม” หมายความว่า เกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

“ที่อยู่อาศัย” หมายความว่า อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างและหรือที่ดินที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือที่เกี่ยวข้องกับการอยู่อาศัยหรือเพื่อประโยชน์ในการอยู่อาศัย ไม่ว่าจะได้ใช้เป็นสถานที่ประกอบกิจการงานด้วยหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๖ การขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือการขายฝากที่อยู่อาศัยซึ่งผู้ขายฝากเป็นบุคคลธรรมดา ให้ใช้บังคับตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่การใดที่มีได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะหรือ

คู่มือประชาชนเพื่อช่วยเหลือลูกคนที่ไปได้รับความเป็นธรรม

บัญญัติไว้เป็นประการอื่นในพระราชบัญญัตินี้ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ไม่ว่าในสัญญาขายฝากจะกำหนดไว้เป็นประการใดหรือมีข้อตกลงเป็นประการใด และไม่ว่า พนักงานเจ้าหน้าที่จะระบุไว้ในสารบัญสำหรับจดทะเบียนว่าเป็นการขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือ การขายฝากที่อยู่อาศัยหรือไม่ก็ตาม ถ้าตามข้อเท็จจริงในขณะที่ขายฝากปรากฏว่าที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง ที่ขายฝากเป็นที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตามพระราชบัญญัตินี้

ข้อตกลงใดที่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ไม่ว่าจะมีอยู่ในสัญญาขายฝากหรือทำเป็นข้อตกลง ต่างหาก ให้ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ

มาตรา ๗ การขายฝาก ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นโมฆะ

ในการจดทะเบียนของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ระบุไว้ในสารบัญสำหรับ จดทะเบียนให้ชัดเจนว่าเป็นการขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือการขายฝากที่อยู่อาศัย

มาตรา ๘ หนังสือสัญญาขายฝาก อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้สัญญา
- (๒) รายการและลักษณะแห่งทรัพย์สินที่ขายฝาก
- (๓) ราคาที่ขายฝาก
- (๔) จำนวนสินไถ่
- (๕) วันที่ขายฝากและกำหนดวันที่ครบกำหนดไถ่

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ตรวจสอบหนังสือสัญญาขายฝากว่ามีรายการครบถ้วน ตามวรรคหนึ่ง แต่ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ผู้ใดจะอ้างว่าสัญญาเป็นโมฆะเพราะเหตุมีรายการ ไม่ครบถ้วนตามวรรคหนึ่งมิได้

จำนวนสินไถ่จะกำหนดไว้สูงกว่าราคาขายฝากก็ได้ แต่เมื่อคำนวณเป็นดอกเบี้ยแล้ว ต้องไม่เกินร้อยละสิบห้าต่อปี จำนวนนับแต่วันที่ขายฝากจนถึงวันครบกำหนดเวลาไถ่

ไม่ว่าในสัญญาจะมีข้อความระบุไว้เป็นประการใด หากผู้ซื้อฝากได้รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ขายฝากอันเนื่องมาจากการซื้อฝาก รวมทั้งค่าตอบแทนที่ผู้ซื้อฝากได้รับจากการให้บุคคลอื่นใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินที่ขายฝากตามมาตรา ๑๓ วรรคสอง ให้ถือว่าเงิน ทรัพย์สิน ประโยชน์ หรือค่าตอบแทนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสินไถ่ที่ได้ชำระแล้ว

เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและคุ้มครองผู้ขายฝาก กรมที่ดินจะจัดให้มีแบบพิมพ์เพื่อใช้ในการทำสัญญาขายฝากก็ได้

มาตรา ๙ สัญญาซื้อขายที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัยที่มีเงื่อนไขจะขายคืน มีค่านับว่าจะขาย หรือมีสัญญาจะขายคืน หรือเงื่อนไขอื่นในทำนองเดียวกัน ให้ถือว่าเป็นสัญญาขายฝากตามพระราชบัญญัตินี้ และตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐ สัญญาขายฝากจะกำหนดเวลาไถ่ต่ำกว่าหนึ่งปีหรือเกินสิบปีมิได้ ในกรณีที่กำหนดเวลาไถ่ต่ำกว่าหนึ่งปีหรือเกินสิบปี ให้ถือว่ากำหนดเวลาไถ่มีเวลาหนึ่งปี หรือสิบปี แล้วแต่กรณี แต่ผู้ขายฝากมีสิทธิไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝากก่อนครบกำหนดเวลาไถ่

ในกรณีที่ผู้ขายฝากไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝากก่อนครบกำหนดเวลาไถ่ และจำนวนสินไถ่กำหนดไว้สูงกว่าราคาซื้อขายฝาก ให้ลดสินไถ่ในส่วนที่สูงกว่านั้นลงตามอัตราส่วนของระยะเวลาไถ่ที่ลดลง แต่ผู้ซื้อฝากมีสิทธิเรียกค่าเสียหายโอกาสได้ไม่เกินร้อยละสองต่อปีของจำนวนราคาซื้อขายฝากคำนวณตามระยะเวลาที่เหลืออยู่ก่อนถึงกำหนดเวลาไถ่ แต่ในกรณีที่มีการวางทรัพย์ ผู้วางทรัพย์ต้องวางทรัพย์ตามจำนวนสินไถ่ที่กำหนดไว้ในสัญญา โดยไม่ตัดสิทธิคู่กรณีที่จะเรียกร้องส่วนลดหรือค่าเสียหายโอกาสคืนในภายหลัง

ในกรณีที่มีการขยายกำหนดเวลาไถ่ ระยะเวลาที่ขยายเมื่อรวมกับระยะเวลาเดิมแล้วต้องไม่เกินสิบปี

มาตรา ๑๑ ให้คดีที่มีข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการขายฝากเป็นคดีผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค โดยให้ถือว่าผู้ขายฝากเป็นผู้บริโภค

หมวด ๒

สิทธิและหน้าที่ของผู้ขายฝากและผู้ซื้อฝาก

มาตรา ๑๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๓ ผู้ขายฝากมีสิทธิครอบครอง ใช้สอย และถือเอาซึ่งประโยชน์จากทรัพย์สินที่ขายฝาก เพื่อประโยชน์ในการประกอบเกษตรกรรมหรือใช้เป็นที่อยู่อาศัย

คู่มือประชาชนเพื่อช่วยเหลือลูกคนที่ไปได้รับความเป็นธรรม

จนถึงวันที่หมดสิทธิในการไถ่ ทั้งนี้ โดยไม่ต้องชำระค่าตอบแทนให้แก่ผู้ซื้อฝาก ในการนี้ให้ดอกผลที่ออก
จากทรัพย์สินที่ขายฝากในระหว่างการขายฝากตกเป็นของผู้ขายฝาก

ผู้ขายฝากต้องรักษาและสงวนทรัพย์สินที่ขายฝากอย่างวิญญูชนพึงรักษาหรือสงวนทรัพย์สิน
ของตนเอง

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่ในวันที่ขายฝากผู้ขายฝากได้ให้บุคคลอื่นใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน
ที่ขายฝากเพื่อประกอบเกษตรกรรมหรือใช้เป็นที่อยู่อาศัยอยู่แล้ว การขายฝากย่อมไม่กระทบต่อสิทธิ
ของผู้ใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินดังกล่าว และให้ค่าตอบแทนที่ได้รับเป็นของผู้ขายฝาก

ในระหว่างการขายฝาก คู่สัญญาอาจตกลงกันเป็นหนังสือให้ผู้ขายฝากมีสิทธินำทรัพย์สินที่
ขายฝากให้บุคคลอื่นใช้ประโยชน์เพื่อประกอบเกษตรกรรมหรือใช้เป็นที่อยู่อาศัย โดยจะกำหนดให้ค่าตอบแทน
ตกเป็นของผู้ขายฝากหรือผู้ซื้อฝากก็ได้ ถ้าไม่ได้มีการตกลงกันดังกล่าว ผู้ขายฝากมีสิทธิให้บุคคลอื่น
ใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประกอบเกษตรกรรมหรือใช้เป็นที่อยู่อาศัยได้และให้ค่าตอบแทนที่ได้รับ
เป็นของผู้ซื้อฝาก แต่ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด สิทธิของบุคคลอื่นดังกล่าวให้สิ้นสุดลงเมื่อพ้นกำหนดเวลาไถ่
และไม่มีไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝาก ทั้งนี้ ให้นำความในมาตรา ๑๒ วรรคสอง มาใช้บังคับกับผู้ขายฝาก
และผู้ใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินดังกล่าวด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔ สิทธิในการไถ่ทรัพย์สินอาจโอนกันโดยทางนิติกรรมหรือตกทอดแก่ทายาทได้
ผู้รับโอนย่อมรับโอนไปทั้งสิทธิและหน้าที่ที่ค้าง

มาตรา ๑๕ สิทธิในการไถ่ทรัพย์สินจะพึงใช้ได้ต่อผู้ซื้อฝากเดิม ทายาทของผู้ซื้อฝากเดิม
หรือผู้รับโอนทรัพย์สินที่ขายฝาก แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๖ ก่อนพ้นกำหนดเวลาไถ่ ผู้ซื้อฝากต้องไม่ก่อภาระใด ๆ เหนือทรัพย์สินที่
ขายฝากอันอาจกระทบสิทธิของผู้ขายฝากตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๗ ก่อนวันครบกำหนดเวลาไถ่ไม่น้อยกว่าสามเดือนแต่ไม่มากกว่าหกเดือน ให้ผู้ซื้อฝาก
แจ้งเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังผู้ขายฝากเพื่อให้ผู้ขายฝากทราบกำหนดเวลาไถ่
และจำนวนสินไถ่ พร้อมทั้งแนบสำเนาสัญญาขายฝากไปด้วย ในกรณีที่ผู้แจ้งมิใช่ผู้ซื้อฝากเดิม ต้องแจ้ง
ไปด้วยว่าผู้ขายฝากจะต้องไปอยู่กับผู้ใดและสถานที่ที่จะต้องชำระสินไถ่

ในกรณีที่ผู้ซื้อฝากไม่ได้ดำเนินการแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ขายฝากภายในระยะเวลาที่กำหนด ตามวรรคหนึ่งหรือมิได้ส่งสำเนาสัญญาขายฝากไปด้วย ให้ผู้ขายฝากมีสิทธิไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝากได้ภายใน หกเดือนนับแต่วันครบกำหนดไถ่ที่ระบุไว้ในสัญญาขายฝาก โดยผู้ขายฝากมีหน้าที่ชำระสินไถ่ตามจำนวน ที่กำหนดไว้ในสัญญา

มาตรา ๑๘ ผู้ขายฝากมีสิทธิไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝากภายในเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือ ภายในเวลาที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ โดยอาจชำระสินไถ่ให้แก่ผู้ซื้อฝาก หรือวางทรัพย์อันเป็นสินไถ่ ต่อสำนักงานวางทรัพย์หรือสำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินที่รับจดทะเบียนการขายฝาก ทรัพย์สินนั้น โดยสละสิทธิถอนทรัพย์ที่ได้วางไว้

ในกรณีที่ผู้ขายฝากไม่อาจใช้สิทธิไถ่กับผู้ซื้อฝากได้ไม่ว่าด้วยเหตุใดอันมิใช่เป็นความผิดของ ผู้ขายฝาก ให้ผู้ขายฝากมีสิทธิวางทรัพย์อันเป็นสินไถ่ต่อสำนักงานวางทรัพย์หรือสำนักงานที่ดินจังหวัด หรือสำนักงานที่ดินที่รับจดทะเบียนการขายฝากทรัพย์สินนั้นได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันถึงกำหนดเวลาไถ่ หรือนับแต่วันที่เหตุที่ทำให้ไม่อาจใช้สิทธิไถ่ดังกล่าวได้สิ้นสุดลง แล้วแต่กรณี และให้ถือว่าผู้ขายฝากได้ ไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝากตามกำหนดเวลาไถ่แล้ว

ให้ทรัพย์สินที่ขายฝากตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ขายฝากตั้งแต่วันที่ผู้ขายฝากได้ชำระสินไถ่หรือ วางทรัพย์อันเป็นสินไถ่ แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ได้ว่างทรัพย์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้เจ้าพนักงานของสำนักงานวางทรัพย์หรือ สำนักงานที่ดิน แล้วแต่กรณี มีหน้าที่แจ้งเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับให้ผู้ซื้อฝากทราบถึง การวางทรัพย์โดยพลัน โดยผู้ขายฝากไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๓๓๓ วรรคสาม แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๑๙ เมื่อผู้ขายฝากมิได้ใช้สิทธิในการไถ่ทรัพย์สินภายในเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา หรือภายในเวลาที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้ขายฝากส่งมอบการครอบครองทรัพย์สินนั้นให้แก่ ผู้ซื้อฝากตามสภาพที่เป็นอยู่ในเวลานั้น

ทรัพย์สินที่ส่งมอบการครอบครองตามวรรคหนึ่ง ผู้ซื้อฝากย่อมได้รับไปโดยปลอดสิทธิใด ๆ ซึ่งผู้ขายฝากก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างการขายฝาก

เมื่อจะต้องส่งมอบการครอบครองให้แก่ผู้ซื้อฝากตามวรรคหนึ่ง ให้ผลิตผลเกษตรกรรม ที่มีได้มีลักษณะเป็นส่วนควบของที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ขายฝากหรือผู้มีสิทธิใช้ประโยชน์ที่ดิน

เพื่อเกษตรกรรมนั้น โดยผู้ซื้อฝากต้องยินยอมให้เจ้าของกรรมสิทธิ์ในผลผลิตเกษตรกรรมเข้าไปในที่ดินเพื่อเก็บหรือขนย้ายภายในระยะเวลาอันสมควรซึ่งต้องไม่เกินหกเดือนนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาไถ่ โดยมีหนังสือแจ้งให้เจ้าของกรรมสิทธิ์ดังกล่าวทราบ หากเจ้าของกรรมสิทธิ์ไม่ดำเนินการภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าสละสิทธิในผลผลิตเกษตรกรรมนั้น

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๐ สัญญาขายฝากซึ่งทรัพย์สินที่ขายฝากเป็นที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัยที่ได้ทำไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและยังไม่ครบกำหนดเวลาไถ่ ให้มีผลผูกพันคู่สัญญาต่อไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่ทำสัญญาขายฝาก เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

(๑) สิทธิของผู้ขายฝากในการครอบครอง ใช้สอย และถือเอาซึ่งประโยชน์จากทรัพย์สินที่ขายฝากตามมาตรา ๑๒ และการให้บุคคลอื่นใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินที่ขายฝากตามมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง และสิทธิของผู้ขายฝากหรือบุคคลอื่นในการได้กรรมสิทธิ์ในผลผลิตเกษตรกรรมรวมทั้งสิทธิเข้าไปในที่ดินเพื่อเก็บหรือขนย้ายผลผลิตเกษตรกรรมตามมาตรา ๑๔ วรรคสาม ถ้าผู้ขายฝากครอบครองทรัพย์สินที่ขายฝากเพื่อประกอบเกษตรกรรมหรือใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือให้บุคคลอื่นใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อการดังกล่าวอยู่แล้วในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ตกเป็นสิทธิหรือกรรมสิทธิ์ของผู้ขายฝากหรือบุคคลอื่นดังกล่าว

(๒) บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๖ ให้ใช้บังคับกับสัญญาขายฝากที่มีผลบังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แต่ไม่กระทบต่อภาระที่ผู้ซื้อฝากได้ก่อไว้แล้วโดยชอบในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

(๓) ให้นำความในมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับกับสัญญาขายฝากที่มีผลบังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และในกรณีที่กำหนดเวลาไถ่ในสัญญาขายฝากมีหรือเหลือระยะเวลาน้อยกว่าสามเดือนนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ขยายกำหนดเวลาการไถ่ออกไปเป็นเวลาหกเดือนนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

(๔) บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๘ ให้ใช้บังคับกับการไถ่ทรัพย์สินที่ทำภายหลังวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แม้สัญญาขายฝากจะได้ทำไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับก็ตาม

มาตรา ๒๑ บรรดาคดีที่มีข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือที่อยู่อาศัยซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ศาลนั้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด

มาตรา ๒๒ ให้กรมที่ดินดำเนินการที่จำเป็นเพื่อให้สำนักงานที่ดินจังหวัดและสำนักงานที่ดินที่รับจดทะเบียนการขายฝากมีความพร้อมในการรับการวางทรัพย์อันเป็นสินไถ่ตามมาตรา ๑๘ ก่อนครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ผู้รับสนองพระราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

คู่มือประชาชนเพื่อช่วยเหลือลูกคนที่ไปได้รับความเป็นธรรม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่บัญญัติว่าด้วยขายฝากตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อยู่ภายใต้หลักของความศักดิ์สิทธิ์และเสรีภาพในการแสดงเจตนาระหว่างคู่สัญญา ซึ่งเป็นเอกชนที่มีสถานะเท่าเทียมกัน แต่ในการขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชนจำนวนมากได้ปรากฏว่าผู้ขายฝากมีอำนาจต่อรองน้อยกว่าผู้ซื้อฝาก อันเนื่องมาจากสถานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน และผู้ขายฝากอาจได้รับความเดือดร้อนจากการสูญเสียที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัย สมควรกำหนดให้มีการควบคุมสัญญาขายฝากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย และการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการวางทรัพย์อันเป็นสินไถ่โดยกำหนดให้ผู้ขายฝากสามารถดำเนินการได้ที่สำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินที่รับจดทะเบียนการขายฝาก และให้ข้าราชการสังกัดกรมที่ดิน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ที่อำเภอมีหน้าที่และอำนาจรับการวางทรัพย์ได้ด้วย ทั้งนี้ เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างเสริมความเป็นธรรมในสังคม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

จำนอง

จำนองคืออะไร

จำนองคือการประกันหนี้ด้วยทรัพย์สิน ผู้จำนองจะต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สิน จะจำนองเป็นประกันหนี้ของตนหรือของผู้อื่นก็ได้

วิธีจำนอง

การจำนองต้องจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น จำนองที่ดินก็จดทะเบียนที่สำนักงานที่ดินซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ แต่ไม่ต้องส่งมอบทรัพย์สินที่จำนอง

แม้จะมีข้อตกลงห้ามไว้ในสัญญาจำนองว่าห้ามจำนองซ้ำ ผู้จำนองก็ยังนำทรัพย์สินที่ได้จำนองไว้แล้วไปจำนองแก่ผู้อื่นในระหว่างที่สัญญาจำนองฉบับแรกยังมีอายุอยู่ได้

ทรัพย์สินที่จำนองได้

- **อสังหาริมทรัพย์** เช่น ที่ดิน บ้านเรือน เรือกสวน ไร่นา ตลอดจนทรัพย์สินอื่นที่ติดอยู่กับที่ดินเป็นการถาวรด้วย
- **สังหาริมทรัพย์** บางชนิดตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งได้จดทะเบียนไว้แล้ว เช่น เรือมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป แพที่ใช้อยู่อาศัย สัตว์พาหนะ หรือเครื่องจักรที่ติดตั้งอยู่ในโรงงาน เป็นต้น

ผลของการจำนอง

- เจ้าหนี้ผู้รับจำนองมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองก่อนเจ้าหนี้อื่น (ยกเว้นเจ้าหนี้บุริมสิทธิซึ่งเป็นเรื่องซับซ้อนและไม่ค่อยเกิดขึ้น จึงไม่กล่าวถึง)
- ผู้จำนองยังคงมีสิทธิครอบครองและได้ดอกผลจากทรัพย์สินที่จำนอง จนกว่าผู้รับจำนองจะบอกกล่าวบังคับจำนอง
- การจำนองยังคงอยู่ตลอดไป ผู้รับจำนองสามารถบังคับจำนองไม่ว่าเวลาผ่านไปนานเพียงใดแม้หนี้เงินกู้จะขาดอายุความไปแล้ว (อายุความฟ้องคดีหนี้เงินกู้มีกำหนด 10 ปี) แต่ถ้าหนี้ที่จำนองเป็นประกันนั้นขาดอายุความแล้ว เจ้าหนี้เรียกค่าดอกเบี้ยที่ค้างได้เพียง 5 ปี

ตัวอย่าง ก จำนองที่ดินและบ้านไว้แก่ ข เพื่อประกันหนี้ของ ค ก ยังคงมีสิทธิอยู่ในบ้านหรือนำบ้านและที่ดินนั้นออกให้เช่า ข ไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเช่าที่ดินหรือค่าเช่าบ้าน จนกว่า ข จะได้บอกกล่าวบังคับจำนองแก่ ก โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

- โดยหลักทั่วไปเจ้าหนี้สามารถบังคับจำนองเฉพาะทรัพย์สินที่ได้จดทะเบียนจำนองไว้เท่านั้น หากบังคับจำนองแล้วได้เงินไม่พอชำระหนี้ หนี้นั้นก็เป็นอย่างอื่นระงับไป เว้นแต่ได้ตกลงกันไว้เป็นพิเศษว่าหากบังคับจำนองได้เงินไม่พอชำระหนี้ ลูกหนี้ยังคงต้องรับผิดชอบในหนี้จำนวนที่ยังขาดอยู่จนครบถ้วน (เจ้าหนี้นอกกระบวนการซึ่งเป็นเจ้าหนี้มืออาชีพอาจจะให้ลูกหนี้ทำข้อตกลงพิเศษเช่นนี้ไว้ทั้งนั้น)
- หากขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองได้เงินเกินกว่าจำนวนหนี้ ต้องคืนเงินส่วนที่เหลือให้แก่ลูกหนี้

การบังคับจำนอง

เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้จะเข้าครอบครองหรือยึดทรัพย์สินที่จำนองเองไม่ได้ จะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอน คือ เจ้าหนี้ต้องมีจดหมายไปถึงผู้จำนองให้ชำระหนี้ภายในเวลาที่สมควร โดยกำหนดเวลาให้ เมื่อครบกำหนดแล้วผู้จำนองหรือลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้ ผู้รับจำนองจะต้องฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับจำนองอย่างใดอย่างหนึ่งในสองอย่างนี้

- บังคับจำนองโดยวิธีปกติ คือ ขอให้ศาลพิพากษาให้ยึดทรัพย์สินจำนองออกขายทอดตลาด เอาเงินมาใช้หนี้ หรือ
- ขอให้ศาลพิพากษาให้ทรัพย์สินจำนองหลุดเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าหนี้ผู้รับจำนอง โดยมีเงื่อนไข ดังนี้
 - ลูกหนี้ไม่จ่ายดอกเบี้ยติดต่อกันถึง 5 ปี
 - ราคาของทรัพย์สินที่จำนองน้อยกว่าหนี้
 - ลูกหนี้ไม่ได้เอาทรัพย์สินนั้นไปจำนองไว้กับคนอื่น

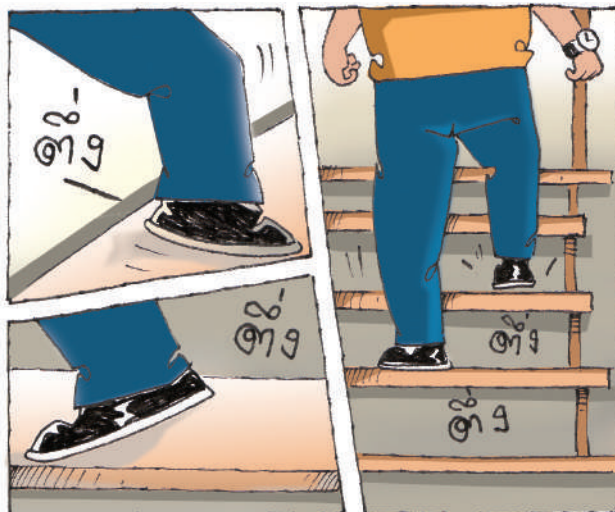
หากได้ตกลงกันไว้ตั้งแต่แรกว่า หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ให้ผู้รับจำนองเข้าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จำนองหรือจัดการแก่ทรัพย์สินที่จำนองเป็นประการอื่น นอกจากฟ้องบังคับจำนองตามที่กล่าวข้างต้น ข้อตกลงนั้นใช้บังคับไม่ได้

คู่มือประชาชน
เพื่อช่วยเหลือ
ลูกที่นอกระบบ

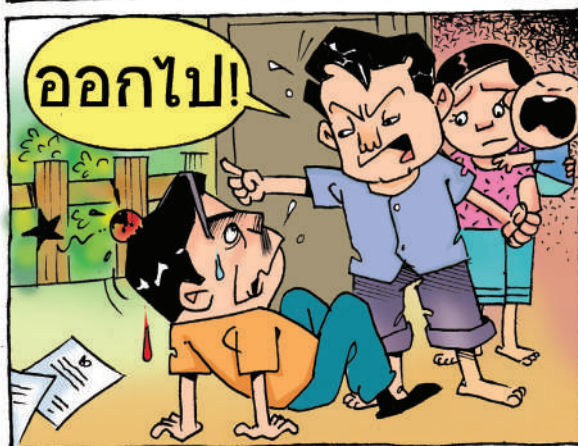
ตอน

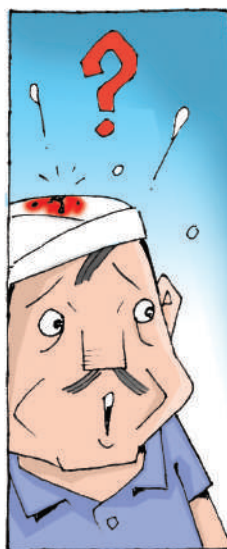
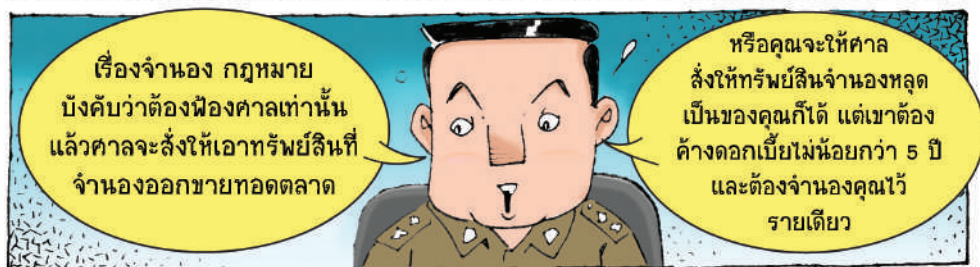
ข้อตกลงนั้น
ให้บังคับไม่ได้

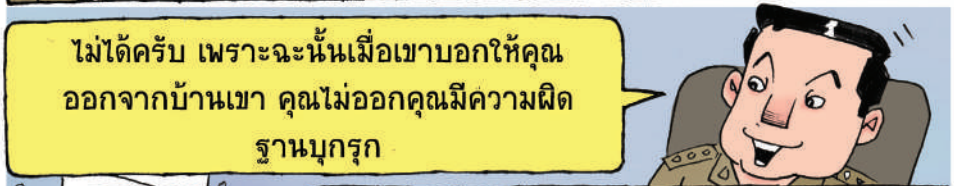

เขาไม่ได้ตั้งใจนี้ครับ เพียงแต่ผลักคุณให้
ออกจากบ้านเค้าเพราะคุณไม่ยอมออกตีๆ
เขามีสิทธิป้องกันสิทธิของเขาในฐานะ
เจ้าของบ้าน แล้วคุณยังมีความผิดฐาน
ทำให้เสียทรัพย์ เพราะคุณทำให้แกงไก่
ของเขาเสียหาย

ข้อสังเกต

หากในสัญญาไม่ได้เขียนห้ามไว้ ผู้จำนองก็สามารถพ่อนชำระหนี้จำนองเป็นงวดๆ จนกว่าจะครบได้ แต่อย่างไรก็ดีการจำนองดังกล่าวก็ยังไม่สิ้นสุด ทรัพย์ทั้งหมดยังติดจำนอง เว้นแต่เจ้าหนี้จะตกลงปลดจำนองให้บางส่วน โดยจะต้องทำเป็นหนังสือ และจดทะเบียนต่อเจ้าหนี้ที่ เช่น จำนองที่ดินและบ้านสองหลังเป็นประกัน เมื่อชำระหนี้แล้วส่วนหนึ่งเจ้าหนี้อาจจดทะเบียนปลดจำนองที่ดินหรือและบ้านหนึ่งหลังให้ก็ได้

การมอบโฉนดให้เจ้าหนี้ยึดไว้โดยไม่จดทะเบียนไม่ถือว่าเป็นการจำนอง เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์นั้นก่อนเจ้าหนี้อื่น แต่ลูกหนี้ก็ทวงโฉนดคืนไม่ได้ เจ้าหนี้มีสิทธิยึดโฉนดไว้จนกว่าลูกหนี้จะชำระหนี้

จำนำ

จำนำคืออะไร

- จำนำคือ การส่งมอบสิ่งสาริมทรัพย์ (ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้) เช่น ที่วี ตู้เย็น พัดลม ไว้ให้เจ้าหนี้เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้
- ผู้จำนำต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จำนำ จะจำนำเพื่อประกันหนี้ของตนหรือผู้อื่นก็ได้

วิธีจำนำ

- การจำนำไม่ต้องจดทะเบียน สำคัญอยู่ที่การส่งมอบทรัพย์สินที่จำนำให้ผู้รับจำนำ เช่น มอบแหวนเพชร สร้อยคอทองคำ โทรศัพท์ จำนำไว้แก่เจ้าหนี้เป็นประกัน แม้จะมีการตกลงกันว่าจะนำทรัพย์สินมาจำนำ แต่ไม่ได้ส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้เจ้าหนี้ ก็ไม่เป็นการจำนำ
- หากผู้รับจำนำยอมให้ทรัพย์สินที่จำนำกลับไปอยู่ในความครอบครองของผู้จำนำ ไม่ว่าในกรณีใดๆ การจำนำก็ระงับ

ตัวอย่าง ในการกู้ยืมเงิน ก จำนำแหวนให้ ข ต่อมา ข ให้ ก ยืมแหวนไปใช้ **จำนำระงับทันที** หาก ก ไม่ชำระเงินคืน ข ไม่มีสิทธิบังคับจำนำ นำแหวนดังกล่าวออกขายทอดตลาด

- ผู้รับจำนำไม่มีสิทธินำทรัพย์สินที่จำนำออกใช้ เว้นแต่ผู้จำนำจะอนุญาต

ทรัพย์สินที่จำนำได้

- จำนำได้เฉพาะสิ่งหาปริมาณทรัพย์สิน (ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้) เท่านั้น
- สิ่งหาปริมาณทรัพย์สินที่มีทะเบียนกรรมสิทธิ์ จะจำนองหรือจำนำก็ได้ เช่น โฉ กระบือ ที่ตัดตัวรูปพรรณแล้วจะใช้วิธีจำนองหรือจำนำก็ได้

ผลของจำนำ

- ผู้รับจำนำมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนำก่อนเจ้าหนี้อื่น
- หากบังคับจำนำได้เงินไม่พอชำระหนี้ ลูกหนี้ยังคงต้องชำระหนี้ส่วนที่ขาดอยู่จนครบ

การบังคับจำนำ

- เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้ ผู้รับจำนำต้องมีจดหมายบอกกล่าวไปยังลูกหนี้ให้ชำระหนี้ในเวลาอันควร ถ้าไม่ชำระ **สามารถนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดได้เอง โดยไม่ต้องฟ้องต่อศาล** แต่ต้องมีจดหมายบอกกล่าวไปยังผู้จำนำว่าจะขายทอดตลาดเมื่อไรและที่ใด
- ถ้าไม่สามารถบอกกล่าวได้ เช่น ลูกหนี้อยู่และไม่ทราบว่าย้ายไปไหน ก็สามารถขายทอดตลาดได้เลย **แต่หนี้ต้องค้างชำระมาเกินกว่า 1 เดือน**

คำประกัน

คำประกันคืออะไร

คำประกันคือการที่บุคคลไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดา หรือ นิติบุคคล ไปเป็นประกัน การชำระหนี้ให้บุคคลอื่นซึ่งเรียกว่าลูกหนี้ โดยหากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ผู้คำประกันจะเป็นผู้ใช้หนี้แทน

คำประกันคืออะไร

แม้กฎหมายคำประกันจะไม่ได้ระบุว่า “การคำประกันหนี้รายได้ไม่ทำเป็นหนังสือ จะตกเป็นโมฆะ” แต่ในกรณีที่มีการฟ้องร้องคดีกันนั้นไม่ว่าจะเป็นทางฝ่ายผู้คำประกัน ฟ้องร้องก็ดี หรือจะฟ้องร้องเอาผิดกับผู้คำประกันก็ดี ตามกฎหมายจะต้องมีหลักฐาน เป็นหนังสือจึงสามารถดำเนินคดีกันได้

บุคคลที่สามารถเป็นผู้ค้ำประกันได้

บุคคลที่สามารถเป็นผู้ค้ำประกันได้มีทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล อาทิ เช่น ธนาคาร ในกรณีบุคคลธรรมดานั้นต้องเป็นบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่ตัวลูกหนี้เอง และมีความสามารถพร้อมที่จะเป็นคู่สัญญาได้ด้วย

ผลของการค้ำประกัน

- ผู้ค้ำประกันจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายค้ำประกันคือ ในด้านสัญญาเจ้าหนี้จะกำหนดให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบมากกว่าจำนวนหนี้ประธานไม่ได้ การค้ำประกันนั้นจะต้องมีระยะเวลากำหนดแน่นอนให้ผู้ค้ำประกันจากความรับผิดชอบ และจะกำหนดให้ผู้ค้ำประกันมาร่วมรับผิดชอบกับลูกหนี้ชั้นต้นแบบลูกหนี้ชั้นต้นแบบ ลูกหนี้ร่วมไม่ได้

- เมื่อลูกหนี้ผิดนัดไม่ยอมชำระหนี้ เจ้าหนี้ต้องมีหนังสือบอกกล่าว ทวงถามไปยังผู้ค้ำประกันภายใน 60 วันเพื่อให้ผู้ค้ำประกันภายใน 60 วันเพื่อให้ ผู้ค้ำประกันได้ทราบว่าตนอาจจะต้องชำระหนี้แทนลูกหนี้

- อายุความตามสัญญาค้ำประกันมี 10 ปีนับแต่วันที่ลูกหนี้ชั้นต้นผิดนัด ชำระหนี้

ตัวอย่างที่ 1 นาย ก กู้ยืมเงินนาย ข มีนาย ค เป็นผู้ค้ำประกันการชำระหนี้ นาย ข จะเขียนไว้ในสัญญาค้ำประกันไม่ได้ว่าหากนาย ก ผิดนัดไม่ยอมชำระหนี้ให้นาย ค ร่วมรับผิดชอบกับนาย ข แบบลูกหนี้ร่วม (จะเรียกชำระจากใครโดยสิ้นเชิงก็ได้) หรือจะกำหนดว่าหากว่า นาย ข ผ่อนระยะเวลาการชำระหนี้ออกไปให้นาย ค ร่วมผิดด้วย เช่นนี้ก็ไม่ได้เพราะมีผลเป็นการขยายระยะเวลาทำให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบขึ้น ทั้งนี้ไม่ว่าผู้ค้ำประกันจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ซึ่งหากกำหนดในลักษณะดังกล่าวข้อตกลงย่อมไม่มีผลบังคับได้

ตัวอย่างที่ 2 นาย ก กู้ยืมเงินนาย ข มีนาย ค เป็นผู้ค้ำประกันการชำระหนี้หากต่อมานาย ก ผิดนัดไม่ยอมชำระหนี้ นาย ข นาย ข จะฟ้องให้ผู้ค้ำประกันคือ นาย ค ชำระหนี้โดยทันทีไม่ได้เพราะต้องมีหนังสือทวงถามถามเสียก่อน

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

เจ้าหนี้นำบัตร ATM ของลูกหนี้ไปกดเงินเกินกว่าที่หนี้จริง

การที่ลูกหนี้ยินยอมให้เจ้าหนี้นำบัตร ATM ไปกดเงินสดออกบัญชีลูกหนี้ได้เองแต่เจ้าหนี้กลับใช้บัตรกดเงินเกินกว่าจำนวนหนี้จริงนั้น ลูกหนี้ย่อมฟ้องคดีต่อศาลเพื่อใช้สิทธิติดตามเรียกเงินคืนจากเจ้าหนี้ได้โดยไม่มีอายุความฟ้องร้อง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 418/2556)

เจ้าหนี้ทำสัญญากู้ยืมฉบับหนึ่งเพื่อเป็นประกันเงินกู้ตามสัญญาฉบับแรก

ลูกหนี้กู้เงินเจ้าหนี้เพียง 500 บาท แต่เจ้าหนี้เขียนสัญญากู้ยืมฉบับนี้แล้วยังเขียนสัญญากู้ยืมฉบับหนึ่งว่าลูกหนี้กู้เงินอีก 20,000 บาท เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ของลูกหนี้ตามสัญญาฉบับแรก ดังนั้นลูกหนี้ไม่ต้องชำระหนี้ตามสัญญาฉบับหลัง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1656/2513)

กรณีที่หลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือตกเดิม

1. การแก้ไขในระหว่างทำสัญญากู้ยืม

การแก้ไขหลักฐานการกู้ยืมเงินในระหว่างที่ยังทำเอกสารนั้นไม่เสร็จตามความประสงค์ของคู่กรณี แม้ไม่ลงชื่อกำกับก็เป็นหลักฐานการกู้ยืมที่สมบูรณ์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1154/2511)

2. การแก้ไขหลักฐานการกู้ยืมเงินที่สมบูรณ์แล้ว

ถ้าภายหลังที่ได้ทำหลักฐานการกู้ยืมเงินเสร็จสิ้นไปแล้ว มีการกู้เงินเพิ่มเติม ไม่ได้ทำหลักฐานการกู้ยืมเงินขึ้นใหม่ แต่ได้ไปขีดฆ่าเฉพาะจำนวนเงินในสัญญากู้เดิมแล้วเขียนจำนวนเงินเพิ่มตามจำนวนที่กู้ไปทั้งสองคราวรวมกันโดยลูกหนี้ไม่ได้ลงลายมือชื่อกำกับ ถือว่ากู้ยืมเงินเฉพาะครั้งแรกเท่านั้นที่มีหลักฐานฯ ลูกหนี้คงรับผิดชอบเฉพาะการกู้ยืมเงินครั้งแรกเท่านั้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 326/2507)

หรือถ้าเจ้าหนี้แก้ไขจำนวนเงินในสัญญากู้ให้มีจำนวนมากขึ้นภายหลังโดยลูกหนี้มิได้รู้เห็นยินยอมด้วย สัญญากู้จึงเป็นเอกสารปลอม ให้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมไม่ได้ แต่สัญญากู้เดิมยังคงใช้เป็นหลักฐานการกู้ยืมได้ ลูกหนี้จึงยังคงต้องรับผิดชอบในจำนวนเงินกู้เดิมก่อนแก้ไข (คำพิพากษาฎีกาที่ 1149/2552, 761/2509, 3082/2527)

แต่ถ้าลูกหนี้เพียงแต่ลงลายมือชื่อไว้ในสัญญากู้เงินโดยไม่ได้ออกจำนวนเงิน ต่อมาเจ้าหนี้ไปกรอกจำนวนเงินมากกว่าที่กู้จริง โดยลูกหนี้ไม่ยินยอม สัญญากู้เป็นเอกสารปลอมใช้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมไม่ได้ ถือว่าเป็นไม่มีหลักฐานกู้ยืมเงินเลย ไม่ว่าจำนวนที่กู้กันจริงหรือจำนวนที่เพิ่มขึ้น จึงฟ้องร้องให้ลูกหนี้รับผิดชอบตามสัญญานั้นไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1539/2558)

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

■ ลูกหนี้ยอมชำระดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้แก่เจ้าหนี้ ลูกหนี้เรียกให้คืนเงินดอกเบี้ยได้หรือไม่ และเจ้าหนี้มีสิทธิได้ดอกเบี้ยดังกล่าวหรือไม่

เจ้าหนี้คิดดอกเบี้ยลูกหนี้ในอัตราร้อยละ ๕ ต่อเดือน และเจ้าหนี้ยังเบิกความว่า หลังจากทำสัญญากู้ลูกหนี้ชำระดอกเบี้ยให้แก่เจ้าหนี้เดือนละ ๒,๕๐๐ บาท เป็นเวลา ๓ เดือน รวมเป็นเงิน ๗,๕๐๐ บาท ดอกเบี้ยที่ลูกหนี้ชำระไปจึงเกิดจากการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เป็นการฝ่าพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๔๗๕ มาตรา ๓ ประกอบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๖๔๔ ข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยยอมตกเป็นโมฆะ แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา แต่เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๘๒ (๕) ประกอบด้วย มาตรา ๒๔๖ และมาตรา ๒๔๗ (เดิม)

ลูกหนี้ยอมชำระดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้แก่เจ้าหนี้ซึ่งตกเป็นโมฆะ ถือได้ว่าเป็นการชำระหนี้ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๑๑ ลูกหนี้หาอาจจะเรียกร้องให้คืนเงินดอกเบี้ยที่ชำระได้ไม่ เจ้าหนี้ในฐานะผู้ให้กู้เป็นฝ่ายเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้จากลูกหนี้ เมื่อข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยตกเป็นโมฆะ และลูกหนี้ไม่อาจเรียกร้องให้คืนเงินดอกเบี้ยที่ชำระฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายได้ เจ้าหนี้ก็ย่อมไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยดังกล่าวด้วย ต้องนำดอกเบี้ยที่ลูกหนี้ชำระให้แก่เจ้าหนี้ไปหักเงินต้น ตามหนังสือสัญญากู้เงิน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๓๖/๒๕๖๐)

■ ทำสัญญาขายที่ดินอำพรการกู้ยืมเงิน สัญญาขายที่ดินยอมตกเป็นโมฆะ ส่วนโฉนดที่ดินที่มอบให้ ถือว่าเป็นเพียงประกันหนี้เท่านั้น ที่ดินยังเป็นกรรมสิทธิ์ของ

ผู้กู้ และต้องเพิกถอนสัญญาซื้อขาย ผู้ให้กู้จะฟ้องขับไล่ไม่ได้

โจทก์และจำเลยมีเจตนาทำสัญญากู้ยืมเงินกันมาตั้งแต่ต้น มิได้มีเจตนาที่จะทำสัญญาขายที่ดินกันจริง สัญญาขายที่ดินตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง และเป็นนิติกรรมอำพรางการกู้ยืมเงินที่จำเลยกู้ยืมเงินโจทก์โดยให้ที่ดินแก่โจทก์ยึดถือไว้เป็นประกัน และถือได้ว่าสัญญาขายที่ดินเป็นนิติกรรมสัญญากู้ยืมเงินที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรระหว่างโจทก์กับจำเลยและถูกอำพรางไว้ ต้องบังคับตามสัญญากู้ยืมเงินซึ่งเป็นนิติกรรมที่ถูกอำพรางไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง เมื่อสัญญาขายที่ดินพิพาทตกเป็นโมฆะ จึงต้องเพิกถอนเป็นผลให้ที่ดินพิพาทยังเป็นของจำเลย โจทก์ไม่มีสิทธิที่จะฟ้องขับไล่จำเลย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๓๕/๒๕๖๑)

ตามฎีกานี้ วันที่ในสัญญาจะซื้อจะขายคินเป็นวันเดียวกับวันที่โอนกรรมสิทธิ์ ในราคารวมที่ดินทั้งสองแปลงเป็นเงิน ๒,๔๒๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเท่ากับเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยซึ่งเป็นราคาที่ให้ซื้อคิน จึงเจือสมกับพยานหลักฐานจำเลยที่ว่ากรจดทะเบียนซื้อขายที่ดินทั้งสองแปลงเป็นเพียงหลักประกันการกู้ยืมเงินไม่มีการซื้อขายกันจริง ประกอบกับนับตั้งแต่โจทก์ซื้อที่ดินทั้งสองแปลงและบ้าน โจทก์ไม่เคยเข้าครอบครองที่ดินพิพาท คงให้จำเลยและบริวารอาศัยและประกอบกิจการร้านค้าอยู่ในที่ดินพิพาททั้งสองแปลงตลอดมา

■ ลูกหนี้กู้ยืมเงินและมีการชำระดอกเบี้ยเป็นรายเดือน แต่เจ้าหนี้ให้ทำสัญญาขายฝากที่ดิน สัญญาขายฝากที่ทำได้จึงเป็นนิติกรรมอำพรางการกู้ยืมเงิน

ดอกเบี้ยที่โจทก์ผ่อนชำระให้แก่จำเลยที่ 1 ในอัตราร้อยละ 3 ต่อเดือน เป็นเงิน 2,100 บาท หรือเท่ากับ 25,200 บาท ต่อปี เมื่อนำไปรวมกับต้นเงิน 70,000 บาท เป็นเงิน 95,200 บาท เป็นจำนวนใกล้เคียงกับราคาสินได้ 95,000 บาท การที่โจทก์ชำระดอกเบี้ยทุกเดือน จึงเป็นการชำระดอกเบี้ยตามสัญญากู้และแสดงว่าโจทก์

และจำเลยที่ 1 มีเจตนาทำสัญญากู้ยืมเงินตั้งแต่ต้น ไม่มีเจตนาที่จะทำสัญญาขายฝาก การนำโฉนดที่ดินมาวางเป็นเพียงให้จำเลยที่ 1 ยึดถือประกันหนี้เงินกู้ยืมเท่านั้น สัญญาขายฝากที่ทำไว้จึงเป็นนิติกรรมอำพรางการกู้ยืมเงินและตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 155 วรรคหนึ่ง ต้องบังคับตามสัญญากู้ยืมเงินซึ่งเป็นนิติกรรมที่ถูกอำพรางตาม ป.พ.พ. มาตรา 155 วรรคสอง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2514/2561)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560

สรุปสาระสำคัญของกฎหมายที่แก้ไขใหม่

พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๐ ทำให้พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๓๕ ถูกยกเลิกหลังจากบังคับใช้มายาวนานเกือบ ๔๔ ปี โดยกฎหมายฉบับใหม่มีสาระสำคัญดังนี้

๑. เป็นกฎหมายกลางที่บังคับใช้กับการกู้ยืมเงินทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นหนี้ในระบบหรือหนี้ในระบบสถาบันการเงิน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมทั่วไปบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๖๕๔ ให้เรียกอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมได้ไม่เกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี ส่วนการกู้ยืมเงินในระบบสถาบันการเงินได้รับการยกเว้นให้เรียกดอกเบี้ยมากกว่าได้ตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ หากมีการฝ่าฝืนเรียกดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดจะเป็นความผิดตามกฎหมายฉบับนี้

๒. มาตรา ๔ บัญญัติคำว่า “...อันมีลักษณะเป็นการอำพรางการกู้ยืมเงิน” เป็นการบัญญัติเพื่อบูรณาการของกฎหมายฉบับเดิมให้ครอบคลุมการปล่อยเงินกู้ที่มีลักษณะเป็นการอำพราง เช่น เงินกู้ตามโฆษณาในสังคมออนไลน์ ให้กู้เงินด่วนตามประกาศที่ติดในที่สาธารณะหรือเสาไฟฟ้า หรือการอำพรางในรูปแบบอื่นๆ เช่น การขายฝาก การเช่าซื้อ เป็นต้น

๓. อัตราโทษสูงขึ้นจากเดิม “จำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท” เป็น “จำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาท” เป็นผลให้คดีอยู่ในอำนาจศาลจังหวัด ทำให้พนักงานสอบสวนมีระยะเวลาในการสอบสวนมากกว่าเดิมและสามารถสอบสวนขยายผลได้

๔. อัตราโทษตามกฎหมายใหม่ระหว่างโทษ “จำคุกไม่เกินสองปี” แต่หากมีการกระทำผิดหลายกรรมต่างกัน ศาลสามารถลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไปตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๑ โดยรวมโทษทุกกระทงแล้วโทษจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกินสิบปี

๕. ให้ศาลนำวิธีการเพื่อความปลอดภัย มาตรา ๓๙ (๓) เรียกประกันทัณฑ์บน มาตรา ๓๙ (๕) ห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง มาบังคับใช้ไม่ว่าจะมีคำขอหรือไม่ เพื่อป้องกันการทำความผิดซ้ำ

พระราชบัญญัติ
ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา
พ.ศ. ๒๕๖๐

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐
เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา
พ.ศ. ๒๕๖๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๔๗๕

มาตรา ๔ บุคคลใดให้บุคคลอื่นกู้ยืมเงินหรือกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการอำพราง
การให้กู้ยืมเงิน โดยมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือ
ปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำและปรับ

(๑) เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้

(๒) กำหนดข้อความอันเป็นเท็จในเรื่องจำนวนเงินกู้หรือเรื่องอื่น ๆ ไว้ในหลักฐานการกู้ยืม
หรือตราสารที่เปลี่ยนมือได้เพื่อปิดบังการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด หรือ

(๓) กำหนดจะเอาหรือรับเอาซึ่งประโยชน์อย่างอื่นนอกจากดอกเบี้ย ไม่ว่าจะเป็นเงิน หรือสิ่งของ หรือโดยวิธีการใด ๆ จนเห็นได้ชัดว่าประโยชน์ที่รับนั้นมากเกินไปจนสมควรตามเงื่อนไขแห่งการกู้ยืมเงิน

มาตรา ๕ บุคคลใดได้มาซึ่งสิทธิเรียกร้องจากบุคคลอื่นโดยรู้ว่าเป็นสิทธิที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามมาตรา ๔ และใช้สิทธินั้นหรือพยายามถือเอาประโยชน์แห่งสิทธินั้น ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔

มาตรา ๖ เมื่อศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะเป็นคำขอหรือไม่ ศาลอาจนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา ๓๔ (๓) และ (๕) แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระราชโองการ

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๔๗๕ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ทำให้บทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ประกอบกับการให้กู้ยืมเงินที่มีการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา หรือการเรียกเอาประโยชน์อย่างอื่นนอกจากดอกเบี้ยยังเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ภาคผนวก ข.

พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2558

ใครคือผู้ทวงถามหนี้ ?

ผู้ทวงถามหนี้ ได้แก่ ผู้ให้สินเชื่อ ผู้จัดให้มีการเล่นการพนันเป็นปกติธุระของเจ้าหนี้ที่ประกอบการค้าหรือทำธุรกิจ ไม่ว่าหนี้นั้นจะถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งผู้ประกอบการธุรกิจทวงถามหนี้

สินเชื่อคืออะไร

สินเชื่อ หมายถึงเฉพาะสินเชื่อที่ให้แก่บุคคลธรรมดา ไม่ว่าโดยการกู้ยืม บัตรเครดิต, ให้เช่าซื้อ, ลิสซิ่ง และอื่นๆ

ใครคือลูกหนี้ ?

ลูกหนี้ หมายถึงเฉพาะลูกหนี้และผู้ค้ำประกันที่เป็นบุคคลธรรมดา

ธุรกิจทวงถามหนี้คืออะไร ?

ธุรกิจทวงถามหนี้ คือการรับจ้างทวงหนี้เป็นปกติธุระ แต่ไม่รวมถึงการทวงหนี้ของทนายความแทนตัวความ

ผู้ประกอบการธุรกิจทวงถามหนี้ต้องจดทะเบียนการประกอบธุรกิจทวงถามหนี้ต่อนายทะเบียน

ถ้าผู้ประกอบการธุรกิจทวงถามหนี้เป็นทนายความต้องจดทะเบียนต่อคณะกรรมการสภาพทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ

ผู้ทวงถามหนี้จะติดต่อทวงถามหนี้กับใครได้บ้าง ?

ต้องติดต่อกับลูกหนี้เท่านั้น ถ้าติดต่อกับบุคคลอื่นที่ลูกหนี้กำหนด จะกระทำได้เฉพาะเพื่อสอบถามสถานที่ติดต่อของลูกหนี้ โดยผู้ทวงถามหนี้ต้องแจ้งชื่อ - นามสกุล แจ้งความเป็นหนี้แก่ลูกหนี้ หรือคนในครอบครัวของลูกหนี้ และห้ามใช้สัญลักษณ์ที่สื่อถึงธุรกิจของผู้ทวงถามหนี้

ผู้ทวงถามหนี้จะติดต่อลูกหนี้ได้ช่วงเวลาใด และติดต่อได้ที่ไหนบ้าง ?

ระหว่างวันจันทร์ถึงวันศุกร์ เวลา 8.00-20.00 น. และวันหยุดราชการ 8.00-18.00 น. โดยบุคคลหรือทางไปรษณีย์ ณ สถานที่ที่ลูกหนี้แจ้งไว้

จำนวนครั้งที่ผู้ทวงหนี้สามารถติดต่อได้

ติดต่อลูกหนี้ได้จำนวนครั้งตามความเหมาะสม

วิธีปฏิบัติในการทวงถามหนี้

ผู้ทวงถามหนี้ต้องแจ้งชื่อ - นามสกุล หน่วยงาน จำนวนหนี้ รวมทั้งหลักฐานมอบอำนาจให้ผู้ทวงถามหนี้ ในกรณีที่มีการมอบอำนาจให้ผู้ทวงถามหนี้

เมื่อผู้ทวงถามหนี้ขอรับชำระหนี้ต้องแสดงใบมอบอำนาจและออกหลักฐานการชำระหนี้ให้ลูกหนี้ และไม่ว่าผู้ทวงถามหนี้ได้รับมอบอำนาจให้รับชำระหนี้หรือไม่ก็ตาม หากลูกหนี้ชำระหนี้โดยสุจริต ย่อมหลุดพ้นจากหนี้

ห้ามผู้ทวงหนี้ทวงถามหนี้โดยวิธีดังต่อไปนี้

- 1) ทวงหนี้โดยใช้วิธีข่มขู่ ทำร้ายร่างกายหรือทรัพย์สิน
- 2) ใช้วาจาดูหมิ่นลูกหนี้
- 3) การเปิดเผยความเป็นหนี้ของลูกหนี้ให้แก่บุคคลอื่น เว้นแต่เป็นการแจ้งต่อบุคคลในครอบครัวของลูกหนี้
- 4) ติดต่อกับลูกหนี้โดยแสดงว่าเป็นการทวงถามหนี้ เว้นแต่เป็นการบอกกล่าวบังคับจำนองโดยการประกาศทางหนังสือพิมพ์
- 5) ใช้ข้อความ สัญลักษณ์ ที่ทำให้เกิดเข้าใจว่าเป็นการทวงถามหนี้ในการติดต่อเพื่อทวงถามหนี้ เว้นแต่เป็นการทวงถามหนี้เพื่อฟ้องต่อศาล

ห้ามผู้ทวงถามหนี้ทวงถามหนี้โดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จโดย

- 1) ใช้เครื่องหมาย สัญลักษณ์ ที่ทำให้เข้าใจว่าเป็นเจ้าหน้าที่รัฐหรือศาล
- 2) มีข้อความว่าเป็นการทวงถามหนี้โดยทนายความ หรือสำนักงานกฎหมาย
- 3) มีข้อความว่าจะถูกดำเนินคดี หรือถูกยึดหรืออายัดทรัพย์
- 4) อ้างว่าดำเนินการให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตหรือรับจ้างจากบริษัทข้อมูล

เครดิต

ห้ามผู้ทวงถามหนี้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายเกินกว่าอัตราที่คณะกรรมการประกาศกำหนด เช่น ค่าทวงหนี้ ค่าปรับ หรือเสนอให้ลูกหนี้ออกเช็คทั้งที่รู้ว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้

ห้ามเจ้าหน้าที่รัฐประกอบธุรกิจทวงถามหนี้ หรือทวงหนี้ที่มีใช้ของตนเว้นแต่เป็นหนี้ของคนในครอบครัวหรือเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจในการทวงถามหนี้

เมื่อลูกหนี้ถูกทวงถามหนี้โดยผิดกฎหมาย ควรดำเนินการอย่างไร ?

ลูกหนี้มีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการกำกับการทวงถามหนี้

ถ้าเจ้าหน้าที่ทวงถามหนี้ฝ่าฝืน พ.ร.บ. นี้ จะได้รับโทษอย่างไร

ถ้าบุคคลที่จะประกอบธุรกิจทวงถามหนี้ไม่จดทะเบียนการประกอบธุรกิจทวงถามหนี้ต่อนายทะเบียน, ผู้ประกอบธุรกิจทวงถามหนี้ซึ่งเป็นทนายความไม่ได้จดทะเบียนต่อคณะกรรมการสภาทนายความ, บุคคลซึ่งเป็นผู้ทวงถามหนี้ติดต่อกับบุคคลอื่นนอกจากลูกหนี้ และไม่ใช้บุคคลที่ลูกหนี้ระบุไว้ให้ทวงถามหนี้ได้หรือแจ้งความเป็นหนี้ของลูกหนี้ให้แก่บุคคลอื่นนอกจากครอบครัวลูกหนี้หรือใช้ข้อความ เครื่องหมาย หรือชื่อทางธุรกิจของตนบนหนังสือที่ใช้ในการติดต่อลูกหนี้ ซึ่งทำให้เข้าใจว่าเป็นการติดต่อเพื่อทวงหนี้, ทวงถามหนี้โดยใช้คำพูดที่เป็นการดูหมิ่นลูกหนี้ แจ้งความเป็นหนี้ของลูกหนี้ให้แก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทวงถามหนี้นอกจากบุคคลในครอบครัวลูกหนี้

ติดต่อลูกหนี้ผ่านไปรษณีย์ โทรสาร หรือสิ่งอื่นใดที่เห็นว่าเป็นการทวงหนี้อย่างชัดเจน เว้นแต่เป็นการบอกกล่าวบังคับจำนองโดยประกาศทางหนังสือพิมพ์ หรือใช้ข้อความ สัญลักษณ์หรือชื่อทางธุรกิจของผู้ทวงหนี้หรือทวงหนี้บนจดหมายในการติดต่อลูกหนี้ที่ทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นการติดต่อเพื่อบริการทวงหนี้หรือทวงหนี้โดยให้ลูกหนี้ออกเช็คทั้งที่รู้ว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้ทวงถามหนี้แสดงตนว่าเป็นการทวงหนี้โดยทนายความหรือสำนักงานกฎหมาย หรืออ้างว่าถ้าไม่ชำระหนี้จะดำเนินคดีหรือถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรืออ้างว่าทวงหนี้ให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิต ซึ่งเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำและปรับ

บุคคลใดทวงถามหนี้โดยใช้วิธีขู่ ใช้ความรุนแรง หรือทำร้ายร่างกายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือใช้เครื่องหมาย สัญลักษณ์ ข้อความ ซึ่งเป็นเท็จให้เข้าใจว่าเป็นการกระทำของศาล เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำและปรับ

เจ้าหน้าที่รัฐผู้ใดประกอบธุรกิจทวงถามหนี้หรือทวงถามหนี้ซึ่งไม่ใช่ของตนหรือไม่ใช่ของบุคคลในครอบครัวของตนและไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำและปรับ

บุคคลใดไม่มาให้ข้อเท็จจริง หรือส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวกับการทวงถามหนี้มาให้คณะกรรมการกำกับการทวงถามหนี้ คณะกรรมการกำกับการทวงถามหนี้ประจำกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการกำกับการทวงถามหนี้ประจำจังหวัด หรือคณะกรรมการฯ สั่ง หรือผู้ทวงถามหนี้ กรรมการ ผู้จัดการ หรือพนักงานของผู้ทวงถามหนี้ผู้ใด ไม่มาให้ถ้อยคำ ส่งข้อมูล เอกสารหรือสิ่งอื่นใดเกี่ยวกับกิจการทรัพย์สิน หนี้สินของผู้ทวงหนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล บุคคลนั้นต้องรับโทษทางอาญาตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ด้วย

ถ้าผู้ทวงถามหนี้ไม่ได้ทวงหนี้โดยข่มขู่ ทำร้ายร่างกายหรือทรัพย์สินของลูกหนี้หรือแสดงข้อความ ใช้สัญญาณหรือเครื่องหมายอันเป็นเท็จเพื่อแสดงตนเป็นศาลเจ้าหน้าทีหรือหน่วยงานของรัฐหรือมิใช่กรณีผู้กระทำความผิดในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ และเมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับค่าเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเป็นอันเลิก

ภาคผนวก ก.

การวางแผนออมเงินและการบริหารหนี้

1. วางแผนออมเงิน

ความร่ำรวยและชีวิตที่มีอิสรภาพทางการเงิน มักเริ่มต้นมาจากคำว่า “ออม” เสมอ ใครที่เริ่มเก็บออมได้เร็วกว่าย่อมรวยเร็วกว่า และโปรดรู้ไว้ว่าคุณกำลังเดินทางสู่ความมั่งคั่ง ขณะเดียวกันก็ยังมีคนอีกนับไม่ถ้วนที่ติดพ้อว่าอยากออมเต็มที่ แต่กลับมีอุปสรรครายล้อม เงินเดือนน้อยบ้าง ทะเลาะทางบ้านลั่นมือ โทนจะพอนบ้านพอน รถต้องสร้างเนื้อสร้างตัว แถมยังต้องให้เงินพ่อแม่ทุกเดือน แล้วแบบนี้จะเอาจากไหนไปออม

ออมได้แน่นอน เพียงเปลี่ยนจากเดิมที่เคยคิดว่า “ใช้จ่ายก่อน... เหลือเท่าไรค่อยออม” มาเป็น “ออมก่อน... เหลือเท่าไรค่อยใช้” ส่วนจะออมเดือนเท่าไรก็ตามใจ สูตรใครสูตรมันอย่างที่บอกไปแล้วว่าออมเร็ว... รวยเร็ว ออมมาก... รวยมาก หากใครไม่อยากรู้สึกว่าการออมเป็นภาระจนเกินไปลองเริ่มเบาๆ แค่วันละ 10% ของรายได้ก่อน ประมาณว่าได้เงินมา 10,000 บาท ก็อย่าเพิ่งรีบร้อนใช้ ให้หักไว้เป็นเงินออมก่อน 1,000 บาท จากนั้นค่อยนำส่วนที่เหลือ 9,000 บาท ไปใช้ตามอัธยาศัย

แต่หากคุณเป็นคนที่ชอบใช้จ่าย พยายามแก้ไขยังงี้ก็ไม่หายสักที ลองเปลี่ยนมาใช้วิธีนี้... ทุกครั้งที่ใช้จ่าย ต้องเก็บเงินเพิ่มเติมให้ได้ 10% ของเงินที่ใช้ไป เช่น ซื้อของ 2,000 บาท ก็ต้องออมเพิ่มขึ้นอีก 200 บาท ด้วยวิธีนี้...ไม่ว่าคุณจะใช้จ่ายมากแค่ไหนคุณก็จะได้เงินออมแถมมาครั้งละนิดครั้งละหน่อยเสมอ แม้ช่วงแรกๆ คุณอาจจะรู้สึกอึดอัดฝืนใจ หรือไม่ก็แอบขี้โกงตัวเองบ้างในบางครั้ง แต่พอลงมือทำไปสักพัก คุณจะเริ่มคุ้นเคยกับการออมมากขึ้น บวกกับเห็นเม็ดเงินในบัญชีค่อยๆ เพิ่มขึ้นๆ มาถึงตรงนี้... คุณคงพอเห็นภาพการออมชัดเจนมากขึ้น แต่มีสิ่งหนึ่งที่เรายากแนะนำ และคุณควรทำอย่างยิ่ง คือ “แยกบัญชีเงินออมออกจากบัญชีทั่วไป” ที่คุณใช้บัตรเอทีเอ็ม

เบิกถอนอยู่เป็นประจำ ซึ่งสาเหตุที่ไม่ควรนำเงินทั้งหมดมากองรวมไว้ในบัญชีเดียวกัน ก็เพราะธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน เมื่อมีเงินอยู่ในมือก็มักจะมีเรื่องให้ใช้จ่ายได้ตลอดเวลา หากใช้เพลิน ใช้แล้วยังเห็นว่ามีเงินเหลืออยู่ก็จะใช้อีก สุดท้ายก็หมด

หากคุณไม่อยากให้เงินออมของคุณต้องหมดไป เพียงเพราะความเพลินเพลิน หรือประมาทเลินเล่อในการใช้จ่าย ให้คุณแบ่งเงินออมเป็น **“4 บัญชี”** โดยแยกแต่ละบัญชีตามวัตถุประสงค์การออมให้ชัดเจน

บัญชีแรก **“บัญชี S.O.S”** หรือเรียกง่ายๆ ว่า “บัญชีฉุกเฉิน” เงินก้อนนี้เก็บไว้รับมือกับเรื่องราวไม่คาดฝันต่างๆ ในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นอุบัติเหตุ เจ็บไข้ได้ป่วย ขึ้นโรงขึ้นศาล หรือตกงานกระทันหัน ทางที่ดีคุณควรมีเงินก้อนนี้ติดบัญชีไว้บ้างสัก 6 เท่าของค่าใช้จ่าย อย่างน้อยหากเข้าตาจน เงินก้อนนี้ก็อาจจะพอเยียวยาชีวิตคุณได้บ้าง

บัญชีที่สอง “บัญชีเงินออม : ระยะสั้นถึงระยะกลาง” ถ้าคุณตั้งใจจะเก็บเงินสักก้อนไว้คาวนบ้าน คาวนรถ ท่องเที่ยว หรือเก็บเงินไว้เป็นสินสอดทองหมั้นเพื่อแต่งงานกับคนรัก ก็ควรจะเจียดเงินออมส่วนหนึ่งมาเข้าบัญชีนี้ เพื่อเป็นบันไดให้คุณก้าวเดินไปสู่เป้าหมายได้อย่างมั่นใจ

บัญชีที่สาม “บัญชีเงินออม : ระยะยาว” เป็นบัญชีเงินออมเพื่ออนาคตที่คุณควรเก็บไว้ใช้หลังเกษียณ หรือไม่ก็เป็นค่าเล่าเรียนของลูกยามที่เขาเติบโตเงินก้อนนี้ต้องใช้ความตั้งใจและวินัยในการออมสูง จึงต้องกันเงินไว้ทุกเดือนอย่างสม่ำเสมอ ที่สำคัญเมื่อใส่เงินเข้าไปในบัญชีนี้แล้ว **“จงลืมมัน”** คิดเสียว่าเป็นตายร้ายดี ก็จะไม่ยอมถอนเงินก้อนนี้ไปใช้เด็ดขาด

บัญชีที่สี่ “บัญชีเพื่อการลงทุน” หากชีวิตนี้คุณเคยแต่ฝากเงินไว้กับธนาคารเพียงอย่างเดียวลองเปิดหูเปิดตาให้กว้างไกล แล้วแบ่งเงินมาเข้าบัญชีนี้ดูบ้าง วันละนิดวันละหน่อยก็ยังดี เมื่อมีเงินเป็นกอบเป็นกำ ค่อยถอนไปลงทุนในทางเลือกอื่นๆ ที่มีโอกาสได้ผลตอบแทนมากกว่าดอกเบี้ยเงินฝาก เพื่อให้เงินทำงาน สร้างเงินให้กับเรา

เมื่อคิดจะออม... ก็ต้องออมแบบไม่มีเงื่อนไข ออมแบบมีวินัย ไม่พลัดวันประกันพรุ่งที่สำคัญต้องหมั่น **“ทำบัญชีรับจ่าย”** เพื่อตรวจสอบพฤติกรรมการใช้เงินของตนเองอย่างสม่ำเสมอด้วย

2. บริหารหนี้ หนีกับดักทางการเงิน

“ชีวิตที่ปลอดภัย” เป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา แต่ในโลกแห่งความเป็นจริงการประคับประคองตัวไม่ให้เป็นหนี้ในยุคนี้แสนจะลำบากยากเย็น เพราะไม่ว่าจะเดินทางไปทางไหนล้วนเจอแต่หนทางสร้างหนี้แบบง่ายๆ ได้รอบด้าน ทั้งดินสอพานลอย บนสก็ร์รถไฟฟ้า หนี้ทางสรรพสินค้า หรือแม้กระทั่งทางสายโทรศัพท์ หลายคนจึงรู้จักและคุ้นเคยกับหนี้เป็นอย่างดี เพราะเดี๋ยวนี้ ใครๆ ก็พากันกู้ซื้อบ้าน ผ่อนรถ กดเงินสด กู้เงินด่วน หรือรูดบัตรเครดิตกันทั้งนั้น

หากจะว่ากันไป... **“การเป็นหนี้”** ก็ไม่ใช่เรื่องคอขาดบาดตายหรือเป็นเรื่องเสียหายไปซะทั้งหมด และหนี้ก็ได้มีแต่แง่มุมในด้านลบเท่านั้น หากแต่แง่บวกของหนี้ก็ยังมีเช่นกัน ถ้าเรารู้จักเป็นหนี้ให้ถูกวิธี หนี้ก็อาจจะกลายเป็นเครื่องมือสร้างความมั่งคั่งร่ำรวยให้กับเราได้

หนี้ในโลกนี้จึงมีทั้ง **“หนี้ดี”** และ **“หนี้ไม่ดี”** ซึ่งถูกมองสำคัญในการแยกหนี้ดีและหนี้ไม่ดีออกจากกัน ก็คือ **“วัตถุประสงค์ของการก่อหนี้”** และ **“ผลลัพธ์ที่เกิดจากการก่อหนี้”** ของบุคคลนั้น

แล้วจะรู้ได้อย่างไรว่า... ภาระหนี้ในปัจจุบันของเรานั้น เป็น **“หนี้ดี”** หรือ **“หนี้ไม่ดี”**

คำตอบง่ายๆ หนี้ต้องจำไว้ว่า...

สิ่งที่จะเรียกว่า **“หนี้ดี”** ได้นั้น จะต้องทำให้เรามั่งคั่งขึ้น กล่าวคือมีรายได้หรือทรัพย์สินเพิ่มขึ้น และที่สำคัญต้องไม่กระทบต่อสภาพคล่องในการดำรงชีวิตประจำวัน หากตกเรื่องความมั่งคั่ง หรือสภาพคล่องข้อใดข้อหนึ่งไปจะถือว่าหนี้นั้นเป็น **“หนี้ไม่ดี”** ทันที

ตัวอย่างเช่น

นายเอกกู้เงินซื้อบ้านเพื่ออาศัย 1 หลัง แม้ว่านายเอกจะต้องจ่ายค่าผ่อนบ้านเป็นประจำทุกเดือน แต่นายเอกก็มีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้นจากการค่อยๆ สะสมความเป็นเจ้าของ (เงินต้นที่ไปหักหนี้ออกทุกเดือน) รวมไปถึงมูลค่าบ้านและที่ดินที่สูงขึ้นตามเวลา อย่างนี้ถือว่าการซื้อบ้านสามารถสร้างความมั่งคั่งให้กับนายเอกได้

คำถามต่อมาจึงอยู่ที่ว่า... จำนวนเงินผ่อนรายเดือนทำให้นายเอกมีปัญหาด้านสภาพคล่องหรือเปล่า? ถ้าซื้อบ้านแล้วไม่มีปัญหาด้านสภาพคล่อง ก็จะถือว่าบ้านหลังนั้นเป็นหนี้ดี แต่ถ้าส่งบ้านแล้วทำให้เงินไม่พอใช้ อย่างนี้ก็ถือเป็นหนี้ไม่ดี

หรือหาก น.ส.ปิม กู้เงินมาเรียนต่อปริญญาโท ด้วยเหตุที่ว่าการศึกษาต่อทำให้คนเรามีวิชาความรู้เพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มที่จะทำให้มั่งคั่งได้ในอนาคต ดังนั้นการพิจารณาว่าการกู้ยืมเพื่อการศึกษาสร้างหนี้ดีหรือไม่ดี ก็ให้ดูที่ความสามารถในการผ่อนชำระคืนเช่นกัน

สุดท้ายเป็นตัวอย่างสุดคลาสสิก นั่นคือ การกู้เงินซื้อรถยนต์ หากพิจารณาจากเกณฑ์ความมั่งคั่งจะพบว่า... การซื้อรถยนต์นั้น จัดเป็นหนี้ไม่ดีทันทีเพราะภายหลังจากเราเอารถออกจากโชว์รูมหรือเต็นท์ ไม่มีทางเลยที่มูลค่ารถยนต์ของเราจะเพิ่มขึ้นมีแต่เสื่อมลงเรื่อยๆ

แต่สำหรับกรณีของรถยนต์นั้น อาจต้องพิจารณาให้ลึกซึ้งขึ้นอีกนิด เพราะแม้ว่ามูลค่าของรถจะไม่มีทางเพิ่มขึ้น แต่หากการซื้อรถทำให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของเราลดลง (ค่าใช้จ่ายการผ่อนชำระ ค่าน้ำมัน และค่าดูแลรักษา น้อยกว่า ค่าเดินทางที่ต้องจ่ายอยู่เดิม) หรือหากการมีรถยนต์ทำให้เราสามารถรับงานพิเศษที่สร้างรายได้ให้มากขึ้นได้เพียงพอที่จะจัดการกับค่าใช้จ่าย และทำให้เงินเหลือออมมากขึ้น อย่างนี้การซื้อรถยนต์ก็สามารถสร้างความมั่งคั่งให้เราได้เช่นกัน

จะเห็นว่าแนวคิดเรื่อง **“หนี้ดี”** และ **“หนี้ไม่ดี”** ก่อนข้างต้องอาศัยการไตร่ตรอง ที่ลึกซึ้งมากกว่าที่จะใช้เกณฑ์ใดๆ ตัดสินตายตัว เพราะท้ายที่สุดแล้ว... เชื่อว่าคงไม่มี คำตอบที่ถูกต้องที่สุดสำหรับปัญหาทางการเงิน มีเพียงคำตอบที่เฉพาะเจาะจงสำหรับ แต่ละบุคคลเท่านั้น ที่สำคัญที่สุดคือ เราต้องสามารถพินิจพิเคราะห์โจทย์ปัญหาทางการเงินของเราได้เอง และแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ นั่นต่างหากคือหนทางที่จะทำให้ เราอยู่รอดปลอดภัยจากปัญหาทางการเงินได้

ทางที่ดี... ถ้ายังไม่เป็นหนี้ ก็อย่าพยายามสร้างหนี้ แต่เมื่อหลวมตัวเป็นหนี้ไปแล้ว ก็พยายามควบคุมหนี้ทุกประเภทอย่างให้เกิน 50% ของรายได้ อย่าลืมว่าในแต่ละ เดือนคุณยังต้องกินต้องใช้ หากสร้างหนี้กองพะเนินเอาไว้แล้วคุณจะไม่เงินที่ไหนใช้จ่าย เพื่อดำรงชีวิต

โดยสรุป **“การมีหนี้”** ไม่ใช่ปัญหาหรืออุปสรรคที่ทำให้คนเราไม่ร่ำรวย เพราะ ในโลกนี้มีทั้งหนี้ที่สร้างสรรค์คุณภาพชีวิต ไม่เป็นพิษเป็นภัยกับสุขภาพทางการเงิน (หนี้ดี) และหนี้ที่ไม่สร้างสรรค์ แลมนั่นทอนสุขภาพการเงิน (หนี้ไม่ดี) แต่ปัญหาอยู่ที่ว่า... เราเลือกสร้างหนี้ประเภทไหนให้กับชีวิตของเราต่างหาก

มาถึงตรงนี้... ลองสำรวจตัวเองดูสักนิดว่าตอนนี้คุณมีหนี้หรือไม่? **“ถ้ามี”** จัดเป็นหนี้ประเภทใดมากกว่ากันระหว่างหนี้ดีกับหนี้ไม่ดี ถ้าคำตอบ คือ ไม่มีหนี้หรือมีหนี้ดี ก็ต้องขอแสดงความยินดีด้วย และทำนายได้เลยว่าคุณมีสิทธิที่จะมั่งคั่งได้ในอนาคต แต่ถ้าคุณมีหนี้ไม่ดีด้วยละก็ บอกได้เลยว่า **“ความมั่งคั่ง”** กับชีวิตของคุณยังคงเป็นเพียงเส้นขนาน

หนี้อกรแบบ

มักเขียนสัญญาเอาธำนาถไว้กับลูกหนี้ทั้งยอดเงินกู้และดอกเบี้ยที่สูงเกินจริง
หนี้ประเภทนี้จะพบเห็นทั่วไปตามเสาไฟฟ้าหรือตู้โทรศัพท์สาธารณะ โดยใช้
ข้อความเช่นชวนท่านองว่า “วงเงินเต็มก็กู้ได้” “เงินด่วนทันใจรับเงินทันที” หรือ ให้
วงเงินสูงสุดอนุมัติใน 30 นาที

หนี้ในระบบ

มีสัญญากู้ยืมถูกต้อง และติดดอกเบี้ยไม่เกินที่กฎหมายกำหนด

เจ้าหนี้ประเภทนี้มีทั้งสถาบันการเงินที่เป็นธนาคารหรือที่เรียกติดปากว่า “Bank”

และสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร หรือ “Non-Bank” อย่าง Aeon หรือ FirstChoice ก็เรากลุ่มเคย

3. ทำอย่างไรถึงจะหลุดพ้นภาระหนี้สิน?

หลายคนใช้จ่ายเงินจนเกินตัว หยิบยืมเงินในอนาคตมาใช้ โดยไม่ระมัดระวังว่าจะสามารถชำระคืนเมื่อครบกำหนดได้หรือไม่ ทำให้หนี้สินเริ่มพอกพูนมากขึ้น จนกลายเป็นวงจรหนี้สินที่ไม่รู้จักจบสิ้น ใครที่กำลังตกอยู่ในสภาพนี้ คำแนะนำต่อไปนี้อาจช่วยให้คุณพ้นจากการเป็นหนี้ได้

ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

เริ่มจากการบันทึกในแต่ละวันว่าคุณใช้จ่ายอะไรไปบ้าง ซึ่งจะช่วยให้คุณเห็นถึงรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น ค่าเสื้อผ้าที่ซื้อมาแล้วไม่ได้ใช้ ฯลฯ ถ้าคุณลดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยต่างๆ เหล่านี้ได้ คุณจะเงินเหลือไปชำระหนี้ได้มากขึ้น

ชำระหนี้ที่คิดดอกเบี้ยสูงๆ ก่อน

ให้พยายามผ่อนชำระหนี้ก้อนใหญ่ที่สุดให้หมดก่อน เพื่อลดภาระดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายในแต่ละเดือนให้น้อยลง

ออมเพื่อลดหนี้

คุณอาจจะแบ่งเงินส่วนหนึ่งออกจากรายได้โดยนำไปฝากธนาคารไว้ และเมื่อครบตามจำนวนที่ต้องการแล้วค่อยถอนออกมาเพื่อชำระหนี้ก้อนนั้น

เปลี่ยนไปใช้บัตรเครดิต

วิธีจะช่วยควบคุมการใช้จ่ายของคุณ เพราะคุณสามารถใช้บัตรเครดิตได้ก็ต่อเมื่อคุณมีเงินอยู่ในบัญชีเท่านั้น โดยคุณสามารถซื้อสินค้าได้ตามต้องการ แต่เงินในบัญชีของคุณก็จะถูกตัดออกไปทันที ซึ่งจะทำให้คุณไม่มีหนี้ค้างชำระ

ขายสินทรัพย์ออกไปเพื่อชำระหนี้

หากทำตามข้อเสนอแนะข้างต้นแล้ว คุณยังมีหนี้ก้อนโตที่ต้องรับผิดชอบอีก ก็ถึงเวลาที่คุณต้องขายสินทรัพย์บางอย่างเพื่อนำเงินไปชำระหนี้ที่มีอยู่ เช่น ที่ดิน ทองคำ หรือเพชร ฯลฯ อย่ารู้สึกเสียดายเพราะคุณสามารถซื้อใหม่ได้ในวันหน้า

แนวคิดที่ดีที่สุดในการหลุดพ้นจากการเป็นหนี้คือ “การใช้ชีวิตอย่างพอเพียงตามแนวพระราชดำริ”

โดยปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิต ให้อินอยู่ต่ำกว่าฐานะ ไม่ฟุ้งเฟ้อ และใช้เงินอย่างประหยัด แล้วคุณจะพบว่ามีความสุขในการดำเนินชีวิตมากขึ้น

อยากปลดหนี้... ทำไงดี

ถ้าเลือกได้... ใครๆ ก็คงไม่อยาก “มีหนี้” แต่ในเมื่อหลวมตัวไปแล้ว ก็ต้องรู้จักบริหารจัดการหนี้ให้ดี พร้อมหาทางสะสางหนี้มีอยู่ให้หมดไป เริ่มง่ายๆ จาก...

หยุดก่อหนี้เพิ่ม!!!

หยุดกู้เงินก้อนนั้นมาโปะหนี้ก้อนนี้ เพราะมีแต่จะทำให้หนี้ยิ่งเพิ่ม

สรุปหนี้ทั้งหมดที่มีอยู่

เพื่อให้รู้ว่าหนี้ทั้งหมดเท่าไร? แต่ละเดือนต้องจ่ายเท่าไร? หนี้ก้อนไหนเสียดอกเบี้ยเยอะสุด?

เจรจาด່อรองกับเจ้าหนี้

เพื่อขอลดจำนวนเงินผ่อนต่อเดือน ดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าธรรมเนียม หรือขอข้อเสนอพิเศษอื่นๆ

ชำระคืนหนี้อย่างฉลาด

เลือกจ่ายหนี้ที่ดอกเบี้ยแพงสุดให้หมดก่อน เช่น หนี้บัตรเครดิต หนี้บัตรเครดิตร ๙๙ และหนี้ที่หมดหนี้ก่อนแรกให้รีบปลดก่อนต่อไปหนี้ที่

หาที่ปรึกษา

อย่าเก็บปัญหาทั้งหมดไว้คนเดียว ต้องพูดคุยกับคนในครอบครัว รวมทั้งปรึกษาผู้มีประสบการณ์ ผู้เชี่ยวชาญหรือนักกฎหมาย เพื่อหาทางรับมือกับปัญหาและเตรียมแนวทางแก้ไข

สิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ในการปลดหนี้ คือ ต้อง **“มีวินัยและปรับนิสัยใช้จ่าย”** เพราะหากคุณยังมีนิสัย จ้างจ่ายเพลินมือแบบเดิมๆ เห็นทีจะพันกับดักหนี้ได้ยาก

ที่มา : ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดหุ้น (TSI)

www.tsi-thailand.org

ภาคผนวก ง.

สรุปบรรยายธรรมเทศนา เรื่อง

“ความสุขบนวิถีพอเพียง”

โดย พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เวลา ๙.๓๐ - ๑๑.๐๐ น.

ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ กรุงเทพมหานคร

จัดโดยศูนย์ช่วยเหลือลูกหนี้และประชาชน

ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม

กระทรวงยุติธรรม

พระเดชพระคุณ พระพรหมบัณฑิต ได้กล่าวถึงปัญหานั้นนอกระบบว่าในการแก้ไขปัญหา นั้นจะต้องช่วยกันทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ พอมาถึงเรื่องของการใช้กฎหมายในการช่วยเหลือก็อยู่ที่ปลายน้ำไปแล้ว ต้นน้ำ คือ การรู้จักออม รู้จักใช้ชีวิตให้สอดคล้อง เหมาะสมกับสถานะทางการเงินของตน กลางน้ำคือ ตอนที่ทำนิติกรรมสัญญาต่างๆ ต้องมีความรู้ไม่ให้เสียเปรียบ ส่วนปลายน้ำ คือการขอความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน หรือด้านกฎหมาย ขอยกตัวอย่างหนึ่งปัจจัยสำคัญแห่งการเจริญของไต้หวัน ซึ่งถือว่ามีความรู้ทางเศรษฐกิจดีกว่าประเทศไทยมาก จัดว่าอยู่ในกลุ่มเดียวกันกับฮ่องกง สิงคโปร์ เกาหลีใต้ แต่วิถีชีวิตของคนที่นี่ค่อนข้างจะเรียบง่าย ไม่ฟุ่มเฟือย ทูรตรา สาเหตุหนึ่งมาจากความคิดของคนไต้หวัน เรียกว่าความคิดของคนเสี้ยมเจียมตัวประการหนึ่ง และมีความรู้สึกพอเพียงอีกประการหนึ่ง

เสี้ยมเจียมตัว คือ เมื่อคนได้หวั่นมีเงินเยอะ เขาจะมีความคิดว่าเงินเหล่านี้ต้องออกม ต้องลงทุน ต้องเก็บไว้ใช้ในยามลำบาก นั่นเป็นเพราะได้หวั่นเป็นดินแดนที่มีคู่แข่งที่เป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจคือ จีน เนื่องจากได้หวั่นไม่มีเครดิตในระดับโลก ไม่สามารถกู้เงินกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้ จึงมีความสงบเสี้ยมเจียมตัวต้องพึ่งพาตนเอง เช่น กรณีเกิดปัญหาวิกฤติต้มยำกุ้ง ประเทศไทยเป็นต้นเหตุให้ค่าเงินบาททั่วเอเชียได้รับผลกระทบ ยกเว้นได้หวั่นที่ไม่ได้รับผลกระทบ เพราะได้หวั่นไม่ได้กู้เงินจาก IMF และได้หวั่นมีการออม มีเงินหมุนเวียนภายในประเทศ เศรษฐกิจของประเทศจึงดี ที่สำคัญมีนโยบายป้องกันที่ต้นเหตุ หรือต้นน้ำ

แต่ประเทศไทยมาแก้ปัญหาที่ปลายน้ำ คือให้ IMF มาช่วยค้ำประกันหนี้เรากู้ต่างประเทศมาด้วยอัตราแลกเปลี่ยน ๒๕ บาท ต่อดอลลาร์สหรัฐอเมริกาคัดตอนใช้หนี้ค่าเงินแพงขึ้นถึง ๔๕ - ๕๐ บาทต่อดอลลาร์ฯ หนี้กลับท่วมหัว คนทั้งประเทศทำงานฟรีเพื่อใช้หนี้เป็นเวลากว่า ๑๐ ปี แล้วเอาเงินของลูกหลานในอนาคตมาใช้ในวันนี้ ลูกหลานเกิดมาก็ต้องมาใช้หนี้แทนต่อไปในระดับประเทศเป็นอย่างไร ในระดับครอบครัวก็เป็นอย่างนั้น เราเอาเงินของลูกหลานมาใช้ยังไม่พอ ยังใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ แม่น้ำลำธาร ของลูกหลานที่เขาควรจะอยู่อย่างมีความสุข เรากลับไปทำลายและใช้อย่างไม่รู้คุณค่า

นั่นคือการอยู่อย่างไม่เสี้ยมเจียมตัว ไม่คิดถึงภัยที่จะตามมา วันหนึ่ง IMF ก็ต้องเข้ามาช่วยประเทศของเรา ตัวเราเองก็เช่นกันวันหนึ่งก็ต้องขอให้กระทรวงยุติธรรม หรือองค์กรต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือ เพราะตอนที่เรายืดตอนต้นน้ำ เราไม่ได้ทำแบบได้หวั่น เราถือว่าเราเป็นเศรษฐกิจแบบประเทศสิงคโปร์ ฮองกง เพราะคิดว่ายังไม่ต้องมีคนมาช่วย จนลืมนึกถึงลูกหลานของเราที่จะเติบโตในวันข้างหน้าเราควรมีความยุติธรรมต่อลูกหลานส่งต่อสิ่งดีๆ ให้เขา นั่นคือวิถีชีวิตที่งดงามรวมถึงการไม่เป็นหนี้ ถ้าเรารักและห่วงใย เราจะทำอะไรไว้ให้ลูกหลานบ้างนี่คือต้นทางสร้างความเข้มแข็ง

วันนี้เรายอมลำบาก ถ้ามันพลาดไปบ้างก็แก้ไข แต่บทเรียนอันเจ็บปวดนี้จะต้องไม่ซ้ำรุ่นต่อไป เพราะ **“คนฉลาดเรียนรู้จากความผิดพลาดในอดีต แต่จะฉลาดกว่าถ้าเรียนรู้จากความผิดพลาดของคนอื่น”** ฉะนั้นเมื่อมีตัวอย่างให้เห็นในสิ่งผิดพลาดต่างๆ จากคนอื่น เราก็ต้องไม่ทำเหมือนคนอื่น ดังพุทธสุภาษิต **“วินาสกาลวิปริตะพุทธิ”** คือ เวลาจะพินาศ ความรู้ มักวิปริต คือ เห็นกงจักรเป็นดอกบัว เห็นผิดเป็นชอบ สุดท้ายก็ต้องนั่งเสียใจในสิ่งที่ตนเองกระทำ

ถ้าเราไม่ควบคุมความอยาก ไม่ควบคุมตัณหา ตัณหาก็กว้างไป จึงไม่มีความรู้จักพอ พระพุทธเจ้าสอนไว้ว่า **“นัตถิตัมพาสมา เนติ”** แม้เราจะเท่าทันตัณหาอันไม่มี แม้ยายังมีวันเต็มฝั่ง แต่ตัณหาอันโถมเข้ามาก็ไม่เคยเต็ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเราอยู่ในยุคบริโภคนิยม ทำให้เด็กมีความอยากไม่รู้จบ ไม่ระบียบวินัยในการใช้ชีวิต ฉะนั้นเราควรต้องสอนให้เด็กรู้จักหาเอง เก็บเงินซื้อเอง เมื่ออยากได้สิ่งของต่างๆ เช่น อยากได้โทรศัพท์ ก็ต้องทำงานหาเงินซื้อเอง ความสุขในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญความสุขไม่ได้มีองค์ประกอบแค่เงินทอง แต่มีหลายองค์ประกอบ เช่น พ่อ แม่ ลูก ได้อยู่พร้อมหน้ากันในครอบครัว บางครอบครัว มีบ้าน มีรถ มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย แต่พ่อกลับคิดทุกวันว่าจะเอาเงินจากที่ไหนไปใช้หนี้ที่กู้มาซื้อของ เวลาเจ้าหนี้มาทวงถามข่มขู่ หรือด่าทอ ยิ่งทำให้รู้สึกอับอายและคงไม่มีความสุขในชีวิต

ความสุขอยู่ที่ความสามารถเป็นนายเหนือชีวิตของเราได้ คนเราแค่พอมี พอกิน พอใช้ ชีวิตก็มีความสุข ดังสุภาษิตว่า **“นกน้อยทำรังแต่พอตัว”**

ดังโคลงโลกนิติ (กวี : สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร (จารึกวัดโพธิ์))

“ถึงจนทนสู้กัด	กินเกลือ
อย่าเที่ยวแล่นเนื้อเถื่อ	พวกพ้อง
อดอยากเขี้ยวอย่างเสือ	สงวนศักดิ์
โซ่ก็เสาะใส่ทอง	จับเนื้อกินเอง”

คนเราควรมีศักดิ์ศรี เพราะศักดิ์ศรีให้ความสุขเราได้ คนเราไม่ได้มีความสุขตรงที่ไปขอเขากินเพียงอย่างเดียว กินอร่อยแต่ไม่มีศักดิ์ศรี บางทีพอมี พอกิน ไม่ขอใครกิน ถึงจะไม่อร่อย แต่กลับมีความสุขยิ่งกว่า ดังหลักธรรมที่ว่า **“อัตถิสุข”** คือ การมีทรัพย์พอประมาณก็มีความสุขไม่ต้องดิ้นรนกู้ยืมเงินคนอื่น เพราะการกู้ที่ไม่เกิดรายได้อย่าไปกู้ แต่ถ้ากู้เพื่อมาลงทุน เพื่อเป็นต้นทุนในการประกอบอาชีพก็กู้ได้ แต่กู้พอประมาณกับความสามารถของตัวเอง

ในการดำเนินชีวิตของคนเราย่อมมีความเสี่ยงอยู่ตลอดเวลา หลักของการจัดการความเสี่ยงมี ๔ อย่าง

๑. การเลี่ยงความเสี่ยง คือ เมื่อกลัวว่าการกู้ยืมเงินจะถูกเจ้าหนี้โกง ก้อย่าไปกู้
๒. การลดความเสี่ยง คือ ถ้าจะกู้ก็กู้แต่น้อย
๓. การรับความเสี่ยง คือ คิดเสมอว่าอะไรจะเกิดก็ต้องเกิด มีปัญหาเราแก้ได้
๔. การกระจายความเสี่ยง คือ ต้องมีคนค้ำประกัน หรือให้บริษัทประกัน มาช่วยประกันความเสี่ยง

คนสมัยนี้มีความสุขน้อยกว่าคนรุ่นก่อนๆ ทั้งที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า เพราะเรามักจะเปรียบเทียบกับครอบครัวอื่น คิดว่าเขาดีกว่าเรา มีรายได้มากกว่าเรา มีบ้านหลังใหญ่กว่าเรา อย่าลืมว่าคนน้อยควรทำรังแต่พอตัว สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ การช่วยเหลือดูแลกัน อันเป็นวิธีเฉลี่ยความทุกข์จากผู้ตกยาก และระบายความทุกข์จากเรา จำไว้ว่าคนเราไม่ควรหยิ่งทะนง เราไม่ได้ยิ่งใหญ่และแข็งแรงตลอดเวลา ชีวิตย่อมมีขึ้นมีลง นักกายกรรมที่เล่นกายกรรมอยู่บนที่สูงพลัดตกลงมาแล้วไม่ตายก็เพราะมีตาข่ายรองรับ ท่านควรสร้างตาข่ายนิรภัย (safety net) ไว้มีเพื่อนแท้ไว้ดูแลกันในยามยาก ไม่ใช่เพื่อนกินที่มาแค่เวลาเราได้ดีมีสุข มีพ่อ แม่ก็ต้องรู้จักดูแล ดังพุทธสุภาษิตที่ว่า **“บุขโก ลมเต บุข วนโท ปวิวนพน”** ผู้บูชาเขาย่อมได้รับการบูชาตอบ ผู้ให้เขา ย่อมได้รับการให้ตอบ วันนี้ท่านช่วยผู้อื่น วันหนึ่งท่านมีปัญหา เขาก็มาช่วยท่าน

ขอคิดอีกเรื่องหนึ่งที่จะขอฝากไว้ พญญชนะไทยมีทั้งหมด ๔๔ ตัว ใน ๔๔ ตัว ดังกล่าวนั้นมีตัวซ้ำ ๓ ตัว คือ “ล, ก, ล” นั่นคือ “โลภ โกรธ หลง” และตัวที่ ๓ ตัว คือ “พ, ห, ข”

“พ” คือ “พอ” ความสันโดษ รู้จักพอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ เพื่อไม่ให้ตกเป็นทาสของใคร ดังพุทธสุภาษิต **“สนฺตุจฺจีปรมํ ธนํ”** ความรู้จักพอ เป็นยอดทรัพย์ ในหลวงตรัสว่า พอเพียงคือ “พอมิ พอกิน” ซึ่งพระองค์ท่านเรียกว่าเศรษฐกิจพอเพียง

“ห” คือ “ให้” เมื่อได้มาก็ต้องรู้จักให้ เมื่อยามสุขก็ต้องรู้จักแบ่งปันสุข เมื่อยามทุกข์เราย่อมได้รับความช่วยเหลือดังพุทธสุภาษิต **“พทมานอ จิโย โทติ”** ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก

“ข” คือ “ช่างเถอะ” รู้จักปล่อยวาง ช่างเขาสามตัวนี้เป็นมนต์ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ชีวิตมีความสุข สิ่งใดที่มากระตุ้นกิเลส ทำให้เราต้องเป็นหนี้เป็นสิน ต้องใช้ “พ” พอใจกับสิ่งที่เรามีเราเป็นเพื่อไม่เป็นทาสของใคร รู้จักรักสันโดษ “ห” เมื่อได้รับมาก็ต้องรู้จักให้กลับคืน และสุดท้าย “ข” รู้จักปล่อยวาง ช่างเขา คนเราเกิดมาอย่างอนตั้นสายอย่าอายทำกิน อย่าหวั่นเจนนอยอย่าคอยวาทนาทำงานจริงขยันขันแข็งก็จะต้องเป็นหนี้เป็นสินไม่ต้องมีหนี้นอกระบบ เราก็จะมีความสุขด้วยรู้จักพอ รู้จักให้ รู้จักปล่อยวาง

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

ภาคผนวก จ.

พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558

พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2559

กองทุนยุติธรรมคืออะไร ?

กองทุนยุติธรรมมีฐานะเป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอลปล่อยตัวชั่วคราว การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

ประชาชนจะขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายใดบ้าง ในเรื่องคดีความ ?

ค่าฤชาธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี

หลักเกณฑ์ของกองทุนยุติธรรมในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือเรื่องค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

- (1) พวติกรรมและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือ
- (2) ฐานะทางการเงินของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือ
- (3) โอกาสที่ผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจะได้รับการช่วยเหลือหรือบรรเทาความเสียหายตามกฎหมายอื่น

ผู้ที่ขอรับความช่วยเหลือจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน สามารถขอรับเงินช่วยเหลือได้ในกรณีใดบ้าง ?

- (1) ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ
- (2) เมื่อผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนถึงแก่ความตาย
- (3) ค่าขาดรายได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ
- (4) เงินช่วยเหลืออื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

หลักเกณฑ์ของกองทุนยุติธรรมในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือเรื่องค่าใช้จ่ายในการ
ขอปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว

ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือจะไปก่อ
เหตุร้ายอย่างอื่นหรือไม่

คำขอที่ยื่นไว้ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรมพ.ศ. ๒๕๕๓ และ
ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา ให้ถือว่าเป็นการยื่นคำขอตามพระราชบัญญัตินี้

วิธีการขอรับความช่วยเหลือ

แจ้งความประสงค์ขอรับการสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายกองทุนยุติธรรม โดย
ระบุรายละเอียดพฤติการณ์แห่งคดีและความต้องการให้ชัดเจน

สำเนาบัตรประชาชน หรือบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่รัฐ

สำเนาทะเบียนบ้าน

สำเนาใบเปลี่ยนชื่อ สกุล (ถ้ามี)

หลักฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักฐานเบื้องต้นที่เกี่ยวกับคดี

แจ้งความประสงค์ด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์

สถานที่ขอรับความช่วยเหลือกองทุนยุติธรรม

สำนักงานกองทุนยุติธรรม กรุงเทพมหานคร

๔๔/๑๔ หมู่ ๔ ชั้น ๒๒ อาคารซีพีทเวิร์ปาร์ค ถนนแจ้งวัฒนะ ต.คลองเกลือ อ.ปากเกร็ด
จ.นนทบุรี

กลุ่มงานช่วยเหลือประชาชน โทร. ๐-๒๕๐๒-๖๓๐๘

๐-๒๕๐๒-๖๒๔๖, ๐-๒๕๐๒-๖๓๕๑, ๐-๒๕๐๒-๖๓๕๒

Fax ๐-๒๕๐๒-๖๔๐๕

e-mail: legalaid.jfo@gmail.com

สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศ

จังหวัด	โทรศัพท์	โทรสาร
ก		
กระบี่	0 7562 4551-2	0 7562 4551-2
กาญจนบุรี	0 3451 0342	0 3451 0341
กาฬสินธุ์	0 4381 6403	0 4381 6404
กำแพงเพชร	0 5571 3940-1, 0 5570 5208	0 5571 3940
ข		
ขอนแก่น	0 4324 3707	0 4324 6771
จ		
จันทบุรี	0 3930 2480	0 3930 2479
ฉ		
ฉะเชิงเทรา	0 3851 4375	0 3851 4375
ช		
ชลบุรี	0 3846 7793-4	0 3846 7795
ชัยนาท	0 5641 1928, 0 5641 1873	0 5641 2103
ชัยภูมิ	0 4481 3452	0 4481 3453
ชุมพร	0 7751 2164	0 7751 2165
เชียงราย	0 5315 0190	0 5317 7339
เชียงใหม่	0 5323 1157-8	0 5323 1158
เชียงใหม่ (สาขาฝาง)	0 5338 2148	0 5338 2162
ด		
ดรง	0 7521 4562	0 7521 4773
ดราด	0 3952 4031	0 3952 4033
ตาก	0 5551 7391, 0 5551 3765	0 5551 6996
ตาก (สาขาแม่สอด)	0 5553 4387	0 5553 4218

จังหวัด	โทรศัพท์	โทรสาร
น		
นครนายก	0 3731 5002	0 3731 5053
นครปฐม	0 3421 3169	0 3420 7343
นครพนม	0 4251 1823	0 4251 1832
นครราชสีมา	0 4424 6950	0 4424 6950
นครศรีธรรมราช	0 7534 4633	0 7535 6139
นครสวรรค์	0 5637 1920	0 5637 1921
นนทบุรี	0 2589 0481	0 2589 0481
นราธิวาส	0 7353 1234	0 7353 1234
น่าน	0 5477 5820	0 5477 5820
บ		
บุรีรัมย์	0 4460 2309	0 4460 2308
บึงกาฬ	0 4249 2514	0 4249 2513
ป		
ปทุมธานี	0 2581 3990-1	0 2581 3990
ประจวบคีรีขันธ์	0 3260 1326	0 3260 1258
ปราจีนบุรี	0 3721 2088	0 3721 2088
ปัตตานี	0 7333 4031-2	0 7333 4031-2
พ		
พระนครศรีอยุธยา	0 3570 8387-8	0 3570 8388
พะเยา	0 5444 9706	0 5444 9705
พังงา	0 7648 1820	0 7648 1819
พัทลุง	0 7461 6241	0 7461 7239
พิจิตร	0 5661 5743	0 5661 5708
พิษณุโลก	0 5525-3420	0 5525 3421
เพชรบุรี	0 3240 2590	0 3240 2591
เพชรบูรณ์	0 5672 6458-9	0 5672 6459
แพร่	0 5452 2528	0 5452 1866

คู่มือประชาชนเพื่อช่วยเหลือลูกคนที่ไปได้รับความเป็นธรรม

จังหวัด	โทรศัพท์	โทรสาร
ภ		
ภูเก็ต	0 7621 5850, 0 7621 5975	0 7621 5850
ม		
มหาสารคาม	0 4372 2077	0 4372 2077
มุกดาหาร	0 4261 4401	0 4261 4402
แม่ฮ่องสอน	0 5361 2080, 0 5361 3626	0 5361 2077
ย		
ยโสธร	0 4571 1214	0 4571 1215
ยะลา	0 7322 2624, 0 7336 1229	0 7322 2624
ยะลา (สาขาเบตง)	0 7323 5004	0 7323 5004
ร		
ร้อยเอ็ด	0 4351 3233	0 4351 3244
ระนอง	0 7782 5446	0 7782 5445
ระยอง	0 8369 4616	0 8369 4696
ราชบุรี	0 3232 2647	0 3232 2648
ล		
ลพบุรี	0 3678 2207	0 3678 2206
เลย	0 4281 4737	0 4281 4742
ลำปาง	0 5422 7768	0 5422 7768
ลำพูน	0 5309 3455	0 5309 3455
ศ		
ศรีสะเกษ	0 4564 3657-8	0 4564 3658
ส		
สกลนคร	0 4271 3400	0 4271 2037
สงขลา	0 7430 7240	0 7430 7241
สตูล	0 7472 3032	0 7472 3167
สมุทรปราการ	027077811 ต่อ 15	027077811 ต่อ 16

จังหวัด	โทรศัพท์	โทรสาร
สมุทรสงคราม	0 3471 8420-1	0 3471 8421
สมุทรสาคร	0 3442 5236	0 3442 6236
สระแก้ว	0 3742 5320	0 3742 5321
สระบุรี	0 3621 3158	0 3621 3159
สิงห์บุรี	0 3652 3755-6	0 3652 3755-6
สุโขทัย	0 5561 3483	0 5561 3484
สุพรรณบุรี	0 3552 4126	0 3552 4127
สุราษฎร์ธานี	0 7728 5173-4	0 7728 5173-4
สุราษฎร์ธานี (สาขาเกาะสมุย)	0 7741 8544	0 7741 8544
สุรินทร์	0 4404 0914-5	0 4404 0914
สุรินทร์ (สาขารัตนบุรี)	0 4459 9266	0 4459 9266
ท		
หนองคาย	0 4241 3774-6	0 4241 3775
หนองบัวลำภู	0 4237 8405	0 4237 8404
อ		
อ่างทอง	0 3561 5787-8	0 3561 5787
อำนาจเจริญ	0 4552 3172	0 4552 3171
อุดรธานี	0 4224 9345	0 4224 9345
อุดรดิตถ์	0 5583 0832	0 5583 0833
อุทัยธานี	0 5657 1336	0 5651 3805
อุบลราชธานี	0 4524 1708	0 4524 1708

ที่ปรึกษา

1. นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค
2. ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์
3. พันตำรวจเอกทวี สอดส่อง
4. นางสาวนา สุวรรณจุฑะ

วิทยาการผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ปรีชา พานิชวงค์
2. นายศรีอัมพร ศาลิคุปต์
3. นายวันชัย ชีราทรง
4. นางช่อฟ้า เกิดศิริ
5. นายจรรยา ไชครุ่งวรานนท์
6. นายไกรยง ติวราภรณ์สานต์
7. นายชาญณรงค์ ปรานีจิตต์
8. นายนรินทร์ ตั้งศรีไพโรจน์
9. นายเนนทศักดิ์ พูลสุข
10. นายอนุพร อรุณรัตน์
11. นายปวิภูมิ บุตรดี

คณะทำงานปรับปรุงคู่มือ ครั้งที่ 7

พันตำรวจโทวิชัย สุวรรณประเสริฐ

ผู้อำนวยการกองคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ
กรมสอบสวนคดีพิเศษ

พันตำรวจตรีณัฐพล ดิษยธรรม

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีคุ้มครองผู้บริโภค
และสิ่งแวดล้อม
กรมสอบสวนคดีพิเศษ

นางสาวจันทรีจิรา เณิมวุฒิสักดิ์

เจ้าหน้าที่คดีพิเศษชำนาญการ
กรมสอบสวนคดีพิเศษ

นิติกร ศูนย์ช่วยเหลือลูกหนี้
และประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม
กรมสอบสวนคดีพิเศษ

[illegible]

[illegible]

ศูนย์ช่วยเหลือลูกหนี้และผู้เสียหายจากปัญหาการฉ้อโกงเป็นธุรกรรม กรมสอบสวนคดีพิเศษ

88 หมู่ที่ 3 อาคารศูนย์ฝึกอบรม ไปรษณีย์ไทย ชั้น 4 ถนนแจ้งวัฒนะ

แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10200 โทรศัพท์ 02 575 3344 โทรสาร 02 575 3355

facebook : <https://www.facebook.com/page/ศูนย์ช่วยเหลือลูกหนี้และผู้เสียหายจากปัญหาการฉ้อโกงเป็นธุรกรรม>

E-mail : ladvi@moj.go.th